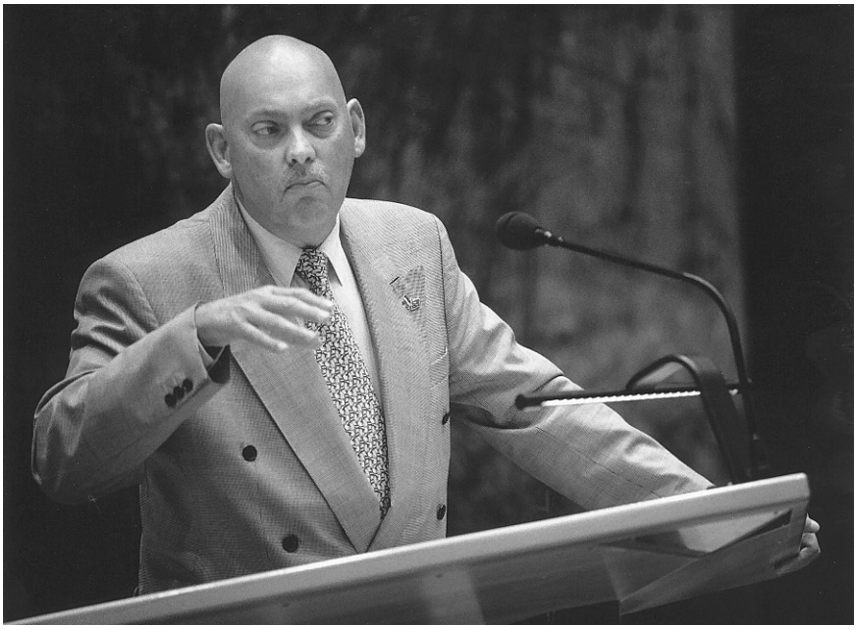

De heer Van der Heijden (CDA)

leiden. Ik zie dat de heer Bukman het met mij eens is.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Het onderbrengen van de zorg, bestaande uit duurzaam verblijf en verzorging in een verzorgingshuis, in de aanspraken op grond van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en tijdelijke regeling van de subsidiëring van verzorgingshuizen door de Ziekenfondsraad (Overgangswet verzorgingshuizen) (24606).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! De eerste termijn van de behandeling van deze overgangswet is eigenlijk al een tweede termijn, na het uiterst indringende debat met staatssecretaris Terpstra afgelopen maandag. In ieder geval moet gezegd dat zij de toen gedane toezeggingen gestand heeft gedaan: nadere verduidelijkingen en voorts een nota van wijziging op ten minste drie cruciale onderdelen van de wet, die in ieder geval in de ogen van de CDA-fractie uiterst vervelende haken en ogen heeft die zich maandag toch ook heel scherp aftekenden.

Na een hele dag op commissieniveau over de actuele problemen in de ouderenzorg en de hoognodige modernisering daarvan te hebben gesproken, vind ik het niet reëel om dat nu nog eens dunnetjes over te doen. Het is inmiddels duidelijk geworden dat de ouderenzorg een zeer ingewikkeld stelsel van regelingen met zich heeft gebracht. In dat kader hebben de lang gekoesterde politieke wens om de vermogenstoets bij het betalen van de eigen bijdrage voor de ouderenzorg af te schaffen en de politieke keuze om de gehele intramurale ouderenzorg in ieder geval in de AWBZ onder te brengen, voor grote problemen gezorgd. Tijdens het overleg maandagavond met de staatssecretarissen van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is overeind gebleven dat een integrale ouderenzorg ± in onze ogen en in die van het veld houdt dat in een naadloze overgang in de zorg van een klein beetje handreiking tot vergaande verpleging ± nog steeds niet echt op streek komt. Het IPO schrijft, na het debat van maandag, dat er een kans wordt gemist op integrale ouderenzorg en dat door de bijzondere constructie van de wet de schotten tussen de verschillende geldstromen, met hun eigen regels en procedures, zijn blijven bestaan. Dat bezwaar heb ik maandag ook naar voren gebracht. Ik heb dat nog steeds.

In een van de wijzigingen die de staatssecretaris van VWS voorstelt, komt zij daar enigszins in tegemoet. Ik blijf echter van mening -- ik heb maandag geprobeerd om dat aan te duiden ± dat de WBO in feite een subsidieregeling wordt in de AWBZ voor de komende vier jaar. Dat betekent eigenlijk dat de aanspraken ingevolge de Wet op de bejaardenoorden ± daar beroepen de instellingen zich op ± en de aanspraken ingevolge de Algemene wet bijzondere ziektekosten, die een etiket krijgen van de Wet ziekenhuisvoorzieningen, niet tot geÏntegreerde zorg leiden. Dat is een hard bezwaar. Voor de CDA-fractie komt daar de vraag bij waarom zoveel haast wordt gemaakt en of het niet mogelijk is met een iets andere oplossing, een iets ander tempo, om dat bezwaar in één klap mee te nemen en om toch te bereiken waar wij allemaal aan vastzitten. Ik kom dadelijk nog te spreken over het punt dat daar ook aan vastzit, namelijk de beroemde vermogenstoets. Ik wil nu al wel gezegd hebben dat dit in de afweging die het CDA aan het slot van de behandeling moet maken, nog steeds een punt van betekenis is.

Dan het rapport-Welschen met de toekomstgerichte titel: ''Ouderenzorg met toekomst''. In het rapport-Welschen had men die integrale zorg sterk voor ogen. De vraag is of het over vier jaar kan lukken. De vraag is of wij, door de overgangswet nu te accepteren, mede gelet op de geweldige druk die de staatssecretaris er op heeft gezet, dat doel over vier jaar dichterbij hebben gebracht. Ik zou het fijn vinden als de staatssecretaris daar wat meer over zegt, want het betekent dat je het risico dat eraan vastzit bewust moet nemen met elkaar. Daar heeft het CDA nog steeds twijfel over. Het zou kunnen zijn dat een meer rigoureuze maatregel die misschien één jaar langer aan voorbereiding kost, uiteindelijk beter is. De staatssecretaris schudt nu haar hoofd al, maar ik blijf hopen.

De scheiding tussen wonen en zorg, volgens de commissie-Welschen een heel belangrijke pijler van de ouderenzorg, is dus voorlopig geen pijler meer voor het zorgbeleid. Ook hierin is de staatssecretaris de

Tweede Kamer in haar nota van wijziging tegemoetgekomen. Het was een vrij algemene wens van de Kamer. Wij zien in de nota van wijziging dat zij met de aanpassing van de artikelen 20, 42 en 60 in ieder geval zodanig te werk gaat dat de Tweede Kamer er later op terug kan komen en kan bekijken in hoeverre het ideale zorgconcept ± wonen en zorg op maat en vergaande verpleging op een goede manier met elkaar verbonden ± nu alsnog zou kunnen realiseren.

In het debat van maandag heb ik steeds om tegemoetkomingen gevraagd en dit is er dus een. Het is een punt van betekenis in de eindbeoordeling, het zal tellen bij de eindafweging, maar ik zeg op dit moment nog niet definitief dat wij op dit punt volledig tevreden zijn gesteld.

De door de commissie-Welschen bepleite regionalisatie verkeert in ieder geval in centralisatie. Ik ben mij ervan bewust dat het heel moeilijke woorden zijn, maar het wordt in de wandeling nu ''recentralisatie'' genoemd. Het is denkbaar dat daar ongerustheid over bestaat. Dat is het geval op twee manieren, op de lange en op de korte termijn. Ik begin met de lange termijn. Het CDA stemt in met een concept waarin de Ziekenfondsraad met de daarmee verbonden zorgkantoren het vastgestelde zorgbeleid op basis van de daartoe beschikbaar gestelde middelen uitvoert. Over de uitvoering maakt het CDA zich in die zin ook niet zulke grote zorgen, maar het gaat natuurlijk om de vraag: hoe komt de rijksoverheid in deze centralisatie aan een verantwoorde en integrale planning, met name voor samenhangende gebieden? Het gaat niet alleen om het hele land, wat natuurlijk een wens is, maar het gaat erom dat steeds in samenhangende gebieden te doen. Dat hebben wij de afgelopen jaren met elkaar geleerd. En, wat nog veel belangrijker is, hoe wordt die planning die dan uitgevoerd wordt door mensen die daar grote eigen bevoegdheden voor krijgen, goed gecontroleerd en effectief bijgestuurd?

Daarover bestaat nog steeds enige mist. Minister Borst heeft maandagmiddag uitleg gegeven. Zij sprak vooral over de coÈrdinatie bij de provinciebesturen inzake de gemeenschappelijke opstelling van plannen. Ik heb overigens sterk de indruk gekregen dat het eigenlijk wensen zijn. Mijn fractie vindt die uitleg van de minister te vaag. Het CDA ziet niets in regiovisies die alsnog planbevoegdheid inhouden. Ik geloof dat mijn fractie dat station inmiddels is gepasseerd. Maar de CDA-fractie ziet ook helemaal niets in vrijblijvende overleggen die uiteindelijk alleen maar werken bij consensus, niet zozeer omdat zij tegen consensus is, maar omdat zij niet gelooft dat er in die gebieden van twaalf provincies en vier grote steden ± misschien moet je er dadelijk nog een iets andere groepering met zorgkantoren bij betrekken ± consensus kan ontstaan, omdat de belangen vaak zo groot en tegengesteld zijn.

Voorzitter! Ik denk dat op dit moment niet veel meer te doen is voor de lange termijn. Wij moeten afwachten wat de nieuwe WZV oplevert. Het idee van de heer Van Boxtel om een systeem van, zoals de minister dat ten slotte noemde, raden van toezicht als mogelijkheid hier in te voeren, spreekt ons aan. Maar dan hopen wij natuurlijk toch weer dat het geen raden van toezicht worden waarin alleen de verzekeraars breed zijn vertegenwoordigd.

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Ik wil een aanvulling geven. Het tegendeel was mijn bedoeling. Daar zouden dus ook aanbieders en patiÈntenorganisaties in moeten. Immers, als het alleen maar om verzekeraars zou gaan, dan voegt het niets toe.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Ik ben blij met deze nadere verduidelijking. Ik denk daar uiteraard precies hetzelfde over. Alleen, als het een organisatie van de Ziekenfondsraad is, hoe dwingen wij die mensen dan tot zo'n tripartiete structuur? Over die gedachte, die door u is gelanceerd en die door mevrouw Borst een heel eind is onderschreven, zouden wij ook graag meedenken. Wij vinden dat immers een goede zaak.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik heb dat steeds als een soort second-best-optie neergelegd. De reden daarvoor is dat ik eigenlijk vind dat de regiovisie een wettelijke verankering zou moeten hebben. Nu hoor ik u zeggen dat u dat niet wilt. Dat is voor het CDA dus een gepasseerd station?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Als planningsbevoegdheid. Als de voorzitter het toestaat, wil ik daar nog duidelijkheid over verschaffen. Het viel mij in het overleg met belangrijke mensen uit het IPO op dat zij steeds een beetje opschoven. Aanvankelijk verkondigden zij de opvatting: keiharde planningsbevoegdheid, plan vast te stellen door de provinciale staten ± u kent die structuur ± maar inmiddels zien zij wel dat dit niet haalbaar is. Het viel mij ook op dat juist dit punt in de brief van het IPO, die wij heden nog op ons bureau kregen, keihard werd vastgespijkerd, even afgezien van een paar kanttekeningen waar ik straks nog iets over zal zeggen. En dat keiharde vastspijkeren wil het CDA niet.

De heer Lansink en ik hebben eenen andermaal uitgedragen dat wij wel vinden dat er een wettelijke basis moet zijn voor de adviesbevoegdheid. Je moet duidelijk kunnen zien wat er gebeurt met bepaalde plannen. In de stukken die de staatssecretaris gisteren heeft aangeboden, lees ik ± en nu kom ik toe aan de korte termijn ± dat de minister in ieder geval eventuele afwijkingen die optreden door toedoen van de Ziekenfondsraad of de zorgkantoren, even ziet, zodat zij daar een eigen opvatting kan ventileren. Als wij zo'n structuur zouden kunnen maken, die wettelijk verankerd is, weet iedereen in ieder geval waar hij aan toe is.

De heer **Van Boxtel** (D66): Vindt u dat systeem wel voldoende democratisch? Zo'n plan wordt dan vastgesteld, maar er is niemand die er een sanctionerende bevoegdheid op heeft, behalve het Rijk.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Ik wil graag heel openhartig zijn. Als wij vanaf het begin een heel andere structuur hadden kunnen bedenken, zou ik heel gevoelig zijn voor de kwestie van het democratische gehalte, dat wij bij wetgeving elke keer tegenkomen; denk maar aan de Politiewet. Maar wij hebben nu eenmaal een gang gekozen. Wij lopen op tegen de slechte ervaring die zou kunnen ontstaan in de democratische verantwoording. De CDA-fractie wil graag vasthouden aan de richting die wij hebben gekozen, maar nu zo goed mogelijk verzekeren dat de adviesbevoegdheid serieus genomen

wordt en dat de staatssecretaris ernaar kan luisteren. Mensen die, zoals de heer Van Boxtel terecht zegt, op zichzelf niet democratisch gecontroleerd worden, behalve misschien de raden van toezicht, moeten niet een soort eigen terrein van vrij handelen krijgen. En uiteindelijk kunnen wij altijd de minister hier ''voor het hek slepen'', als ik dat zo oneerbiedig mag zeggen, en haar vragen waarom zij toestemming heeft gegeven om af te wijken van de plannen die zijn afgesproken en die in een advies zijn neergelegd.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! Ik begrijp het niet helemaal. De voorliggende wet creëert de situatie dat de provincie een plan vaststelt dat een bindende werking heeft en dat uitgevoerd wordt door de Ziekenfondsraad c.q. de zorgkantoren. De heer Van der Heijden zei net dat hij er principieel bezwaar tegen heeft dat de regiovisie de status krijgt van een soort plan. Maar de situatie die wij nu in de wet creëren, is exact hetzelfde als datgene waar de heer Van Der Heijden principieel bezwaar tegen heeft op de langere termijn. Waarom gaat hij er in de overgangssituatie dan wel mee akkoord?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat zal ik proberen uit te leggen. Dit is voor de CDA-fractie in het interne beraad een moeilijk punt geweest. Wij moesten als het ware tussen twee belangrijke principes kiezen. Ik was blij dat de staatssecretaris in de nota van wijziging de artikelen 6 en 13 heeft bijgesteld naar de wensen die werden geuit in het debat van maandagavond. Voor de korte termijn is er namelijk het probleem dat er afspraken liggen waar niet alleen de provincies aan gehouden zijn, maar waar ook de instellingen voor vier jaar op rekenen voor de uitvoering van hun beleid. Daarover is uitvoerig overleg geweest inzake hun voorzieningen, hun personeelsbeleid en de vernieuwingen die nog onder het oude regime hun voortgang mogen vinden in vier jaar, en zij moeten er zeker van kunnen zijn dat dat moet worden uitgevoerd.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! De heer Van der Heijden weet toch met mij dat die plannen nog moeten worden vastgesteld. Zij zijn er nog niet, dus die instelling hebben wij nog niet. De vraag is of wij zo'n nieuw traject ingaan met zo'n plan dat op die manier wordt vastgesteld en de uitvoeringsstructuur die daarbij hoort.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Door het overleg dat ik met mensen uit het Interprovinciaal overleg mocht voeren, heb ik het vertrouwen gekregen dat die plannen in november zover zijn en dat er een basis is om verder te gaan. Dat was een ander groot probleem waar wij maandagavond over spraken. Op het moment dat wij constateren dat het oude regime niet werkt en het nieuwe regime nog drie jaar moet wachten, is er helemaal een groot gat. Ik ben het wel een beetje eens met kritische opmerkingen dat het wat geforceerd gebeurt, maar wij willen niet dat er een situatie ontstaat dat zorgkantoren, die als het ware de plannen erven die in verschillende stadia van goedkeuring aanwezig zijn, die erfenis naar eigen goeddunken beheren. Dat is een situatie die wij niet willen en ik heb begrepen dat de staatssecretaris maandagavond heeft gezegd dat dit ook haar bedoeling niet is. Dat had zij trouwens ook al eerder gezegd. Daar vinden de CDA-fractie en het kabinet elkaar.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): De heer Van der Heijden accepteert dus in feite dat er in die overgangssituatie plannen worden gemaakt door de provincie, de Ziekenfondsraad en de zorgkantoren.

De heer **Van der Heijden** (CDA): En die zijn heel moeilijk te wijzigen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ja. Ik zal in mijn bijdrage ook nog terugkomen op de complicaties die dat met zich kan brengen.

Nu heb ik nog een vraag over die regiovisie. De heer Van der Heijden heeft net gezegd dat hij geen regiovisie wil met allerlei planverplichtingen. Mag ik de heer Van der Heijden nu zo begrijpen dat hij het wel belangrijk vindt dat er zo'n integrale regiovisie totstandkomt en dat die in feite een soort richtinggevend kader zou moeten zijn waarbinnen die zorgkantoren tot afspraken komen met de aanbieders van zorg in een bepaalde regio? Mag ik het zo interpreteren?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Kan mevrouw Vliegenthart mij die vraag nog een keer op papier stellen?

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Die staat in het stenogram.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Het begrip ''richtinggevend'' is hier zo moeilijk. Ik voel in zoverre met mevrouw Vliegenthart mee dat een paar dingen belangrijk zijn: de samenhang en de afspraken die zijn gemaakt met de integrale ouderenzorg over het kleinste dat je geven kunt tot het zwaarste dat je in huis hebt. Dat heeft allemaal met elkaar te maken en in dat opzicht sta ik ook aan haar kant. Ik kan op dit moment absoluut niet verdergaan dan te zeggen dat wij dat in het kader van de wettelijke adviesbevoegdheden zo goed mogelijk bewaken zodat het zo goed mogelijk wordt uitgevoerd, met ten minste de zekerheid dat er niets verandert zonder dat een politiek verantwoordelijk persoon die hier ter verantwoording kan worden geroepen dat goedvindt. Dat is alles wat ik in huis heb.

Voorzitter! Daarmee heb ik eigenlijk al voor een belangrijk deel gezegd wat ik hier wilde zeggen over de korte termijn. Ik denk dat er wat mij betreft volledige duidelijkheid is over hoe ik dat zie, hoe ik de nota van wijziging heb bekeken en hoe de artikelen 6 en 13 daarin aangepast zijn. Ik constateer voorlopig dat de politieke leiding van het ministerie van VWS greep op de zaak kan houden. Ik moet toegeven dat deze wijzigingen beter aangeven dan het tot nu toe in de wet gebeurde, dat de zorgkantoren uitvoerders zijn. Ik blijf daarop hameren, omdat ik op geen enkele manier wil dat er een zelfstandig beleidsorgaan ontstaat. Mevrouw Borst had het in het overleg van maandag over een vierde bestuurslaag. Toen dacht ik nog dat wij moeten oppassen, omdat die anders daar zit.

Ik meen dat de staatssecretaris in haar toelichting ergens zei dat er op deze wijze toch iets van die regiovisie gerealiseerd wordt. Ik weet niet precies waar en hoe, want ik heb die toelichting nog niet helemaal uit mijn hoofd kunnen leren. Ik dacht toen dat het weliswaar een beetje brutaal is, maar aan de andere kant geeft het de burger ook moed, vooral de provinciale bestuurders. Al met al heeft de staatssecretaris een belangrijke toezegging gedaan die in

de eindafweging van het CDA zeker wordt meegenomen.

Voorzitter! Wij hebben uitgebreid gesproken over de kwestie van de haast. Ik denk aan de problemen van de overdracht van de gegevens, het op tijd laten berekenen door de Ziekenfondsraad van de eigen bijdrage en de eventuele nadelige financiële aspecten van deze operatie die zich concentreren op verevening en de vraag wat er als een grote klont ijs onder het water hangt als moet worden afgerekend terzake van het onderhoud van de verzorgingstehuizen die naar het nieuwe regime zijn overgegaan. De staatssecretaris hoopt ± zij moet beseffen dat zij het parlement niet aan een touw heeft ± dat de Ziekenfondsraad per 1 juli aan het werk kan gaan. Dat is dan zonder instemming van de Eerste Kamer. Ik heb daarover toch nog steeds vragen.

Kan nu al een heel circuit van algemene maatregelen van bestuur op gang worden gebracht, terwijl pas op 1 oktober duidelijk is of er een wet is waarop dat alles kan steunen? Trouwens, ook in oktober is pas de goedkeuring voorzien van de subsidieregeling van de Ziekenfondsraad. Het is allemaal wat erg geforceerd. Ik vrees dat de Eerste Kamer door dit alles niet gesticht zal zijn en zich opnieuw zal afvragen of de Tweede Kamer niet te gemakkelijk onder druk te zetten is. Dit is ook een punt dat aan de einde van de rit meegewogen moet worden. Ik heb maandag al gezegd dat wij daarover beter hadden willen nadenken en misschien wel iets meer ruimte hadden willen nemen om een en ander goed te regelen. Het is een punt van nadere afweging.

Voorzitter! Bij deze ellende voegt zich nog de grote onzekerheid over de feitelijke uitvoering van de verevening binnen de budgetten van de provincie, die nog tot 2002 lopen. Ze is een uitvloeisel van de Wet op de bejaardenoorden van 1984. Wie neemt nu de verantwoordelijkheid voor deze verschuiving van middelen en wie garandeert dat die middelen terechtkomen zoals bedoeld: van rijke provincies naar arme provincies en de grote steden onder elkaar? Ik blijf het gevoel houden dat de Ziekenfondsraad dat zelf niet kan doen. Wie brengt de correctie aan? Dat is niet voorzien. Ik ben als de dood dat weer naar de rechter moet worden gestapt. Ik meen dat wij hier geen wetgeving moeten maken die aan het einde inhoudt dat overheden naar de rechter moeten om het te laten uitvechten. Dat probleem is nog niet goed opgelost.

In feite zijn voor de CDA-fractie de volgende zaken van groot belang. In hoeverre zijn de reserves van de provincies en de vier grote steden toereikend voor de afbouw van de WBO en het huidige planningsregime? In hoeverre lopen de provincies ook niet de kans later een rekening te krijgen ± al te beginnen met de nacalculatie van 1996 ± terwijl de afrekening met de provincies al is geschied? De verevening van de reserves blijft voor ons ook een punt. Wij willen graag van de staatssecretaris horen hoe wordt voorkomen dat de onderhoudslasten van de zogenaamde niet-toegelaten instellingen ± de provincies hadden hiervoor een eigen financieringsplan of in ieder geval de mogelijkheid met de reserves hieraan iets te doen ± als een afschuwelijke nacalculatie de begrotingen van de provincies totaal verstoren. Over welk jaar het gaat, weet ik niet, want daarover heeft staatssecretaris Tommel maandag niet veel duidelijkheid kunnen verschaffen.

Voorzitter! Ik kom over de afschaffing van de vermogenstoets te spreken. Hoezeer ook gewild, bleek ze een groot punt van zorg op te leveren. Mij viel het op dat maandagavond laat de fractie van D66 bij monde van de heer Van Boxtel eiste dat de overgangsoperatie per 1 januari 1997 ± onverbiddelijk gekoppeld aan de overgangswet ± geen verlies aan verzorgings- en verplegingsplaatsen mag opleveren. Wellicht kan hij straks in zijn bijdrage aangeven hoe hard deze randvoorwaarde is. Mogelijk is deze hindernis voor de staatssecretaris niet te nemen.

Voorzitter! Wij hebben een spannend debat achter de rug. Ik houd van dergelijke debatten waarin men een beetje op scherp gaat. Door mevrouw Vliegenthart werd duidelijk naar voren gebracht ± even afgezien van de bedragen die daarbij in het geding waren: 445 mln., 455 mln. of 485 mln. ± dat het niet zo mocht zijn dat 10.000 verzorgingsplaatsen zouden worden geofferd. Als oppositiepartij heb ik het nooit zo snoeihard durven formuleren, temeer niet omdat de fractie van het CDA eigenlijk heel blij is met de afschaffing van de vermogenstoets. Toch scoort mevrouw Vliegenthart hier, in samenwerking met een andere coalitiepartij, een punt. Ik denk dat het kabinet dit standpunt niet gemakkelijk kan passeren en dus ben ik benieuwd hoe de staatssecretaris reageert.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! Ik ben zeer benieuwd naar de opvatting van de heer Van der Heijden. Wat vindt hij acceptabele gevolgen van wetswijziging, zowel waar het gaat om mogelijke ontwikkelingen ten aanzien van de capaciteit als waar het gaat om de financiële gaten die zouden kunnen ontstaan?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat is het volgende punt van afweging. De fractie van het CDA heeft hier drie zaken te overwegen. Het eerste punt is de betrekkelijke winst die men kan bereiken voor mensen ± het gaat om 3% of 4% van de bewoners van verzorgings- en verpleeghuizen ± met een eigen bijdrage die boven het niveau van ¦ 40.000 uitkomt. Ik blijf ervan overtuigd dat mensen met zulke ruime financiële mogelijkheden ook andere kansen kunnen benutten om te komen tot een goede oudedagsverzorging. Daar zit mijn belangrijkste afweging dus niet. In het debat heeft mevrouw Terpstra scherp gezegd ± en ik steun haar daarin ± dat het gaat om de mensen met de kleine vermogens. Zij kunnen niet op langere termijn voor ¦ 40.000 per jaar voor zichzelf zorgen. Voor deze mensen is het eigen huisje vaak de enige vrucht van een lang werkzaam leven en dat zien zij in een paar jaar tijd verdwijnen. Daar zit voor onze fractie het knelpunt. Hier moet de afweging worden gemaakt in samenhang met de vraag of je kunt uitleggen dat in verband met dat gigantische bedrag van ongeveer 450 mln. straks 10.000 of meer mensen niet kunnen worden geholpen. Dat is een politieke keuze. Ik verneem graag van de staatssecretaris op welke manier zij met die bedragen omgaat en wat de mogelijkheden zijn om dit probleem te ontgaan. Ik zeg eerlijk dat dit de meest centrale vraag is, die in mijn fractie ten finale zal worden beantwoord wanneer wij in tweede termijn ons eindoordeel geven.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar op dit moment heeft u nog geen voorlopig begin van een oordeel,

gesteld voor de keuze tussen zorg voor 10.000 mensen en vrijstelling van de vermogenstoets? Geeft u de voorkeur aan de inkomenspositie van mensen boven het niveau van de zorg?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Daar zit het dilemma.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Dat begrijp ik, maar ik wil graag weten in welke richting uw gevoelens gaan.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Ik kan niet verhelen dat mijn fractie bijzonder sterk hecht ± het is zo'n centrale boodschap waarmee woordvoerders naar dit spreekgestoelte worden gestuurd ± aan het afschaffen van de vermogenstoets. Mijn fractie heeft mij dus duidelijk gezegd dat ik daar goed op moet letten. Daar staat tegenover dat ik mijn fractie het genoemde dilemma heb geschetst. Hoever wil men gaan met betrekking tot dit negatieve resultaat? In zekere zin wil ik, voordat ik het eindoordeel geef, gerustgesteld worden. Wij hebben, met andere partijen, erg veel geÈnvesteerd in de afschaffing van de vermogenstoets. Zodoende hechten wij hier zeer sterk aan. De staatssecretaris heeft zeer sterk de nadruk gelegd op de koppeling tussen de afschaffing van de toets en het onderbrengen van de verzorgingstehuizen in de AWBZ. Wij zijn bij wijze van spreken bereid om die koppeling uiteindelijk te slikken. U proeft hieruit hoe ik tegen deze kwestie aankijk. Niet alleen de staatssecretaris zal een sterke tweede termijn ten gehore moeten brengen, het zal ook een sterke termijn van de fractie zelf moeten worden.

Een bijkomend punt betreft de meerkosten van het goed functioneren van nieuwe indicatieorganen. Ik heb onthouden dat de staatssecretaris op zeer korte termijn met de VNG hierover een einddeal zal sluiten. Kan de staatssecretaris ons hierover berichten voordat de tweede termijn in de Kamer wordt uitgevochten? De wet zal hier niet op blijven hangen, maar de gemeenten hebben een punt. Het gaat om een gigantische operatie waarmee erg veel geld en de belangen van 130.000 mensen zijn gemoeid. Je kunt zo'n operatie toch niet laten afhangen van geruzie over 10 mln.? Dat vind ik niet verantwoord.

De CDA-fractie wacht met haar definitieve oordeel over het voorliggende wetsvoorstel de beantwoording van de regering af. De tweede nota van wijziging heeft geholpen om aarzelingen bij ons weg te nemen. Mijn fractie heeft geen oordeel kunnen vormen over de voorgelegde wetswijziging, de gevolgen en de eventuele nadelen. Dit betekent dat de CDA-fractie deze zaken nog zeer degelijk met elkaar wil bespreken. De standpunten die ik namens de fractie heb ingebracht, zullen nog eens worden getoetst aan wat er staat.

□

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! De staatssecretaris maakte afgelopen maandag een vergelijking tussen de modernisering van de ouderenzorg en de Deltawerken. Ik heb het gevoel dat de bouwtekening van de Deltawerken beter was. De financiÈle gevolgen daarvan moeten we echter niet als voorbeeld nemen.

In het verslag over de overgangswet hebben wij als conclusie geformuleerd dat met het voorliggende wetsvoorstel de knelpunten in de zorg voor ouderen voor een groot deel gecontinueerd worden. Omdat er over de einddoelstelling, een integraal zorgbeleid voor ouderen geen verschil van mening lijkt te bestaan, moet het mogelijk zijn om op kortere termijn ± op pragmatische wijze ± een aantal wezenlijke knelpunten op te lossen.

De PvdA hanteert de volgende uitgangspunten in het debat over de toekomst van de ouderenzorg. Alle vormen van ouderenzorg moeten in een integrale regeling worden ondergebracht. Deze regeling moet zo flexibel zijn dat zorg op maat geleverd kan worden. Het beleid moet gericht zijn op de lichtste vorm van zorg die de zelfstandigheid van de oudere adequaat waarborgt: het substitutiebeleid. Zorg op maat en substitutie vergen een integrale onafhankelijke indicatiestelling. Het vergt ook het tot stand brengen van het zorgcontinuÈm. In de thuiszorg moet er sprake zijn van een gedifferentieerd aanbod van zorg. Dit dient echter ook voor de intramurale instellingen te gelden. Je moet ervoor zorgen dat mensen niet hoeven te verhuizen omdat de zorgvraag toeneemt. De zorg moet zich aan de situatie van de oudere aanpassen.

Een volgend uitgangspunt is natuurlijk dat wij met elkaar een toereikend financieel kader voor het geheel van de ouderenzorg hebben. Wij weten dat er steeds meer mensen ouder worden en dat de zorgvraag toeneemt. Hiervoor moeten dus de noodzakelijke middelen beschikbaar zijn.

Ten slotte is het voor een doelmatige uitvoering van het beleid van groot belang dat op regionaal niveau de samenwerking tussen de verschillende aanbieders van zorg gestalte krijgt zodat de doelmatigheid gewaarborgd wordt.

Toetsing van het onderhavige wetsvoorstel aan deze uitgangspunten levert het volgende beeld op. Binnen de AWBZ blijven de komende jaren gescheiden regelingen bestaan voor de thuiszorg, de verzorgingshuizen en de verpleeghuizen. Op macroniveau, in het kader van het FOZ, kan hiertussen geschoven worden, maar de afzonderlijke wettelijke kaders, met eigen planningssystemen, namelijk het WBO-regime binnen de subsidieregeling, de verpleeghuizen in het kader van de WZV en een eigen regime voor de thuiszorg, maken in feite een integrale afweging voor verschuivingen tussen sectoren op het niveau van de WZV-regio's onmogelijk. Wij hebben afgelopen maandag een stevige discussie hierover gehad en ik moet helaas vaststellen dat de nota van wijziging op dit punt onvoldoende ruimte biedt aan de mogelijkheid om op regionaal niveau te schuiven.

Wat daarin staat, is in feite ook al in de huidige situatie mogelijk: op het niveau van het FOZ kan de minister in het kader van de besluitvorming over de begroting met bedragen schuiven, prioriteiten stellen voor verpleeghuizen, thuiszorg en bejaardenoorden. Waar het in de concrete situatie om gaat, is dat men, als men bezig is met de beleidsontwikkeling, op regionaal niveau de beschikbare middelen zo doelmatig mogelijk wil inzetten. De verschillende regimes vormen een enorme barriÁre voor het tot stand brengen van deze samenhang en hiermee voor het tot stand brengen van een doelmatig beleid. Uiteindelijk heb je in een situatie waarin de regelgeving barriÁres vormt, meer middelen nodig om de noodzakelijke zorg te kunnen leveren. Ik kom er

straks op terug, omdat de mogelijkheden voor substitutie beperkter zijn dan wenselijk is. Hetzelfde geldt voor de noodzakelijke flexibiliteit, die hierdoor ook te klein is.

Over de inhoudelijke richting van het beleid bestaat in feite geen verschil van mening; ik heb het al vaker gezegd. Er is een hoge mate van consensus over, ook binnen het veld. Nadat er al jaren gesproken wordt over de schotten in de financiering en het verschil in regelgeving als barrières voor integraal beleid, wordt met het onderhavige wetsvoorstel een veel te kleine stap gezet om deze barrières weg te werken, terwijl de noodzaak hiertoe op grond van de krappe budgettaire kaders alleen maar groter wordt. Dit zou ons te denken moeten geven of wij niet met elkaar een stap verder op die weg kunnen zetten.

Ik concentreer de behandeling van dit wetsvoorstel rond een aantal hoofdvragen. De eerste ligt in het verlengde van datgene wat ik net zei: kunnen wij tot meer ontschotting in de financiering komen en komt de nota van wijziging tegemoet aan de problemen die ik geschetst heb? Ik zei zojuist al dat dit onvoldoende is, omdat op dit moment de mogelijkheid tot schuiven op macroniveau al bestaat. De tweede hoofdvraag is hoe de provinciale planverantwoordelijkheid op grond van de huidige WBO zich verhoudt met de verantwoordelijkheid van de Ziekenfondsraad op grond van de overgangswet. De derde hoofdvraag is welke conclusies wij kunnen verbinden aan de discussie die wij maandag met elkaar gevoerd hebben over het financieel kader, de raming van de eigen bijdragen, de gevolgen van de afschaffing van de vermogenstoets, autonome kostenontwikkelingen, verevening en de gevolgen van sluiting. Het vierde hoofdpunt is voor mij de beoordeling van de nota van wijziging op de overheveling van de verzorgingshuizen naar de AWBZ, artikel 20, in verband met de discussie die wij over wonen en zorg gevoerd hebben.

Het eerste punt is de ontschotting. Wij hechten er buitengewoon sterk aan dat wij hiermee een stap verder komen. De kern van het probleem ligt niet op macroniveau, want binnen het kader van het FOZ kun je gewoon schuiven. In die zin voegt de nota van wijziging weinig nieuws toe aan datgene wat al kan. De staatssecretaris zei dit maandag al en toen begreep ik niet wat zij bedoelde, maar met deze interpretatie begrijp ik het wel. Ik heb toen ook gezegd dat de huidige WBO op grond van artikel 16c verbiedt dat middelen in het kader van het plan besteed worden aan andere zaken dan de financiering van bejaardenoorden, flankerend beleid en de kosten van sluiting. Volgens de wet moet dat ook via de houder van het bejaardenoord gebeuren. De huidige WBO is de basis voor het plan in de komende vier jaren, dat wil zeggen van 1997 tot 2001. Dat betekent dus dat de provincie in het kader van dat plan niet kan beslissen het geld in te zetten voor de verpleegunits. Dat kan wel op het moment dat op het macroniveau die schuif wordt aangebracht, maar niet in het kader van het plan dat de provincie opstelt. Voor de verpleegunits geldt vervolgens dat zij gepland en gefinancierd worden via de WZV en dat het ook onder verantwoordelijkheid moet vallen van een verpleeghuis. Het gaat dus niet om een houder van een bejaardenoord. Dat betekent dus dat je die verschuiving op dat regionale niveau niet tot stand kunt brengen. Juist als bijvoorbeeld in het kader van een effectieve besteding van de middelen de zaken bij elkaar moeten worden gebracht om te voorkomen dat meer moet worden gesloten, is men afhankelijk van de vraag of de WZV-planningsprocedure en de beschikbare bouwprioriteiten zodanig op elkaar aansluiten dat het ingezet kan worden.

In de discussie over het beleidstoetsingskader verpleeghuizen heeft de staatssecretaris zelf ook al opgemerkt dat de in dat kader beschikbare middelen ook buitengewoon beperkt zijn en dat we niet te veel moeten verwachten dat er in dat kader geld beschikbaar komt. Welnu, waar de planningsprocedure het al moeilijk maakt dat dit gelijk loopt en de exploitatie in ieder geval niet vanuit het WBO-kader gefinancierd kan worden, ontstaat daar precies het probleem waar die systemen wringen, terwijl het de komende jaren zo nodig is dat dit wringen wordt weggehaald. Daarmee verandert er dus in feite niets ten opzichte van de huidige situatie. Als de provincie verschuivingen in haar plan wil aanbrengen, vervolgens de minister toestemming vraagt en de minister op grond van artikel 2 de macrobedragen daarvoor moet wijzigen, ontstaat een enorme centralisatie en tijdverlies. Uiteindelijk zal dat ook de planvorming in andere provincies kunnen beïnvloeden, omdat de minister alleen maar de macrobedragen beschikbaar stelt en niet de verdeling over de regio's bepaalt. Daardoor kunnen er in de uitvoering heel veel problemen ontstaan, met alle noodzakelijke procedures, want dergelijke zaken gaan natuurlijk altijd naar de rechter. De heer Van der Heijden wees daar al op en we moeten daar dus heel goed naar kijken.

Voorzitter! Ik moet daarom concluderen dat de nota van wijziging in feite niets toevoegt aan die formele bevoegdheid die de minister in het kader van het FOZ al heeft. Op het regionale niveau wordt er in feite al te weinig ruimte geschapen.

Hoe kan het dan wel? In de eerste plaats moet in de overgangswet de bepaling worden opgenomen, dat bij de vaststelling van het plan door de provincies afgeweken mag worden van het bepaalde in artikel 16c indien er sprake is van financiering van verpleeghuiszorg. Een tweede bepaling die er noodzakelijkerwijze bijhoort, is dat ook in het kader van de verpleeghuiszorg afwijking van de WZV-procedures mogelijk worden, waardoor de zaken op regionaal niveau bij elkaar kunnen worden gebracht en beschikbare middelen in het kader van bouwprioriteiten in feite worden ondergebracht onder het regime van de overgangswet.

Voorzitter! Het tweede hoofdpunt heeft betrekking op de provinciale planverantwoordelijkheid in de huidige wet en de uitvoeringsverantwoordelijkheid van de Ziekenfondsraad in de nieuwe wet. Hier zit een rare spanning. Als er gedurende vier jaar helemaal niets zou veranderen, was er dus niets aan de hand. Dan stelt de provincie een plan vast en de Ziekenfondsraad voert het uit zoals het is vastgesteld. Het punt is echter wel dat de komende jaren heel veel dingen wel zullen veranderen. Het macrobudget blijft gelijk ± want dat ligt in feite vast ± en in de loop van de tijd zal de opbrengst van de eigen bijdrage kunnen dalen als gevolg van de sluiting en extramuralisering. We hebben daar de afgelopen maandag uitvoerig een discussie aan gewijd. De kosten stijgen. Wij hebben gesproken over de zorgzwaarte en

over de exploitatiekosten van de gebouwen. Staatssecretaris Tommel heeft bevestigd dat die in feite 5,5% per jaar bedragen. Die kostenstijging wordt niet gecompenseerd in dat macrobudget.

In het financieel kader ten behoeve van het WBO-plan is de veronderstelling gehanteerd dat de opbrengst van eigen bijdragen gelijk blijft. Dat is dus niet zo. Er zit geen compensatie in van de kostenstijgingen die autonoom zullen optreden. Er zal de komende jaren geleidelijk een gat ontstaan tussen hetgeen macro aangegeven wordt als aanvaardbare kosten ten behoeve van de plannen en de vulling van het geld. Laten wij er even van uitgaan dat het budget in het kader van het FOZ gelijk blijft. Als dan de opbrengst van de eigen bijdragen daalt, ontstaat er dus een gat!

De staatssecretaris zegt in haar brief van gisteren, dat zij het logisch acht dat de provincies met deze ontwikkeling rekening gaan houden, het financiële kader gaan bijstellen en aangeven hoe het budgettair kader moet worden bijgesteld. Enerzijds wordt er dus een dwingend financieel kader opgelegd ten behoeve van dat plan, anderzijds moet de provincie rekening gaan houden met wat er minder beschikbaar is. De provincie krijgt echter niet meer de informatie over de eigen bijdragen. Dat komt centraal binnen bij het Algemeen fonds bijzondere ziektekosten. Het is dus absoluut niet herleidbaar hoe op regionaal niveau die eigen bijdragen zich ontwikkelen. De staatssecretaris vraagt de provincie hiermee rekening te houden en bij te stellen, terwijl de provincie dat niet kan en de Ziekenfondsraad uiteindelijk bij de uitvoering van het plan geconfronteerd zal worden met het verschil. De Ziekenfondsraad zal dan uiteindelijk moeten beslissen wat hij gaat doen. Er zal dan moeten worden bijgesteld.

Als de Ziekenfondsraad wil afwijken van het plan als het gaat om uitbreiding van de capaciteit of om het financieren van zaken die niet in het plan zijn opgenomen, moet volgens de wet de goedkeuring van de minister gevraagd worden. De wet voorziet echter niet in wat er moet gebeuren op het moment dat de Ziekenfondsraad minder wil doen dan in het plan is vastgelegd. Dan komen wij in feite bij de vraag of er meer gesloten moet gaan worden.

In de nota van wijziging wordt geregeld dat er dan advies gevraagd moet worden aan de provincie. De provincie heeft verder over de uitvoering niets meer te zeggen; zij heeft geen enkele bevoegdheid meer. Die moet echter in de vorm van een advies wel bepalen waar volgens haar de pijn moet worden neergelegd. U kunt zich voorstellen dat de verhouding tussen enerzijds de besluitvorming en anderzijds de advisering en de rol die aan die advisering wordt toegekend, wringt. Ik ben dus van mening dat wij moeten proberen zo zuiver mogelijke verhoudingen te creëren: wie waarvoor verantwoordelijk is, wie waarop aanspreekbaar is en wat de rechtsgevolgen zijn van het plan dat is vastgesteld. Aangegeven moet worden of dat nu wel of niet een bindende werking heeft. Ik heb ook gezien dat de heer Van der Vlies op dat punt een amendement heeft aangekondigd. De consequentie van dat amendement is dat het plan moet worden uitgevoerd. Dat betekent dat men in de periode van vier jaar geen enkele mogelijkheid heeft om in te spelen op de ontwikkelingen die zich op dat vlak voordoen. Dat is misschien niet de bedoeling van de heer Van der Vlies, het is echter wel de consequentie.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het amendement strekt zich uit tot een paar artikelen. Artikel 6 blijft echter ongewijzigd. Dat laat ik onverlet. Met andere woorden: als er bijzondere redenen zijn, dan kan enzovoorts. De interpretatie tot nu toe is dat dit bedoeld is voor ontwikkelingen in de richting van meer. Wij kunnen met elkaar definiëren dat het in bijzondere gevallen ook naar beneden kan. Ik zeg niet dat ik daar voor ben, ik spijker dat echter niet vast.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Wij zullen daarop ongetwijfeld terugkomen.

Voorzitter! De Ziekenfondsraad moet dan beslissingen nemen die afwijken van het plan. Er wordt verplicht advies gevraagd aan de provincie. Als ik de termijnen in ogenschouw neem die in dergelijke sectoren gebruikelijk zijn, heb ik het gevoel dat door het gelaagde niveau van enerzijds de provincie en het centrale van anderzijds de Ziekenfondsraad het systeem vastloopt in zijn eigen bureaucratie. Verzorgingshuizen die geconfronteerd worden met wijzigingen in de plannen, stappen vervolgens naar de rechter. Wij weten natuurlijk ook van de afgelopen jaren dat men een bijzonder sterke kaart heeft, als een provincie een plan als indicatief beschouwt en daarvan afwijkt. Ik vind dat die verantwoordelijkheidsverdeling wringt. Het is in feite een voorbeeld van de onwerkbaarheid van de gescheiden verantwoordelijkheden, het maken van plannen op basis van het oude systeem en de uitvoering ervan onder een nieuw regime.

Voorzitter! Ik kom op het vereveningstraject. De staatssecretaris heeft gezegd: ik kies voor voortzetting van het vereveningstraject tussen de provincies, wij hebben dat in gang gezet en daarom houd ik eraan vast. Onze redenering is dat met die gescheiden systemen de nadelen van het vasthouden aan dat vereveningstraject, in de zin van de gevolgen daarvan voor de capaciteit, zodanig groot zijn dat wij dat vanuit een langere-termijnperspectief niet zouden moeten willen. Wij hebben in het verslag gevraagd naar een berekening over de afgelopen periode in het kader van de WBO, wat er zich aan verevening heeft voltrokken en wat de gevolgen daarvan zijn geweest voor de capaciteit. Daarop is geantwoord dat men dat nog niet kan berekenen, omdat nog niet alle definitieve gegevens bekend zijn. Voor het laatste jaar is dat natuurlijk het geval, maar het ging mij er meer om een beeld te krijgen van de gevolgen van dat vereveningstraject. Dan kunnen wij inschatten wat dat voor de komende vier jaar zou kunnen betekenen.

Ik zie in de nota naar aanleiding van het verslag dat er jaarlijks zo'n 80 mln. wordt uitgetrokken door provincies voor de afkoop van boekwaarde in verband met de sluiting van verzorgingshuizen. Dat betekent dat wij jaarlijks een zeer substantieel bedrag besteden aan het sluiten van voorzieningen. Wij weten dat het aantal mensen dat de komende jaren een beroep zal doen op de zorg alleen maar zal stijgen. Het is dan ook een ontzettend korte-termijnbeleid als je nu verdergaat met sluiten en verevenen, terwijl je op termijn weer zult moeten bouwen. Wij vinden de nadelen van dat systeem groter dan de voordelen. Dat wil niet zeggen dat wij tegen verevening zijn of iets

dergelijks. Wij vinden wel dat je moet kijken hoe de totale middelen voor de ouderenzorg zijn verdeeld over het land.

Wij hebben ook een vereveningstraject in het kader van de thuiszorg. Daar hebben wij afgelopen maandag ook over gesproken. Er wordt in het kader van de verpleeghuiszorg eveneens op een bepaalde manier verevend, omdat er in bepaalde regio's achterstanden zijn. Op het moment dat je zaken met elkaar in verband brengt, die middelen bij elkaar optelt en vervolgens kijkt hoe ze eerlijk verdeeld zouden moeten worden over het land, heb je waarschijnlijk kleinere verschillen te overbruggen dan nu moet gebeuren in de afzonderlijke kaders. Het gevolg is dat je planmatiger en in onderlinge samenhang de afweging kunt maken hoe je die middelen inzet en hoe je die verschuivingen tot stand brengt. Daarmee kun je ook het capaciteitsverlies en de kapitaalvernietiging als gevolg van het geÈsoleerde vereveningstraject verminderen.

Voorzitter! Ik heb al gezegd dat in de financieringssystematiek een belangrijk verschil kan optreden naar aanleiding van de maximaal aanvaardbare kosten die op macroniveau worden geraamd, gebaseerd op een raming van de eigen bijdrage en de beschikbare ruimte. Een tegenvallende ontwikkeling eigen bijdrage dan wel een verkeerde raming leidt dan tot een financieel gat op macroniveau in het AFBZ. Als dat gat er is, is het vervolgens de vraag hoe je ermee omgaat. Wordt dat dan generiek versleuteld, wie bepaalt dat? Dat is volstrekt onhelder op basis van de huidige wet. Ik zou er graag opheldering over krijgen.

Wij hebben natuurlijk nog een andere discussie gehad over het financieel kader en de ouderenzorg. Een mogelijkheid is dan ook dat de staatssecretaris zegt zich zodanig te zullen inspannen dat daadwerkelijk al die middelen beschikbaar zijn om de noodzakelijke zorgvraag op te vangen; kortom, dat de staatssecretaris het gat bijvult. Ik zie haar nu een beetje lachen, maar het is wel de vraag hoe zij daarmee omgaat. Ik vind dat daarover absolute helderheid moet bestaan, met name ook omdat het kabinet zelf heeft gezegd dat de handhaving van de intramurale capaciteit de komende jaren het uitgangspunt is. Dat stond in de brief die de Kamer op 16 november heeft behandeld.

Ik heb nu een aantal dingen genoemd, zoals de eigen bijdrage, het vereveningstraject en mogelijke kostenstijgingen, die allemaal tot capaciteitsreductie kunnen leiden. Dat zou afbreuk doen aan het uitgangspunt dat het kabinet zelf heeft. Dat raakt ook aan de geloofwaardigheid van de politiek. Als wij in het begin van de discussie zeggen dat handhaving van de huidige intramurale capaciteit het uitgangspunt is en als wij met elkaar weten dat het aantal verpleeghuisplaatsen dat er bijkomt in geen verhouding staat tot het aantal dat er afgaat, dan worden wij uiteindelijk afgerekend op het feit dat heel veel plaatsen verdwijnen. Dat geldt misschien nog wel meer voor de staatssecretaris dan voor mij.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik heb nog een vraag aan u die uzelf net aan de heer Van der Heijden stelde. Begrijp ik het goed, dat u heel erg aan het instandhouden van de capaciteit hecht? Die capaciteit is wel nodig gezien het feit dat de vergrijzing doorgaat, althans dat hoop ik voor de mensen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ja, absoluut. Mijn uitgangspunt is ook dat er misschien op korte termijn enige fricties kunnen ontstaan. Bij een ongewijzigd gebruik van de voorzieningen moeten wij op de langere termijn echter met 2% stijging per jaar rekenen. In het jaar 2010 zouden wij dan ongeveer 210.000 plaatsen nodig hebben. Op dit moment zijn er 180.000 áÀ 185.000 plaatsen. Je moet al ontzettend veel naar de thuiszorg verschuiven om úÈberhaupt alle mensen te kunnen helpen die deze zorg nodig hebben. Je kunt wel op korte termijn tehuizen gaan sluiten, maar ik voorspel dat wij dan binnen de kortste keren weer moeten bouwen. Als je jaarlijks tehuizen sluit en heel veel geld moet uitgeven om dat te kunnen afboeken, dan is dat buitengewoon kortzichtig. Er zullen de komende jaren namelijk ook weer forse investeringsmiddelen op tafel moeten komen. Wij weten allemaal hoe de situatie is. Wij moeten daarmee dan ook heel erg voorzichtig zijn. Ik vind dan ook dat de mechanismen in de wet die mede bevorderen dat de capaciteitsreductie doorgaat, eruit moeten worden gehaald. Je behoeft dan niet direct met extra middelen te beginnen. Je moet de oorzaken wegnemen waardoor dat proces gestalte krijgt. Wij weten ook dat, als je eenmaal tehuizen gaat sluiten, de opbrengsten van de eigen bijdragen verminderen. Je moet dan weer meer gaan sluiten om dat te kunnen opvangen. Het is een heel raar soort spiraal. Wij moeten ons daarvan bewust zijn. Het is in het belang van de rijksoverheid om ook op lange termijn een doelmatig beleid te voeren. De spanning tussen korte en lange termijn komt volstrekt onvoldoende tot uitdrukking in de antwoorden die wij zowel in het verslag als afgelopen maandag van de staatssecretaris hebben gehad.

Wat de sluiting betreft, heeft staatssecretaris Tommel een belangrijke toezegging gedaan. Als een tehuis gesloten moet worden en geen andere bestemming voor een dergelijk pand kan worden gevonden, dan is het redelijk om een deal te sluiten tussen de eigenaar van het pand en de provincie om de onderhoudsreserves, die mede met WBO-subsidies zijn opgebouwd, aan te wenden voor financiering van de sluitingskosten. Wat ons betreft geldt dat ook voor de algemene bedrijfsreserve. Dat is een buitengewoon belangrijk punt, omdat de sluitingskosten in de afgelopen jaren natuurlijk volledig zijn opgehoest door de provincies. Staatssecretaris Tommel vindt dat daarover een deal moet worden gesloten: over dat soort zaken moet niet permanent worden onderhandeld tussen de overheid en alle afzonderlijke eigenaren van die panden. Dat betekent dus dat je regels stelt over hoe daarmee in dat soort situaties wordt omgegaan. Er is ook een convenant dat iets zegt over de huurprijsontwikkeling, en in dat soort situaties zou je algemene afspraken kunnen maken, regels kunnen stellen of nog een convenant kunnen afsluiten voor hoe je in dergelijke situaties met de berekening van dat soort zaken omgaat. Dan hoeft dat geen aanleiding te zijn voor allerlei juridische procedures. Ik weet in ieder geval dat de provincie Noord-Holland, als dat geregeld zou worden, daarmee buitengewoon geholpen zou zijn. Ik wil graag dat er op dat vlak afspraken komen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ter verheldering: dat gaat dus over het onderwerp dat bij sluiting de

reserves die gevormd zijn, en die bedoeld waren voor onderhoud, terugkomen...

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): En de algemene bedrijfsreserves. In de huurprijzen die vergoed werden, werd rekening gehouden met een huurstijging, terwijl er tevens een voorziening was voor de vorming van dergelijke reserves. Als het pand verdwijnt en moet worden afgekocht, is het logisch om dat deel van de reserves van die corporaties die op die wijze gevormd zijn, eruit te lichten. De overheid heeft dat in feite via de WBO gesubsidieerd. De staatssecretaris heeft in principe ook erkend dat dat moet kunnen. Ik zeg alleen dat ik vind dat het geen permanent onderhandelingsproces zou moeten zijn, maar dat daarvoor algemene regels of een convenant zouden moeten worden opgesteld.

Ik kom toe aan de eigen bijdrage. Als we de brief zien die de staatssecretaris ons gisteren heeft doen toekomen, geeft dat in ieder geval aan dat slordigheden tot misverstanden kunnen leiden. Ik ben er niet van overtuigd dat het enige is. We hebben, als het gaat om de ramingen van VWS, natuurlijk ook wel de nodige ervaring, waarbij ik denk aan de discussie over de thuiszorg, waar de raming van de opbrengst van de regeling en de werkelijke opbrengst nogal uit elkaar liepen. Er zijn bovendien de nodige veronderstellingen gehanteerd die discutabel zijn. Ik wil daarvan twee dingen noemen, namelijk het feit dat de capaciteitsreductie en de extramuralisering niet meegenomen zijn in de raming van die opbrengst van de eigen bijdrage. Dat betekent dat een substantiële factor buiten beschouwing is gelaten.

Met al die onzekerheden, die overigens in de stukken naar voren komen, en waarvan in feite iedereen erkent dat je natuurlijk niet tot op de cent juist kunt ramen ± ik doel op de stelling in het IOO-rapport, bevestigd door de accountantsdienst, dat je met een onzekerheidsmarge van zo'n 50 mln. zonder meer rekening zou moeten houden ± doet het verzet van de staatssecretaris tegen het creëren van een overgangsrecht voor verpleeghuisbewoners die naar de maximale eigen bijdrage toe moeten gaan, een beetje raar aan. Het kost 10 mln. incidenteel, en in het licht van al die onzekerheden ± ik zei dat afgelopen maandag ook al ± zijn dat peanuts. Voor die mensen is dat echter buitengewoon belangrijk. Ik zou graag willen dat bij de vaststelling van de AMvB voor de eigen bijdrage een regeling wordt getroffen, waardoor de huidige verpleeghuisbewoners niet met die enorme achteruitgang van ¦ 950 per maand worden geconfronteerd. We creëren hier zo vaak in dit huis bij invoering van nieuwe systemen de situatie, dat voor bestaande gevallen het oude regime blijft gelden. Waar hier sprake is van een zodanig forse achteruitgang, vinden wij het niet meer dan normaal dat dit ook hier gebeurt. Het gaat om een heel kleine groep, en om een klein incidenteel bedrag. Het zou de aanvaardbaarheid van deze maatregel ook aanzienlijk vergroten.

Afgelopen maandag hebben we gesproken over de uitvoering van de eigen bijdrage: het Centraal administratiekantoor, de SVB en de huidige inning door de gemeente. De staatssecretaris heeft gezegd: het is misschien niet voor de eeuwigheid zo. Ik vind dat degene die de beste uitvoering voor de laagste kosten heeft, dat gewoon zou moeten kunnen krijgen. Er was een traject ingezet met de Ziekenfondsraad. Ik heb een beetje het gevoel dat die trein rijdt, en dat die niet meer op een ander spoor gezet zou kunnen worden. Als de SVB het substantieel goedkoper kan, moet het Centraal administratiekantoor niet veel meer vergoeding voor die administratiekosten krijgen dan de overheid anders kwijt zou zijn geweest. Als de staatssecretaris bereid is om dat te doen, dan hebben wij op die manier 10 mln. beschikbaar voor de verpleeghuisbewoners. Ook wat dat betreft moet dus naar de doelmatigheid worden gekeken.

De discussie over de indicatiestelling is geleidelijk aan een beetje naar de achtergrond verdwenen, maar dat geldt niet voor het geld voor de indicatiestelling. Daar hebben wij maandag ook nog over gesproken. De staatssecretaris zei toen dat zij van mening was dat het onderzoek van de VNG ontzettend veel geld kost. In de nota van wijziging is nu een artikel opgenomen, waarbij het de gemeenten ook niet meer mogelijk is om leges te vragen. Ik kan mij heel goed voorstellen dat je van mening bent dat mensen niet hoeven te betalen voor een indicatie voor iets dat een noodzakelijke zorg is en dat dus sprake zou moeten zijn van een drempelloze toegang tot de zorg, even los van de eigen bijdrage. Als de gemeenten echter worden geconfronteerd met forse kostenstijgingen rondom de uitvoering, als je alle mogelijkheden afschermt om voor financiering op dat punt te zorgen, dan moet op een gegeven ogenblik worden gekeken welke kosten reëel zijn. Een aantal kosten is tijdelijk, bijvoorbeeld in het kader van de automatisering. Er moet heel scherp worden gekeken of iets noodzakelijk is, maar wij willen ook dat het proces van die onafhankelijke integrale indicatiestelling op een goede manier van de grond komt. Wij weten ook allemaal dat, als het niet goed is geregeld, men achterover gaat leunen. Dan duurt het nog jaren voordat het proces van de grond komt. Daar zijn wij uiteindelijk ook niet mee gediend.

Ik adviseer de staatssecretaris om op dat punt nog eens goed te overleggen met de VNG, ook over de vormgeving van de onafhankelijke indicatiestelling, want er is nog discussie over de vraag of de zorgaanbieders en de verzekeraars er wel of niet in moeten. Ik heb de indruk dat daar her en der nog wat onduidelijkheid over bestaat. De onafhankelijkheid is echter buitengewoon belangrijk. Ik neem aan dat de staatssecretaris in september met de AMvB terzake bezig gaat. Het lijkt mij goed dat de Kamer dan nog eens bekijkt of het allemaal goed loopt.

Dan de nota van wijziging met betrekking tot de overheveling van de verzorgingshuizen naar de AWBZ. Ik vat het even samen: geen automatische piloot in het jaar 2001! In november zei de staatssecretaris in de Kamer dat zij het feit dat de overheveling van de verzorgingshuizen naar de AWBZ via artikel 20 in de wet was opgenomen, als een buitengewoon belangrijke principiële doorbraak beschouwde. Dat was ook zo. Nu wordt die overheveling in de formulering van het wetsartikel afhankelijk gemaakt van een inwerkingtredingsbepaling, waarbij de Kamer binnen vier weken kan zeggen, als dat voornemen er is, dat zij het niet wil of dat zij het anders wil. In de toelichting op het artikel is dit heel nadrukkelijk gekoppeld aan de discussie over wonen en zorg. Wat er de facto gebeurt met de tekst van de wet, kan met zich brengen dat wij de principiële discussie overdoen. Dat is volstrekt onnodig.

Als wij de verzorgingshuizen overhevelen naar de AWBZ, zoals nu gebeurt via artikel 20, dan brengt dat zonder meer een wijziging van de AMvB Besluit zorgaanspraken AWBZ met zich. Dat zal sowieso moeten gebeuren voor het jaar 2001. In het kader van die AMvB, omdat daarin de vormgeving van de zorg-aanspraken wordt geregeld, is het mogelijk, als de discussie over het scheiden van wonen en zorg ertoe leidt dat de wooncomponent niet behoeft te worden overgeheveld, om in de zorgaanspraken te regelen wat wel overgaat.

Wij hebben er heel veel moeite mee, waar wij nu een overgangs-traject ingaan met veel haken en ogen, dat dit ertoe zou kunnen leiden dat in 2001 wordt gezegd ± dan zitten wij hier misschien niet meer, althans ik denk dat ik hier dan niet meer zit ±: leuk geprobeerd, maar wij doen het niet. Ik begrijp wel dat dit niet de bedoeling van de staatssecretaris is, maar de vraag is of zij daarmee niet de mogelijkheid introduceert om op dat moment een totaal andere afweging te maken. De sector verkeert al zo lang in onzekerheid. Ik geloof dat hier al in de jaren zeventig over gediscussieerd werd. Men moet zich ook afvragen hoe het komt dat wij er nu nog steeds over zitten te praten. Dat is natuurlijk omdat er iedere keer van dat soort mechanismen zijn om het uiteindelijk maar even niet te doen.

Nu creëert de staatssecretaris dus de mogelijkheid dat het op die manier gebeurt. Ik zou dat niet willen en ik wijs daarbij op de wijziging van de AMvB die sowieso moet plaatsvinden in het kader van de overheveling. Daarin kan de staatssecretaris het regelen. Dat is volgens mij ook de meest koninklijke weg. Ik vind dus ook dat de zaak op dat punt gewijzigd moet worden.

Voorzitter! Ik heb nog een groot aantal problemen met met name de wetstechnische uitwerking en de consequenties die het een en ander heeft. Als ik de nota van wijziging zie, heb ik het gevoel dat wij qua bedoeling wel dichter bij elkaar komen, maar dat de uitwerking die dat allemaal gekregen heeft, nog niet die oplossingen gebracht heeft waarop wij de afgelopen maandag hoopten. De doelstelling van het geheel ± de overheveling naar de AWBZ, het toewerken naar een integraal kader ± heeft echt onze steun. Wij doen alleen in feite veel minder dan zou kunnen. Dat zit ons dus nog steeds dwars.

Wat je zou kunnen doen, is het proces van die overheveling gewoon versnellen. De staatssecretaris zegt zelf in de nota naar aanleiding van het verslag, dat het niet geeft als het allemaal wat langer zou duren, omdat in de WTG dan ook nog een overgangsregime zit waardoor inpassing geleidelijk aan mogelijk is in het kader van de AWBZ. Die redenering kun je ook omdraaien: versnelde overheveling is geen probleem, omdat in het kader van de WTG een overgangsregime denkbaar is, waarbij je de zuivere AWBZ-systematiek sneller zou kunnen toepassen en je dus niet al die complicaties hebt die zich voordoen naar aanleiding van de spanning tussen dit overgangswetje en de bevoegdheden van de Ziekenfonds-raad.

Wij zouden eigenlijk willen dat wij die kant opgaan. Dan zou je voor één jaar het plan vaststellen. Dat plan kan dan ook gewoon vastgesteld worden op grond van de gegevens die wij nu hebben. Vervolgens zou de zaak geïntegreerd worden in de AWBZ, zouden de zorgkantoren de uitvoering krijgen en zou je die regiovisie kunnen opstellen. En zouden die ontwikkelingen zich eventueel voordoen, dan zou je op het niveau van de zorgkantoren met de provincies afspraken kunnen maken over de wijze waarop dat verder gestalte krijgt. Zo leg je de verantwoordelijkheid voor dat integratieproces in de AWBZ op het regionale niveau, bij het zorgkantoor dat de produktieafspraken gaat maken en dat geleidelijk aan die overgang in het WTG-kader tot stand brengt. Daarmee zouden wij volgens mij uiteindelijk een veel simpeler systeem hebben met veel minder juridische complicaties dan datgene wat er nu op tafel ligt.

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Alles wat simpeler kan, daar ben ik altijd voor in. De vraag is of die systematiek zich dan wel blijft afspelen binnen dezelfde budgettaire kaders. Het is natuurlijk even de vraag of de bevoegdheid die je daar neerlegt, waar ik op zichzelf ook altijd voor in ben, zich binnen de financiële marges kan afspelen die wij nu voor ogen hebben. Of zou daar dan toch nog een opwaartse druk van uit kunnen gaan?

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Nee. U bedoelt dat de zaken gebudgetteerd zouden moeten worden in het kader van kostenbeheersing?

De heer **Van Boxtel** (D66): Ja, exact.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik ben het volstrekt met u eens dat het een gebudgetteerde situatie moet zijn om die opwaartse druk tegen te gaan. Ik herinner u overigens wel aan de discussie die wij gevoerd hebben over de vraag of dat financiële kader toereikend is om die totale zorgvraag de komende jaren op te vangen. Wij zijn ook allebei van mening dat het beschikbare budget, wat dat betreft, gewoon veel te krap is. Maar het systeem zal inderdaad zo moeten zijn dat de budgetten waar de zorgkantoren mee te maken hebben, voor thuiszorg, bejaarden-oorden en verpleeghuizen, afgegrensd zijn.

De heer **Van der Heijden** (CDA): In de behandeling van deze materie op maandagavond jongstleden probeerde ik ook al op zo'n uitstelvariant te komen. Ik had toen het gevoel dat ik ten opzichte van de regeringspartijen met oneerbare voorstellen kwam.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar dat was heel wat anders. U zei toen: laten wij de WBO nog vier jaar handhaven.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat heb ik nooit gezegd.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik beschouw mijn voorstel als een versnelling en niet als een vertraging.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Dat misverstand moet ik onmiddellijk wegnemen. Ik heb gevraagd om een of twee jaar uitstel om het provinciale kader de gelegenheid te geven die wetten beter voor te bereiden en over te dragen.

In de tweede plaats heb ik zoëven, evenals mevrouw Vliegenthart, voorgesteld om de grote overstap al direct te maken, gewoon: verzorgings-instellingen in de AWBZ, zonder het omgevende subsidiekader van de WBO.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik

heb dat ook met belangstelling gehoord, mijnheer Van der Heijden.

De heer **Van der Heijden** (CDA): En gaat u nu ook op die toer? Is dat de kern van uw betoog?

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Uit mijn inbreng in het verslag blijkt dat ik de noodzaak van het overgangsregime en de wijze waarop daaraan vormgegeven is, ter discussie heb gesteld, en wel vooral omdat er zo veel haken en ogen zitten aan de uitwerking van het overgangsregime, met alle nadelige gevolgen die het zou kunnen hebben voor bijvoorbeeld de capaciteit, dat ik vind dat wij ons zorgvuldig moeten afvragen of het niet beter kan.

De staatssecretaris zelf schrijft in de nota naar aanleiding van het verslag dat een langere overgangstermijn, althans het voortzetten van de overgang binnen het AWBZ-kader, geen problemen geeft, omdat daarvoor mogelijkheden zijn binnen de WTG. Dat kun je ook omkeren. Blijkbaar zijn er dus ook mogelijkheden voor overgangsmaatregelen in het kader van integratie in de AWBZ. En dan is het de vraag waarom het aparte regime nog nodig zou zijn.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Het is haast alsof ik mijzelf hoor praten op maandagavond jongstleden. En ik dacht vandaag: een toontje lager zingen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Zo heb ik uw bijdrage toen niet begrepen.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Ik ben door de regeringspartijen ontzettend onder druk gezet met de vraag of ik de koppeling wilde. Het kabinet, dat naar mijn sterke indruk ook bij regeringspartijen hoort, zei dat het ''no way'' op een andere manier zou gebeuren. Nu begrijp ik dat mevrouw Vliegenthart zich daarvan losmaakt. Ik wil graag heel nog wat preciezer horen tot welke conclusie zij komt, nu zij immers mij zo dringend heeft uitgenodigd om mijn standpunt uit te leggen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Wat u voorstelde, was uitstel van de operatie om daarna te beslissen tot een verdergaande operatie. Mijn inzet is het in dit debat na te gaan of wij overeenstemming kunnen bereiken over, in ieder geval, het verminderen van het aantal problemen dat vastzit aan het overgangsregime als zodanig. Het liefste zou ik hebben dat wij de meest zuivere vorm kiezen, namelijk een versnelde overheveling naar de AWBZ. Het debat is wat dat betreft heel open en wij moeten gezamenlijk nagaan hoever wij kunnen komen.

Voor onze eindafweging is het buitengewoon belangrijk of een aantal van de knelpunten die ik geschetst heb, op een goede manier kan worden opgelost, want wij schieten er echt helemaal niets mee op als er de komende vier jaar enorm veel onduidelijkheid bestaat over de vraag wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe het gaat met wijziging van plannen, gegeven ook alle juridische consequenties en procedures voor de rechter, die daaraan vastzitten.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Die vrees had ik ook en die heb ik uitgesproken, zeker omdat ik niet voor de Eerste Kamer wil verschijnen met haastwerk dat niet verantwoord is.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): De Kamer kan in geen geval haastwerk worden verweten. Wij zijn hiermee tot nu toe buitengewoon zorgvuldig omgegaan.

□

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Ik kan niet nalaten om te beginnen met de opmerking dat wij spreken over een majeure operatie. Het gaat om ouderen van nu en in de toekomst; over de manier waarop zij gehuisvest kunnen worden en zorg kunnen krijgen. Discussies daarover zijn in dit gebouw helaas vaak discussies over systemen, die heel moeilijk zijn uit te leggen aan de mensen die ze volgen. Zij wonen in een verzorgingshuis of een verpleeghuis, en weten vaak niet eens of daar nu de AWBZ of een verzekering mee gemoeid is.

Ik vind het opvallend dat bij de behandeling van een onderwerp dat voor deze groep zozeer van belang is, er nauwelijks ouderenpartijen in de zaal aanwezig zijn. Ik kan niet nalaten dat te constateren. De peilingen van twee weken geleden zijn voor mijn partij gelukkig alweer ruimhartig opwaarts bijgesteld, maar hebben over de ouderenpartijen misschien toch de waarheid gesproken; die zijn er al nauwelijks meer.

Maar goed, wij spreken over een wetsvoorstel met een grote impact. Weliswaar gaan de verzorgingshuizen voor de eerstkomende jaren naar de AWBZ in de vorm van een subsidieregeling, maar met het oogmerk om de tot nu geldende financiële schotten tussen het verzorgingshuis en het verpleeghuis te slechten. Daarmee moet dus een mooi zorgcontinuüm ontstaan, zoals dat dan heet, tussen thuiszorg, verzorgingshuis en verpleeghuis.

Hieraan gekoppeld is de afschaffing van de vermogenstoets. Daar heeft de heer Van der Heijden net ook al behartigenswaardige woorden over gesproken. De fractie van D66 heeft zich in alle voorgaande besprekingen in de Kamer en in algemene overleggen voorstander betoond van de overheveling, van het weghalen van die financiële schotten en het afschaffen van de vermogenstoets. De fractie van D66 is ook van meet af aan zeer kritisch geweest en zij heeft zich daarom van harte aangesloten bij het initiatief van mevrouw Vliegenthart, en daar hebben alle fracties zich in gevoegd, om hier als Kamer een groot project van te maken. Een groot project heeft de bedoeling om te illustreren dat wij die overheveling, zowel in financieel als in bestuurlijk en organisatorisch opzicht, goed willen volgen. Het gaat toch om miljarden guldens en ook om de betrokkenheid van provincies, gemeenten, woningbouwcorporaties en zorgverzekeraars bij deze operatie. Zij willen natuurlijk ook dat wij dit secuur doen.

Het gaat dus om meer dan de overheveling van de verzorgingshuizen. Het gaat ook om de vraag hoe de Algemene wet bijzondere ziektekosten er de komende jaren uit gaat zien en hoe de ouderenzorg gestalte gaat krijgen. Het gaat dus ook om de betaalbaarheid van voorzieningen, of dat dan aanspraken zullen zijn of subsidies, in de volksverzekering AWBZ. Ik zeg nog eens uitdrukkelijk ''volksverzekering'' omdat wij besloten hebben de AWBZ te moduleren als een verzekering voor vooral onverzekerbare risico's. Die kun je dus niet bij een ziekenfonds of een particuliere verzekeraar verzekeren. Dat hoeft het vragen van eigen betalingen niet in de weg te staan, maar de hoogte daarvan mag het karakter van een volksverzekering

tegen onverzekerbare risico's natuurlijk geen geweld aandoen. Ik was dan ook blij dat de staatssecretaris in het debat van eergisteren mijn zorg deelde dat met de harmonisatie van de eigen bijdrage die wij gaan doorvoeren, ook het maximum bereikt is. Ik heb haar tenminste horen zeggen dat zij vindt dat wij op een maximum zijn aangekomen.

Ik deel ook in dit verband de zorgen over de ramingen van de eigen bijdrage. Ik kom straks nog terug op de capaciteitsdiscussie. Het feit dat daar een forse onzekerheidsmarge blijft bestaan, is op zichzelf logisch bij zo'n grote operatie. Ik wil dus niet zeggen dat die er niet mag zijn, maar ik vind dat wij dan eerder aan de negatieve kant dan aan de positieve kant van de onzekerheidsmarge moeten gaan zitten. Ik schat namelijk ook in dat die opbrengsten lager zullen zijn als het beleid zich op deze manier doorzet. Nu wij het toch over de eigen bijdrage hebben, voeg ik er het verzoek bij dat net ook door de PvdA-fractie is gedaan, om toch nog eens echt te kijken of de verhoging voor de zittende verpleeghuisbewoners achterwege kan blijven. Het gaat op zichzelf om een betrekkelijk klein bedrag in een heel grote operatie en ik vind dat de staatssecretaris daar in eerste of anders in tweede termijn nog heel expliciet op moet terugkomen.

Voorzitter! Het proces van deze wetsbehandeling verdient niet echt een schoonheidsprijs. Hoewel de staatssecretaris en haar medewerkers er alles aan gedaan hebben om die overheveling tot een succes te maken, moet ik zeggen dat ik af en toe moeite heb gehad met de hectische gang van zaken, doordat wij soms pas laat informatie kregen, die dan ook weer moest worden bijgesteld en gecorrigeerd. Bovendien is een aantal aannames in deze operatie gebaseerd op gegevens uit 1993. Dat is inmiddels alweer drie jaar terug. Daardoor wordt zichtbaar dat het departement geen meer actuele gegevens heeft. Dat is natuurlijk pijnlijk en dat maakt nog eens duidelijk dat de informatievoorziening van het departement een nadere inspanning vereist. Dat hebben wij vorig jaar ook bij het FOZ besproken. Hoe moeten wij anders tot goede ramingen komen? Dit is geen verwijt, maar een zorg en dat is een gedeelde zorg. Het is gevaarlijk om dit soort grote financiële operaties op verouderde gegevens te baseren.

Ik vind het in ieder geval een verdienste van de Kamer en van de ondersteuning die wij daarbij gehad hebben, dat wij zijn waar wij nu zijn. Ik herinner aan al datgene wat wij zelf hebben moeten uit- en narekenen: een rapport van de accountantsdienst, de rapporten van het ministerie van Volkshuisvesting, de risicoanalyse van de heer De Kam op verzoek van de heer Dees uit de Eerste Kamer. Op al die rapporten hebben wij eigen analyses moeten loslaten. Een aantal aspecten blijkt in nauw verband met elkaar te staan en toch soms tegenstrijdigheden op te leveren. Ik loop er een paar langs.

Het uitgangspunt van het kabinet en dus van de coalitiepartijen is dat de mensen zo lang mogelijk thuis moeten kunnen blijven wonen. Dat willen ze graag en dat willen wij ook graag. Wij hebben dat als beleid overgenomen. Dat betekent dat je voldoende kwalitatieve en efficiënte thuiszorg moet kunnen bieden. Eergisteren hebben wij daarover uitgebreid gesproken. Er is een coalitiemotie uit voortgevloeid, die vraagt om een extra inspanning op dat terrein.

Het uitgangspunt was en is dat de bestaande intramurale capaciteit op het huidige peil van ongeveer 180.000 verzorgings- en verpleeghuisbedden wordt gehandhaafd. Ik heb de staatssecretaris eergisteren gevraagd of zij dat kan garanderen. Toen heeft zij gezegd: garanties geef ik niet, maar mijn maximale inzet is daarop gericht. Als wij het dan hebben over bandbreedtes, dan zeg ik: oké, het zullen er misschien in enig jaar een paar duizend minder zijn, maar geen 10.000 of 20.000. Dan weten wij dat wij elkaar voor de gek gaan houden. Ik vind dat de in dat verband eergisteren toegezegde langetermijnrisicoanalyse per jaar inzicht moet geven in de vraag hoe wij ervoor staan. Als wij dat niet doen, dan heb ik moeite met het doorgaan van dit traject, omdat wij dan weten dat wij de mensen wat voor de gek gaan houden. Wij gaan dan wel landelijk het beleid centraliseren, maar de regio's moeten dan de pijn oplossen. Dat kan niet de bedoeling zijn van deze operatie.

Tegelijkertijd willen wij ook verstarring voorkomen en de transmuralisering bevorderen, het zorgcontinuüm. Ik hoop dat het echt lukt en dat de subsidieregeling in de AWBZ zo spoedig mogelijk kan worden omgezet in een integraal onderdeel van de AWBZ.

Voorzitter! Uitgangspunt was om het zorgvolume ± de totale hoeveelheid geld die wij voor het ouderenbeleid gaan uitgeven ± op een groeipercentage van 1 te zetten. Nu ligt er de motie van de coalitie om te kijken of dat percentage voor de ouderenzorg en de thuiszorg kan worden verhoogd. Ik hoop dat het kabinet er positief op wil reageren in het FOZ 1997. Voldoende thuiszorg en voldoende intramurale capaciteit zijn nodig om die groeiende zorgvraag op te kunnen vangen. Ik zeg het nogmaals: de 1% die het kabinet als uitgangspunt heeft genomen is niet dezelfde 1% van de commissie-Welschen. Dat moeten wij goed voor ogen houden.

Het uitgangspunt is om door het zorgvernieuwingsfonds te blijven stimuleren dat innovatieve, efficiënte en kwalitatief goede zorg wordt geleverd. Dat moet inhouden dat niet goedlopende, bestaande projecten moeten worden afgebroken omwille van de financiële voeding van het zorgvernieuwingsfonds. Wij hebben daarover al veel gesteggeld.

Uitgangspunt voor D66 is ook dat op regionaal niveau tot een goede afstemming van de zorgvraag en het aanbod wordt gekomen en dat de beoogde landelijke sectorale aansturing van de sector verpleging en verzorging, geestelijke gezondheidszorg en de gehandicaptensector dit niet in de weg moet staan. Ik benader het maar eens andersom. De rol van de verbindingskantoren zal echt een puur uitvoerende moeten zijn. De positie in de planvorming van zorgvragers en patiënten moet gewaarborgd zijn. Ik heb dat in vorige debatten ook gezegd. Als je het gehele dossier nog eens langsloopt, dan zie je dat de ouderen- en patiëntenorganisaties in dat verhaal nauwelijks voorkomen. Dat is toch mager. Ik wil er hier een lans voor breken, dat wij toegroeien naar dat model, waarin zij die positie wel krijgen. Ik was dan ook blij met de toezegging bij monde van de minister, dat zij in ieder geval gaat onderzoeken of er een onafhankelijke raad van toezicht op de verbindingskantoren kan komen, waarin provincies, grote steden, aanbieders en patiëntenorganisaties zijn vertegenwoordigd. D66 wil te allen tijde voorkomen dat de zorg-

verzekeraars in het tweede compartiment ± de medisch noodzakelijke zorg die wel verzekerbaar is en waar zij een flinke beleidsruimte krijgen of althans een uitvoeringsruimte met beleid ± dezelfde rol in de AWBZ gaan vervullen. In de AWBZ hoort marktwerking niet thuis. Publieke premiegelden moeten niet op die manier worden aangewend en dus moeten wij als overheid de sloten op de deur zetten waar we ze zelf nodig vinden.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): U herinnert zich dat de commissie-Welschen een voorstel deed om te komen tot een soort regiobestuur dat een aansturing zou moeten zijn in de richting van het zorgkantoor. Wat is nu het verschil tussen het model van deze commissie, waarbij de regiovisie werd opgesteld door het genoemde regiobestuur, en de functie die de raad van toezicht in uw ogen heeft?

De heer **Van Boxtel** (D66): Daar zit niet veel verschil tussen. Ik heb nu de raad van toezicht neergezet als controleur van de uitvoering. Die controle is slechts mogelijk wanneer de uitvoering wordt gelegd naast datgene wat ergens was afgesproken, namelijk in de regiovisie.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Wie stelt naar uw oordeel die regiovisie op? Is dat die raad van toezicht?

De heer **Van Boxtel** (D66): Daar kom ik nog over te spreken. Er is wat dit betreft sprake van een frictie waarmee ik nog altijd niet uit de voeten kan. Wij moeten trachten dit aspect in dit debat tot een goed einde te brengen. Dit is voor mijn fractie een belangrijke toetssteen.

Nogmaals, geen marktwerking met betrekking tot de AWBZ. Het is een volksverzekering en geen verzekeraarsverzekering. Dit is geen houding van mij in de sfeer van: zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten. Het gaat om een duidelijke verantwoordelijkheidstoedeling c.q. verantwoordelijkheidsscheiding.

Een volgend punt dat voor de fractie van D66 van belang is, is dat het scheiden van wonen en zorg gerealiseerd zou moeten kunnen worden. Wij hebben wat dit betreft tot nu toe een fraai staaltje van jojobeleid gezien. In het regeerakkoord stond dat wij het niet zouden doen; in de regeringsverklaring 1994 stond dat het wÂl zou worden uitgezocht; een jaar later kwam de mededeling dat het niet lukte. We leken eruit te zijn, maar vervolgens kwam de heer Dees in de Eerste Kamer terecht met het verzoek om een second opinion. In zijn rapport stelde de heer De Kam dat het wel kon, maar niet meteen, omdat de tijdsdruk te zwaar was. Met andere woorden: wij houden zicht op die fraaie toekomst, maar die toekomst blijkt ver weg te liggen.

Een ander uitgangspunt is dat wij onafhankelijke indicatiestelling verlangen, onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Die indicatiestelling slaat op de zorg in de sfeer van de WVG en de AWBZ, dus ook de thuiszorg. Welnu, dat kost geld en ik hoop dat het kabinet in overleg met de VNG tot een passende oplossing weet te komen. De heer Van der Heijden en mevrouw Vliegenthart hebben hierover al gesproken en ik sluit mij daarbij van harte aan. Bij onderhandelingen wordt er altijd maximaal ingezet en dat zal de VNG met haar 50 mln. ook wel hebben gedaan. Dat is een spel en zo wordt het gespeeld. Ik ga er in elk geval van uit dat de staatssecretaris de wil heeft om eruit te komen.

Ik ben er dankbaar voor dat in de tweede nota van wijziging is gesteld dat er geen legesheffing voor indicatiestelling wordt toegestaan. Dat is pure winst, maar wij moeten voorkomen dat, wanneer die instanties niet voldoende geld wordt gegeven om de indicatiestelling goed uit te voeren, die organen worden gedwongen om dat geld elders te zoeken, niet in de vorm van leges maar ten koste van andere activiteiten. Dat kan de bedoeling niet zijn.

Voorzitter! Wij moeten trachten om tot een zorgvuldige behandeling te komen. Ik heb een boel vragen te stellen en ik ben er niet eens aan toe gekomen om ze bij de voorbereiding van dit debat allemaal op te schrijven. Op een aantal eergisteren gestelde vragen is nog geen antwoord of nog geen helder antwoord gegeven. Wellicht worden vandaag vragen vergeten. Ik vraag de staatssecretaris dan ook of zij bereid is om, vÂÂr wij de tweede termijn ingaan, na te gaan welke vragen nog moeten worden beantwoord, zodat wij daarop tijdig een schriftelijke reactie kunnen krijgen. De zorgvuldigheid gebiedt dit. Ik ben niet bij machte om in een dag alle vragen uit het nota-overleg langs te lopen. Bij de bespreking neem ik de nota's van wijziging mee. In hoofdstuk I van de overgangswet staan de begripsbepalingen.

In het nota-overleg is discussie ontstaan over het begrip ''plan''. Het betreft namelijk een plan dat nog door de provincies moet worden opgesteld op grond van de WBO. De Ziekenfondsraad wordt echter tegelijkertijd subsidiÈnt van de verzorgingshuizen. Hier zit een inherente spanning. De tweede nota van wijziging, de onderdelen C en D, probeert hieraan tegemoet te komen door te stellen dat de provincies en de vier grote steden verplicht geconsulteerd moeten worden door de Ziekenfondsraad als wordt afgeweken van de plannen. In de toelichting staat: ''hun beoordeling kan zo doende fungeren als een regiovisie''. Dat vind ik een treffende passage. Een regiovisie is in de ogen van D66 een plan dat per WZV-regio wordt opgesteld door de provincie, de aanbieders, de patiÈntenorganisaties en de zorgverzekeraars. Minister Borst sprak gisteren in dit verband over een ''regierol'' voor de provincies. De beoordelingsvraag van de provincie omtrent het plan dat wordt uitgevoerd door de Ziekenfondsraad kan niet worden gezien als de regiovisie. Ik vind de door mij geciteerde passage merkwaardig. Ik krijg hier graag een reactie op.

Het kabinet heeft de constructie, waarover ik daarnet sprak, in feite aangegeven bij de discussies die wij voerden over het zorgvernieuwingsfonds. Bij de komende Wet op de ziekenhuisvoorzieningen zou dit nader vorm en inhoud krijgen. Zo hebben wij het verwoord. Nu doemt het volgende probleem op. In de nota van wijziging staat dat de provincies mogen oordelen, maar er ontstaat gedurende een aantal jaren een gat tussen de procedure en de wettelijke verplichting van de totstandkoming van een regiovisie. De WZV moet hier nog worden behandeld. Wij zijn op zijn minst in 2000 aanbeland voordat de partijen in het veld een regiovisie kunnen maken. Ik praat niet voor de regio's waarin de partijen van oudsher goed met elkaar samenwerken. Er zijn er echter vele waar dit niet het geval is. Aanbieders, verzekeraars en patiÈntenorganisaties hebben onderling een moeizame verhouding. Daar zit een risico. Er komen dan

geen goede plannen. De provincies moeten binnen een paar maanden het plan vaststellen. Voor november moet het plan voor de verzorgingshuizen gereed zijn. Zij moeten dit plan alleen opstellen. De verzorgingshuizen hebben niet de plicht om daarbij te helpen. Zij koesteren hun instelllingsbelang. Er ontstaat dus een gat en dat is niet goed. Wat vindt de staatssecretaris hiervan?

Als er geen integrale benadering op regioniveau komt, dan zie ik afbreukrisico's ontstaan. Wij hebben van meet af aan gehecht aan de betrokkenheid van alle partijen in de regio. Hierbij speelt ook het element een rol van de democratische controlemogelijkheid op de meest adequate schaal. Dat is niet per definitie in mijn gevoel het rijksniveau. Als grap hebben we wel eens gezegd dat Rijswijk gaat vertellen of er een bed in Appelscha of Tietjerksteradeel moet komen. Zo'n vaart zal het niet lopen, maar het risico bestaat dat, als partijen geen oplossing vinden, je met Rijswijk moet bellen. Daar zitten vakbekwame beleidsmensen, maar wel op afstand van wat zich afspeelt. Ik maak me hier zorgen over. Het risico bestaat dat er voor het land iets moois wordt bedacht en dat in de regio de pijn moet worden opgelost.

Ik mis ook een handhavende, sanctionerende functie voor de regiovisie op regionaal niveau. Wie zegt daar tegen elkaar: wij of jullie zullen dit samen doen? In de huidige constructie is dat alleen maar Rijswijk, en niets anders. Hiermee kan ik niet goed uit de voeten. Dit aspect ontbreekt en ik overweeg een nader amendement hierover in te dienen, maar wacht graag de antwoorden af.

In het verslag schrijft de staatssecretaris dat voor de provincies geen bezwaar- en beroepsprocedure openstaat. Zou dit dan niet moeten? Als je al niet de vaststellende bevoegdheid aan de provincies geeft, kunnen zij alleen een oordeel geven over een plan van de Ziekenfondsraad. Ik kan mij voorstellen dat er een heel vervelende situatie in een regio ontstaat, waarbij de partijen nauwelijks met elkaar door de deur kunnen en een verzekeraar er misschien helemaal geen zin in heeft om enthousiast met al die partijen om de tafel te gaan zitten, maar zich puur tot het staande beleid wil beperken. Is er dan een bezwaarprocedure bij de minister of bij de staatssecretaris? Ik heb er het nodige over gezegd en hoor er graag een antwoord op.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Uw eerste verhaal was glashelder, namelijk dat de centralisatie geen echte inhoud kan krijgen door de bureaucratie die deze meebrengt, en doordat het grote aantal instellingen waarop zij betrekking kan hebben, nauwelijks te behappen is op dat ene centrale niveau. Uw laatste opmerking was dat er ook geen beroeps- of bezwaarprocedure is in dit kader. Dit staat haaks op datgene wat u bepleitte, namelijk dat de verantwoordelijkheid in de regio komt te liggen. Ik zou het heel erg jammer vinden als via een extra waarborg het centrale circuit verder wordt opgetuigd met nog meer bureaucratie, in plaats van die nadruk op het regionale niveau.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik zal het nog een keer in volgorde herhalen. Voor D66 heeft het de absolute voorkeur dat een regiovisie op regionaal niveau wordt vastgesteld, bij de provincie en eventueel met een sanctionerende bevoegdheid, zodat er iets kan worden afgedwongen bij de andere partijen. Dit moet plaatsvinden op een democratisch niveau, dat algemeen controleerbaar is. Hiernaast heb ik een tweede mogelijkheid gelegd. Als dat niet haalbaar is, kun je ook een raad van toezicht zetten op die verbindingskantoren waar alle partijen in zitten. Als derde variant, echt dalend in prioriteit, noemde ik een bezwaarprocedure. Dan kan een provincie bezwaar maken tegen iets wat er gebeurt. De afweging maak ik volgende week dinsdag in de fractie, maar ik heb wel duidelijk gezegd waarnaar mijn absolute voorkeur uitgaat. D66 heet niet voor niets Democraten 66. Ik hecht zeer aan de democratische controlemogelijkheid.

In de tweede nota van wijziging wordt in onderdeel K aan artikel 61 een derde lid toegevoegd dat voorziet in een voorhangprocedure. Ik ben er erkentelijk voor dat de staatssecretaris het verzoek van onder meer D66 en bijna alle andere fracties eergisteren in het nota-overleg heeft willen honoreren. Wel krijg ik graag een antwoord op de vraag of met de gekozen constructie de noodzaak van een snelle overheveling als zodanig niet is komen te vervallen. De Kamer kan over de inwerkingtreding van de aanspraak op duurzaam verblijf en verzorging in een verzorgingshuis nog gaan discussiëren naar aanleiding van de voorhangprocedure. Hier zit een dichotomie in. Ik hoor graag wat de staatssecretaris daarvan vindt.

Ik herhaal mijn vraag in het nota-overleg of het paarse kabinet, waar ik heel trots op ben, ten behoeve van alle fracties in de Kamer de verantwoordelijkheid wil nemen om het onderzoek naar het scheiden van wonen en zorg zelf verder ter hand te nemen. Bijvoorbeeld tegen de tijd van de volgende verkiezingen, over twee jaar, kan het dan een follow-up op het rapport-De Kam uitbrengen, waarin de marsroute staat om eruit te komen. Ongeveer iedereen in dit huis wil het. De formele weg van een voorhangprocedure, waardoor wij er allemaal nog eens over kunnen praten, is een wat andere route. Mevrouw Vliegenthart heeft daar net een oordeel over gegeven. Ik zet het ietsje zachter in; ik zit meer op de lijn dat ik het kabinet vraag om zelf het voortouw te nemen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! Ik heb daarbij ook gezegd, dat het in feite ook niet nodig is om het op die manier te doen, omdat de nadere regeling van die aanspraken via de wijziging van het Besluit zorgaanspraken nog moet plaatsvinden. In dat kader kan de scheiding van functies plaatsvinden zodra dat mogelijk is.

De heer **Van Boxtel** (D66): Dat is een alternatief.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Dat lijkt mij ook verreweg het verkieslijkste alternatief, omdat daarmee aan de principiële keuze wordt vastgehouden en niet de mogelijkheid wordt geïntroduceerd dat het op de lange baan wordt geschoven.

De heer **Van Boxtel** (D66): Dat klonk mij sympathiek in de oren en ik hoor ook graag van de staatssecretaris hoe zij daarover denkt. Dit model oogt in ieder geval transparanter, waardoor wij niet het risico lopen dat wij van het traject ''afvallen''. Ik hoor daar toch graag het oordeel van de staatssecretaris over, voordat ik er definitief op reageer.

Van Boxtel

Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor de nota van wijziging met betrekking tot artikel 2, onder b, waardoor het mogelijk wordt dat verpleeghuisunits in verzorgingshuizen worden gerealiseerd zonder dat kapitaalvernietiging plaatsvindt. Maar wordt daarmee de belofte om de capaciteit in totaal te handhaven, geen geweld aangedaan? Over dat zo essentiële punt moeten wij toch helder zijn, omdat het ook in de afweging van groot belang is. De bedragen die hierdoor in verzorgingshuizen zouden vrijvallen, worden toegevoegd aan de verpleeghuisbudgetten. Kan de staatssecretaris nog eens exact uitleggen hoe dat budgettair precies verloopt en welke consequenties dat heeft? Ik herhaal in dit verband mijn onbeantwoorde vraag van eergisteren of er verzorgingshuizen zijn die niet nu al zelfstandig verpleeghuisunits kunnen opzetten en runnen. De inspectie heeft namelijk het zeer terughoudend advies gegeven dat het alleen aan verpleeghuizen moet worden overgelaten omdat geen enkel verzorgingshuis in Nederland dat kan. Ik heb de indruk dat een wat meer gedifferentieerde benadering op haar plaats is. Ik zie in ieder geval het gevaar dat te veel wordt gecentraliseerd.

Voorzitter! Het volgende dat ik niet onbesproken wil laten, is dat aan deze overhevelingsoperatie de loden last dreigt te gaan hangen van de 100 verzorgingshuizen van niet-winstbeogende instellingen. Daar zit een borgings- en saneringsproblematiek aan vast die, zoals staatssecretaris Tommel in het debat van eergisteren ook aangaf, tot over de miljard kan belopen. Dat is toch geen flauwekul. Daarover hebben wij eergisteren samen met de PvdA en de VVD een motie ingediend, waarin wordt uitgesproken dat de extra kosten daarvan dus niet ten laste van de eigen bijdrage van de bewoners van verzorgingshuizen gebracht mogen worden noch van het zorgvolume, dat wil zeggen de hoeveelheid geld die wij nu aan de gezondheidszorg uitgeven. Ik hoop dat het kabinet daarvoor echt met een oplossing komt. Ik maak mij grote zorgen over dat probleem, met name over de saneringsaspecten. Wij hebben die toen niet goed doorgesproken, maar die hebben ook hun effect in de verpleeghuissector. Het rapport van de Algemene Rekenkamer over de commissie saneringen was niet mis: 57% van de saneringen verliep onregelmatig: te veel betaald, op verkeerde gronden betaald, etc. We kunnen in de verpleeghuissector ook nog wel een aantal saneringen verwachten en we moeten daar dus heel secuur in zijn. Wij praten daar morgen specifiek over in een algemeen overleg, maar ik wil dit punt ook in dit debat niet onbesproken laten omdat het een rol kan spelen.

Voorzitter! In artikel 17 staat dat er nog een algemene maatregel van bestuur zal komen waarin sancties worden verwoord richting de Ziekenfondsraad. Ik vroeg mij af of die algemene maatregel van bestuur kan worden voorgehangen. Het lijkt mij prettig om, als deze overhevelingsoperatie doorgaat en de Ziekenfondsraad zo'n zware uitvoerende rol krijgt, ook te weten op welke wijze we dat orgaan gaan controleren. Ik vind dat ook van belang met het oog op de discussie die wij binnenkort voeren over de toekomstige rol en positie van de Ziekenfondsraad. Ik zou daar dus graag wat meer over horen.

Wij hebben eergisteren al gesproken over de offerte van de Sociale verzekeringsbank voor de inning van de eigen bijdrage. De staatssecretaris heeft toen aangegeven het idee te hebben dat de offerte van de Ziekenfondsraad, en de rol van de verbindingskantoren daarin, de voorkeur verdiende. Ik zou de staatssecretaris willen verzoeken een onafhankelijke second opinion over beide constructies te vragen. Dat kan volgens mij heel snel. Ik ben wel gevoelig voor het idee dat vanuit de systeemgedachte de inning bij die verbindingskantoren kan blijven liggen. Die mensen incasseren immers ook de nominale premies in het ziekenfonds en voeren incasso's uit op verschillende terreinen. Niettemin vind ik dat iemand die een offerte neerlegt waaraan een aantal voordelen kan zitten, netjes moet worden behandeld. Daarom moet er een onafhankelijk oordeel komen, waarover wij graag geïnformeerd worden.

Voorzitter! Ik heb een heleboel onbesproken gelaten. Ik hoop dat ik de belangrijkste punten heb genoemd. Ik maak mij zorgen over de reservepositie van de provincies en de vereveningsproblematiek die daarmee samenhangt. Anderen hebben daarover reeds uitgebreid gesproken. Ik hoop dat in de beantwoording terzake zoveel mogelijk zorgen kunnen worden weggenomen, opdat wij in positieve richting kunnen blijven meedenken. Ik herhaal wat ik eergisteren heb gezegd: zo'n grote operatie, zo'n ingewikkelde wet met zoveel uitvoeringsgevolgen, maakt dat wij ook in dit huis alle zorgvuldigheid in acht moeten nemen. Ik heb er inderdaad echt geen zin in om het zo hard en in een zoâ hoog tempo te doen, dat ik over vijf jaar in een enquête moet zeggen: daar hebben wij niet meer tijd voor genomen, want het moest zo snel. Dat risico moeten wij niet willen lopen. Ik hoor ook graag van de staatssecretaris of zij zelf oprecht en van harte vindt dat wij geen onverantwoorde risico's met deze operatie aangaan.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter! Over de modernisering van de ouderenzorg is in de achterliggende maanden al diverse malen tussen regering en Kamer van gedachten gewisseld, ook jongstleden maandag waren wij er uren mee bezig. De zaak is dat wel waard!

Het moment van een definitief besluit over de toekomst van de verzorgingshuizen komt immers steeds dichterbij. Ik roep in herinnering dat de fractie van de SGP tijdens het overleg over het kabinetsstandpunt over het rapport van de commissie-Welschen over de toekomst van de ouderenzorg, als fundamenteel uitgangspunt heeft gesteld dat ouderen in de gelegenheid moeten zijn zo lang mogelijk in hun gewone woon- en leefmilieu te blijven functioneren. De werkelijkheid van alledag brengt mee dat zich op een bepaald moment een behoefte aan verzorging en verpleging in een voorziening kan voordoen, een behoefte waaraan op een kwalitatief verantwoord niveau moet worden voldaan. Er is wel eens gezegd dat de kwaliteit van een samenleving zich onder meer laat afmeten aan de wijze waarop men met zijn oudere medemensen omgaat: toereikende voorzieningen dus van voldoende kwaliteit en derhalve een alom toereikend financieel kader. Daarbij is van belang dat er geen onnodige schotten en andere beperkingen in stand worden gehouden die zorgvernieuwing in de weg staan en die uiteindelijk de cliënt van zorg benadelen. Als derde motief voor

een andere opzet van de ouderenzorg geldt, dat de vermogenstoets voor bewoners van verzorgingshuizen moet worden afgeschaft. Een kwestie waarover men het vrij breed eens is, maar die in haar financiële uitwerking nogal wat consequenties heeft.

Voorzitter! Qua financiering zag de fractie van de SGP mogelijkheden in een scheiding tussen het woondeel en het zorgdeel. Daarbij zou de wooncomponent in beginsel voor rekening van de bewoner komen, terwijl zo nodig gebruik zou kunnen worden gemaakt van de IHS. De regering heeft na ampele afweging toch gekozen voor een integrale overheveling naar de Algemene wet bijzondere ziektekosten. Ik heb toen begrip voor deze keuze getoond. De second opinion, die de staatssecretaris op verzoek van de Eerste Kamer heeft laten uitvoeren door de commissie-De Kam geeft ook een bevestiging van de gekozen beleidslijn voor de kortere termijn. Voor de langere termijn echter wordt rekening gehouden met de mogelijkheden om een bepaalde scheiding van wonen en zorg door te voeren. Ik zou graag zien dat wij dit langeretermijnperspectief nadrukkelijk in beeld houden en concreet uitwerken, hoewel ik besef dat een en ander voor dit moment niet de hoogste prioriteit heeft. Graag krijg ik een heldere reactie van de staatssecretaris op dit punt.

Voorzitter! In de kern is het wetsvoorstel dat wij nu behandelen betrekkelijk eenvoudig. De hoofdlijnen ervan zijn:
- de Wet op de bejaardenoorden wordt ingetrokken;
- de subsidiëring van de verzorgingshuizen wordt overgenomen door de Ziekenfondsraad, die uitgaven mag doen ten laste van het Algemeen fonds bijzondere ziektekosten;
- de uitvoering van deze subsidiëring geschiedt in eerste instantie op basis van een subsidieregeling, maar zal na een overgangsperiode plaatsvinden volgens de systematiek van de Wet ziekenhuisvoorzieningen en de Wet tarieven gezondheidszorg;
- het wetsvoorstel bevat verder een aantal procedurele en financiële bepalingen en vooral ook overgangsbepalingen.

Uit de eerdere discussies, onder andere die van afgelopen maandag, is echter duidelijk geworden dat er veel en veel meer achter het wetsvoorstel schuilgaat dan uit deze vier simpele zinnen blijkt en dat de zorgvuldige invoering van de wet een geweldige inspanning zal vragen van alle directbetrokkenen. Ik zal in het vervolg van mijn bijdrage eerst een aantal hoofdelementen van de discussie langslopen.

Voorzitter! Ik spreek in de eerste plaats mijn waardering uit voor de bij eerste nota van wijziging aangebrachte verbeteringen in het wetsvoorstel. Afgezien van de terechte vervanging van het begrip ''bejaardenoord'' door ''verzorgingshuis'' en van het begrip ''inrichting'' door ''instelling'', doel ik er vooral op dat de dienstverlening in het kader van de reikwijdteverbreding en van het flankerend beleid op grond van de overgangswet gesubsidieerd blijft en dat er dus geen sprake meer is van financiering uit de zorgvernieuwingsfondsen. Hierdoor wordt voorkomen dat er een nieuw schot wordt geplaatst tussen de intramurale en de extramurale ouderenzorg. In de schriftelijke voorbereiding is aandacht geschonken aan de vraag of onder het begrip ''instandhouding'' tevens renovatie en onderhoud moeten worden begrepen. Die vraag is bevestigend beantwoord. Vervolgens is door wijziging van artikel 2, eerste lid, het begrip ''instandhouding'' verdwenen. Het lijkt mij derhalve wenselijk dat ondubbelzinnig duidelijk wordt gemaakt dat renovatie en verbouw voor subsidie in aanmerking komen. Daarom heb ik een amendement op stuk nr. 11.

Ik kom bij de planning. Een steeds weerkerend punt in de discussie is de status van de WBO-plannen die op dit ogenblik in de verschillende provincies en grote steden in de maak zijn voor de periode 1997-2000. Uitgangspunt voor ons is dat deze plannen worden uitgevoerd. De plannen hebben in de visie van de regering de status van een advies aan het Rijk. De minister moet uiteindelijk de plannen vaststellen, een en ander binnen de kaders van de sectorale zorgvisies. In de herziene WZV, die per 1 januari 1998 van kracht zou moeten worden, wordt het instrument van de regiovisie opgenomen. De regiovisie wordt beschouwd als een integrale visie op verpleging en verzorging in een bepaalde regio, gecoördineerd door de provincie, maar uiteindelijk opgesteld door alle partijen in de regio zelf. Probleem bij de integrale plannen die nu worden voorbereid, is wel dat de provincies formeel slechts zeggenschap hebben over het deel aangaande de verzorgingshuizen, terwijl het deel over de verpleeghuizen door de minister wordt vastgesteld. In sommige regio's ± collega's voor mij zeiden dat al ± leidt dit tot frustratie, omdat zorgvernieuwing en uitwerking van nieuwe initiatieven niet van de grond kunnen komen omdat de helft van een integraal plan als norm moet worden genomen. Ik zie dan ook met enige zorg de vaststelling van de integrale plannen tegemoet. Wat is de waarneming van de staatssecretaris op dit punt?

Als de plannen straks zijn vastgesteld, moeten ze worden uitgevoerd in de overgangsperiode. In mijn optiek past bij de subsidieverstrekking door de Ziekenfondsraad geen beleidsmatige afweging meer. De Ziekenfondsraad moet immers worden beschouwd als betaalkantoor. Om een en ander expliciet te maken, zodat daarover later geen vervelende toestanden ontstaan, heb ik een amendement ingediend op stuk nr. 12. Omdat de staatssecretaris nadrukkelijk de intentie heeft uitgesproken dat vastgestelde plannen conform worden uitgevoerd, echt bijzondere omstandigheden daargelaten, reken ik op een positieve bejegening van dit amendement. In die bijzondere omstandigheden voorziet artikel 6, althans naar een kant toe. Bij interruptie zei ik al dat er misschien ook nog even moet worden gekeken naar de andere kant.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Het amendement van de heer Van der Vlies is op zichzelf sympathiek, omdat het duidelijkheid schept over de bindende werking die van het plan moet uitgaan. Er zijn echter ook situaties denkbaar waarin moet kunnen worden afgeweken. Beleidsmatige afwijkingen zouden volgens de heer Van der Vlies niet mogelijk moeten zijn. Maar als bijvoorbeeld de geleidelijke invoering van de COTG-richtlijnen, waarvan de komende jaren sprake zal zijn, tot verschuivingen in budgetten leidt, dan zal op een gegeven moment toch moeten worden afgewogen wat daarmee moet gebeuren. Dat kan leiden tot een herschikking van middelen die beleidsmatige consequenties moet hebben, omdat je die alleen kunt invoeren door hieraan beleidsmatige consequenties

te verbinden. Is dat zo'n bijzondere omstandigheid? Wij weten immers dat dit de komende jaren gaat gebeuren.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Als ik de wet goed heb gelezen en de zin ervan goed versta, dan komen er uiteindelijk vastgestelde plannen. Zij worden als het ware overgedragen aan de Ziekenfondsraad. Binnen daartoe per jaar vastgestelde bedragen wordt volgens die plannen gefinancierd. Er kunnen wel bijzondere omstandigheden zijn, zoals in artikel 6 wordt gesteld. Ik begrijp dat dit dan gaat om niet in het plan voorziene capaciteit en dat dit niet strekt tot beschikbare budgetten. Immers, er is een andere wetsbepaling op grond waarvan op jaarbasis de bedragen beschikbaar worden gesteld. Die sporen, als het goed is, weer met de COTG-richtlijnen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ja, als het goed is. Maar als het allemaal goed zou lopen, zouden wij hier niet discussiëren. Het gaat natuurlijk om de situatie waarin wel beleidsmatige afwegingen worden gemaakt. Ik noemde net het voorbeeld van de COTG-richtlijnen. In mijn eigen betoog noemde ik het voorbeeld van de tegenvallende opbrengst uit de eigen bijdragen, de kosten-ontwikkeling en dergelijke. Deze zaken kunnen tot een spanning leiden tussen het beschikbare budget en de uitvoering van het plan. Dan moeten wijzigingen op dat plan tot stand worden gebracht. Het is raar dat de provincie verantwoordelijk is voor vastgestelde plannen, maar slechts een adviesrol heeft bij wijzigingen op die plannen. Vindt de heer Van der Vlies dat ook niet vreemd?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Nee, want het is niet de provincie die het plan vaststelt. De provincie legt het plan ter goedkeuring voor aan de minister. Er gebeurt heel veel op provinciaal niveau. Daar is ook in eerste instantie de democratische legitimatie te vinden. Als de minister het plan overneemt, is er bij wijze van spreken niets meer aan de hand, afgezien van het algemeen beleids-debat over de vraag of dit wel een goed plan is in het kader van de landelijk geformuleerde doelstellingen en sectorvisies. Als de minister echter van het plan afwijkt, zal dat op enig moment naar buiten komen. Dan is er eventueel een rol voor het parlement. Zo is het tot nu toe geweest. Dat hebben wij altijd ervaren als in lijn liggend met de democratische legitimatie voor de totstandkoming en effectuering van de plannen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Op dit moment worden die plannen op provinciaal niveau en niet door de minister vastgesteld.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ja, maar wij gaan dat centraliseren. Daar hebben wij onze redenen voor. Op allerlei terreinen gebeurt het zoals ik net aangaf. Ik geef toe dat het bij de Wet op de bejaardenoorden anders is. In afwijking van wat ik net zei, ligt daar de wettelijke bevoegdheid voluit bij de provincie. Maar bij de verpleeghuizen is dat bijvoorbeeld helemaal niet het geval.

Staatssecretaris **Terpstra**: En wij willen naar dat systeem van de verpleeghuizen toe.

De **voorzitter**: De staatssecretaris mag later op deze dag uitvoerig antwoorden.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Misschien zelfs vanavond.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter! Ik kom op het thema van de financiering van de verzorgings-huizen. In de tweede nota van wijziging is een constructie opgenomen voor de omzetting van de WBO-capaciteit, die nu bestaat in de Wet op de bejaardenoorden, in verpleegeenheden. De intentie, namelijk het voorkomen van kapitaalvernietiging, begrijp en steun ik. Ik heb wel de vraag, of hiermee onnodig een schot overeind wordt gehouden. Graag een verduidelijking.

De regeling betreffende het omgaan met de provinciale reserves en de financiële verantwoordelijkheid bij de uitvoering van de plannen bevredigt mij nog niet geheel: ik kan daarover nog niet in alle opzichten gerust zijn. Wat het eerste betreft blijven eventuele tekorten en overschotten toch geparkeerd binnen het financiële kader voor de betreffende provincie, voor de planperiode 1997-2000? Ten aanzien van het laatste ga ik ervan uit dat er een correcte afhechting is geregeld voor de provincie of grote stad. Met andere woorden: de Ziekenfondsraad is aansprakelijk, en de provincie loopt geen risico voor door de minister goedgekeurde plannen. Graag een reactie op deze twee punten, die betrekking hebben op de artikelen 21 en 22.

Tijdens het nota-overleg is stilgestaan bij de mogelijkheden en onmogelijkheden van de eigen-bijdragesystematiek volgens de WBO, dan wel de AWBZ. Mij staat niet helemaal voor de geest wanneer er duidelijkheid komt over de keuze, inclusief financiële consequenties. Wellicht kan de staatssecretaris hierover nog een opmerking maken. Dat overigens die eigen-bijdragesystematieken in de WBO respectievelijk de AWBZ naar elkaar toe moeten, in verband met de dubbele vergrijzing en het feit dat in de verzorgingshuizen verpleeg-bedden in toenemende mate al of niet experimenteel gerealiseerd (zullen) worden, is duidelijk.

Maandag heb ik nog eens onze twijfels geuit over het nut van de privacytoeslag. Ik besef heel wel dat er een rechtvaardiging is voor bewoners van een verzorgingshuis in vergelijking met bewoners van een verpleeghuis, waar het met die privacy ± dat weten we met elkaar ± minder is gesteld. Ik zie ook het financiële probleem van een bedrag van 10 mln. aÁ 20 mln., dat ontstaat bij het laten vallen van die toeslag. Dat is maandag nog eens tegen mij gezegd. Als de staatssecretaris mij de verzekering kan geven dat introductie van de toeslag niet zal leiden tot onacceptabele inkomens-gevolgen voor bewoners van verzorgingshuizen, ben ik bereid mij neer te leggen bij de introductie van die toeslag.

Voorzitter! In het kader van de privacy nog een opmerking. Er ligt nu een helder advies; nu is de staatssecretaris aan zet. Zij schreef ons dat bij brief d.d. 6 juni jl. Uit de Kamer is maandag jongstleden een aantal signalen afgegeven, die om spoed en verduidelijking vragen, en met name ook om het financiële kader van een en ander. Dat alles in het verlengde van de motie die ik mocht indienen, en door de Kamer aanvaard zag worden, gedateerd 21 september 1995, tijdens de algemene politieke beschouwingen van het vorige jaar. Ik mag toch rekenen op een offensieve houding van de staatssecretaris op dit dossier. Die houding heeft zij tot nu toe getoond,

en ik mag hopen dat zij die houding blijft aannemen.

Terzake van de verevening had ik hier een wat abstracte passage, althans veel abstracter dan zojuist door mevrouw Vliegenthart verwoord. Ik neem de vrijheid me bij haar aan te sluiten. Welk punt sprong er voor mij uit? Ik wil nog eens heel nadrukkelijk onderlijnen dat het onder andere gaat om het sluiten van capaciteit, maar die zullen we straks weer nodig kunnen hebben door de dubbele vergrijzing. Dat zou toch echt niet nuttig zijn. Dat is de spanning die er zit tussen, zoals zij het noemde, de visie op korte termijn en die op middellange termijn, en de vermoedelijke capaciteitsvraag. Die spanning moeten we zien te overbruggen. Dat is haar intentie, waarbij ik mij uitdrukkelijk wil aansluiten.

Ik mocht met deze staatssecretaris regelmatig discussiËren. Ik wil niet zeggen dat we de degens kruisten, want dat klinkt me veel te militant, en gelukkig waren we het over een en ander met elkaar vaak eens. Maar we hebben elkaar regelmatig ontmoet ± ik zeg het wat milder ± rondom het volgende thema. Er zijn natuurlijk landelijke en bovenregionale verzorgings- en verpleeghuizen, vaak identiteitsgebonden instellingen. Tot nu toe heb ik haar de vrees steeds voorgehouden dat het wel eens zo zou kunnen zijn dat, als we een belangrijk stuk van de beleidsontwikkeling en de initiËring van capaciteit, toedeling van middelen enzovoorts op dat regionale niveau brengen, dat type verzorgings- of verpleeghuis in de tang terecht zou kunnen komen. Deze staatssecretaris heeft steeds gezegd, in het spoor van haar voorgangers, dat zij daar de wacht bij betrekt en dat dit niet gebeurt. Ik kan deze wet niet behandelen zonder dat de staatssecretaris in deze plenaire zaal nog een keer te laten herhalen. Ik beschouw dat als het veiligstellen van deze tehuizen die er, op historische en identiteitsgebonden gronden, nu eenmaal zijn. Ze functioneren goed. Ze moeten uiteraard voldoen aan alle overigens te stellen randvoorwaarden van kwaliteit en dergelijke. Daarover geen enkel misverstand, maar deze tehuizen moeten voluit hun plaats behouden.

Ik rond af met het invoeringstraject. Daarover bestaan nog veel onzekerheden. Er zijn veel vragen over gesteld, indringend en uitbundig. Ik hoop echt dat die onzekerheden tijdig kunnen worden weggenomen, maar wij hebben de vraag te beantwoorden, gegeven de informatie van dit moment en de best mogelijke inschattingen voor de nabije toekomst, of het allemaal wel zorgvuldig genoeg kan. Ik heb daar maandag al iets over gevraagd. Toen heeft de staatssecretaris er iets over gezegd, maar dat moet in dit debat ook. Wij moeten elkaar daarbij diep in de ogen kijken, want wij moeten in het vervolgtraject geen ongelukken krijgen. Een oude wijsheid zegt dat je bij mist niet moet uitvaren. Ik heb ook iets bedacht. Je gaat toch niet zaaien voor de toekomst als het nog donker is? Het is aan deze staatssecretaris om het licht aan te steken.

□

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Voorzitter! De complexe materie waarover wij het vandaag hebben, hebben wij afgelopen maandag in een lang nota-overleg uitgebreid besproken. Er zijn veel vragen gesteld. Er zijn antwoorden gekomen, maar niet alle vragen zijn beantwoord. Het lijkt mij goed om vandaag, naar aanleiding van deze wetsbehandeling, nog eens terug te komen op een aantal zaken. De wet is er belangrijk genoeg voor.

De gemiddelde levensverwachting van de Nederlander aan het begin van deze eeuw was 49 jaar voor mannen en 52 jaar voor vrouwen. In 1992 bedroeg die leeftijd voor mannen 74 jaar en voor vrouwen 80 jaar. De gemiddelde levensverwachting voor de Nederlander stijgt nog steeds, ondanks het feit dat vrouwen meer roken en drinken en zich meer op de arbeidsmarkt begeven.

Staatssecretaris **Terpstra**: Stress.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Ook dat.

De huidige levensverwachting van een 50-jarige is dus net zo lang als de levensverwachting van een 25-jarige in het begin van deze eeuw. Met andere woorden, relatief gezien, kunnen wij de kwalificatie ''jongere'' bijna van toepassing verklaren op de hedendaagse vijftiger. De ouderen worden dus steeds ouder. Wij hebben ook te maken met een dubbele vergrijzing. De overheersende ontwikkeling tot 2010 is dat het aantal jongvolwassenen afneemt, met als gevolg een veroudering van de bevolking. Wij krijgen dus steeds meer ouderen.

Deze veranderende samenstelling van de bevolking moet haar vertaling krijgen in het beleid, want besturen is mede vooruitzien. Naast deze ontwikkeling kan de toegenomen mondigheid van de burger in het algemeen en die van de oudere in het bijzonder, worden gesignaleerd. Ook dit heeft vele consequenties voor het beleid. Een derde ontwikkeling is dat de toekomstige draagkracht van de oudere toeneemt. Bovendien is men, meer dan vroeger, bereid om in die eigen derde levensfase te investeren. Men doet dat nu al. Ouderen zijn behoorlijk creatief. De vraag naar of het zelf oprichten van private seniorenwoningcomplexen neemt dan ook toe. Ook de industrie speelt hierop in. De industrie richt zich steeds meer op deze nieuwe markt, met onder andere maaltijdenservices, boodschappendiensten en zelfs speciale conditieapparatuur. De gevolgen van de veroudering van Nederland zullen dus groot zijn. Dit heeft betrekking op onder andere de medische zorg, het ouderenbeleid en allerlei voorzieningen daaromheen.

Wij zijn de afgelopen jaren met elkaar tot de conclusie gekomen dat de huidige ouderenzorg zelf verouderd is. De VVD-fractie is dan ook verheugd dat het kabinet met voorstellen komt ter modernisering van die ouderenzorg. De commissie onder voorzitterschap van de heer Welschen publiceerde in 1994 haar advies. Daar zitten heel veel behartigenswaardige elementen in en er zijn vele knelpunten gesignaleerd en oplossingsrichtingen aangedragen. Eigenlijk wisten wij allemaal wel waar de knelpunten zaten en welke oplossingen er zouden moeten zijn, maar het is altijd zo goed als iemand dat nog eens bij elkaar zet en tot conclusies komt.

Belangrijk in dit totaal is de overgang van de verzorgingstehuizen naar de AWBZ. De regering heeft met het onderhavige wetsvoorstel, de opvolger van de huidige Wet op de bejaardenoorden uit 1984, een eerste stap gezet op deze weg. Wij zijn een voorstander van deze overgang naar de AWBZ. Nederland kent in Europees perspectief een relatief grote intramurale zorg. Ik heb dat vandaag eigenlijk nog niet

gehoord, maar ik wil dat toch eens benadrukken. Dit geldt voor het totaal, maar ook de ouderenzorg daarin neemt een belangrijke plaats in. Omdat de druk op die ouderenzorg als gevolg van de eerdergenoemde demografische ontwikkelingen sterk zal toenemen, heeft dit een aantal consequenties.

Bij ongewijzigd beleid en die al relatief grote intramurale zorg zal het aantal plaatsen in de instellingen sterk moeten stijgen. De maatschappelijke ontwikkelingen in deze sector gaan echter snel. De toegenomen vitaliteit en zeker ook de mondigheid van ouderen resulteren onder andere in de wens om zo lang mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving te blijven wonen. Men wil het liefst zo lang mogelijk de regie over eigen leven in eigen hand houden. Dit sluit aan bij de wens van dit kabinet om de capaciteit van de huidige intramurale zorg te handhaven. Realisatie van deze wens houdt echter in dat flankerend beleid noodzakelijk is. Wij hebben daar ook afgelopen maandag en in de maand mei al over gesproken. Meer zorgbehoevende ouderen zullen thuis wonen en externe hulp behoeven. Op dat zorggedeelte zal dus een zware druk komen te staan. Wij hebben ook niet voor niets onze zorg daarover in een motie mee uitgesproken.

De moderne ouderenzorg moet daarom bestaan uit een zorgcontinuÈm. Het streven is naar een zo licht mogelijke zorg op maat. Ouderen moeten in de toekomst toegang krijgen tot die zorg die zo min mogelijk financiÈle schotten kent. Substitutie wordt mogelijk en de financiÈle prikkels zijn gericht op zoveel mogelijk zelfredzaamheid. De afschaffing van de vermogenstoets, die wel voor de verzorgingstehuizen maar niet voor de verpleegtehuizen geldt, is daarvan een goed voorbeeld. De VVD-fractie is dan ook zeer verheugd over de afschaffing van deze toets. Aan een lang bestaande onrechtvaardigheid wordt nu een einde gemaakt. Veel mensen zagen hun vaak door zuinigheid gespaarde geld op het spaarbankboekje of hun huis als sneeuw voor de zon verdwijnen. Om dit zorgcontinuÈm dan te bereiken, gaan de verzorgingstehuizen per 2001 over naar de Algemene wet bijzondere ziektekosten. Dit betekent dat zorg, vanaf de langdurige thuiszorg tot de verpleegtehuizen, onder één financieringssystematiek komt te vallen.

De AWBZ heeft als kenmerk dat er wettelijk aanspraak kan worden gemaakt op faciliteiten. Een strakke regie is noodzakelijk om de kosten in de hand te houden en de ter beschikking staande middelen zo eerlijk mogelijk te verdelen. Een belangrijk punt daarbij is een goede indicatiestelling. Dat is een belangrijk en essentieel onderdeel van een moderne ouderenzorg. Deze indicatiestelling moet zo dicht mogelijk bij huis geschieden. Daarom is de VVD-fractie tevreden met de keuze van de bewindslieden om dit door de gemeenten te laten doen. Juist de indicatiestelling moet voldoen aan een aantal criteria, te weten: onafhankelijkheid, objectiviteit, integratie en kosteloosheid. De VVD-fractie juicht de laatste nota van wijziging op dit punt dan ook toe.

Kosteloosheid van indicatiestelling is belangrijk om financiÈle drempels tot toegang van de ouderenzorg te voorkomen. Gemeenten krijgen hiermee een aanzienlijke taakverzwaring. Het is door de staatssecretaris nog wel eens gerelativeerd, maar ik vind toch dat het van belang is om te zeggen dat hetgeen aan indicatiestelling door de gemeenten op dit moment wordt gedaan, een aanzienlijke uitbreiding krijgt, zowel wat betreft de inhoud als wat betreft de omvang van die zorg. Om dit kernpunt, namelijk de toegang tot de zorg, goed uit te kunnen voeren, moeten de gemeenten volgens de VVD-fractie financieel voldoende worden gecompenseerd. Ik zeg met nadruk ''voldoende''. Dat hoeft niet te betekenen dat zij altijd krijgen wat zij vragen, maar als hun vraag terecht is ± en dat kan worden nagerekend ± moet daar volgens mij aan tegemoetgekomen worden. Gemeenten zijn in dit verband immers een belangrijke partner geworden. Is de staatssecretaris evenals wij van mening dat hier nog even naar gekeken moet worden? Gaat zij binnenkort nog eens met de VNG om de tafel zitten om te proberen hier een mouw aan te passen?

Ik kom toe aan de eigen bijdragen. Wij hebben de stellige indruk gekregen dat de vaststelling en de inning van de eigen bijdragen goedkoper kan dan het geval is bij de uitvoering door het CAK. Wij hebben de offerte van de SVB ontvangen, en misschien is er daarna wel een nog lagere offerte binnengekomen. Wij weten het niet, maar het ene lokt vaak het andere uit. Wij horen graag van de staatssecretaris hoe de stand van zaken is.

Deze vraag houdt tevens verband met de ook door mijn fractie gewenste overgangsregeling in de eigen-bijdrageheffing voor de huidige verpleeghuisbewoners. Wij hebben het er afgelopen maandag ook al over gehad. De voorgestane verhoging is onevenredig, zeker gezien het enorme gebrek aan comfort en privacy dat deze mensen hebben. De staatssecretaris heeft in het meest recente antwoord, naar ik meen van gisteren, aangegeven hoe de berekening van de 10 mln. die dat zou moeten kosten, precies is opgesteld. Dat wekte bij mij enige hilariteit op. De staatssecretaris heeft het over een periode van drie jaar. In het eerste jaar zouden de kosten 7,5 mln. bedragen, in het tweede jaar 2,5 mln. en in het derde jaar nul. Zo kan ik er nog een aantal jaren met nul kosten aan vastplakken. Het gaat wat mij betreft om twee jaren en ik neem aan dat, als je die optelt, je kunt zeggen dat het om een incidenteel bedrag gaat. Ik ga er dan ook van uit dat de kwestie oplosbaar moet zijn.

Het volgende onderwerp, de risicoanalyse, wil ik in drie delen opsplitsen: de risico's ten aanzien van de eigen bijdragen en de gevolgen van de afschaffing van de vermogenstoets, de risico's met VROM-aspecten, zoals ik ze maar zal omschrijven, en de risico's rondom de provinciale reserves.

De eigen-bijdrageregeling en de afschaffing van de vermogenstoets moeten in totaal 2 mld. opbrengen. Ik denk dat een onzekerheidsmarge, dus een bandbreedte in de opbrengstenraming, van 50 mln. aanvaardbaar is. De briefwisseling tussen de staatssecretaris en de vaste commissie heeft niet steeds bijgedragen aan de gewenste helderheid. Het ging naar mijn idee vooral om de laatste bedragen die nog in die marge van 50 mln. zitten. De staatssecretaris heeft daar zelf aan bijgedragen door steeds antwoorden te geven die niet klopten en moesten worden bijgesteld. Ik zal verder niet meer treden in die marge; die kan in het totaalbedrag meegenomen worden. Ik ga er wel van uit dat het ministerie beschikt over zodanig actuele en nauwkeurige gegevens, dat ik erop mag vertrouwen dat de rest van de berekenin-

gen, dus 98% van die 2 mld., wel klopt. In die zin scheid ik dus de bandbreedte ofwel de onzekerheidsmarge van datgene wat de hoofdmoot uitmaakt van de eigenbijdrageraming.

De tweede soort risico's zijn die met de VROM-aspecten. Het is buitengewoon jammer dat het belangrijkste onderzoek in dit verband, het onderzoek naar de niet-winstbeogende instellingen, pas in juli gereed is. Het was al vanaf het begin van de MOZ-operatie duidelijk dat daarbij de grootste problemen te verwachten waren. Inmiddels is uit een aantal beschikbare gegevens en andere onderzoeken wel een zekere mate van duidelijkheid ontstaan, en die wijst op een indicatiebedrag tussen 0,5 mld. en 1 mld. Dat is natuurlijk buitengewoon veel en onzeker. Wij zijn van mening dat het kabinet dit omvangrijke financiële probleem moet oplossen voordat het niet geanalyseerd in de AWBZ terechtkomt. Naar onze mening is de AWBZ bestemd voor onverzekerbare risico's in de gezondheidszorg en niet voor die in de volkshuisvesting. Enerzijds is daar de problematiek in verband met de herfinanciering van de DKP-leningen. Er is sprake van een te herfinancieren schuld van 1,5 mld. die de boekwaarde van het onroerend goed fors overstijgt. Anderzijds is er de staat van onderhoud en de daarvoor benodigde gelden die niet gereserveerd zijn. Ik hoor graag hoe de staatssecretaris daarmee denkt om te gaan.

Dan kom ik bij de provinciale reserves. Er zijn wat reserves aanwezig bij de provincies en de grote steden. Wij hebben daar inzicht in gekregen. Dat geldt overigens niet voor de reserves van de corporaties en de niet-toegelaten instellingen. De bij de provincies aanwezige reserves kunnen, helaas zo is het nu eenmaal, maar één keer gebruikt worden. Het is derhalve zowel voor VWS als voor de Ziekenfondsraad nodig om goed inzicht te krijgen in welke bestemming de provincies aan de reserves geven en ook in het betrouwbaarheidsgehalte van de ramingen in de provinciale plannen. Op dit moment zijn de instrumenten daarvoor nog niet in voldoende mate aanwezig.

De WBO-systematiek legt de kosten voor sluiting van oorden bij de provincies, en als bejaardenoorden gesloten worden die in eigendom zijn van corporaties, dan zouden die corporaties in onze visie ook mee moeten betalen aan de kosten van sluiting. De corporaties hebben immers ook WBO-gelden ontvangen voor die reservering. Afgelopen maandag is mij gebleken dat er toch wat verschil van inzicht bestaat over de benutting van die reserves. Ik heb de visie gehoord van staatssecretaris Tommel die dacht dat de provinciale reserves te gebruiken waren voor zijn problemen met de VROM-risico's, als ik het zo even mag omschrijven. De staatssecretaris van VWS wil ze gebruiken om haar nieuwe beleid te financieren en de provincies hebben daar ook een eigen mening over. Zij zijn namelijk van plan daar nog een en ander uit te betalen nadat de Wet op de bejaardenoorden is opgehouden te bestaan. Zoals ik al zei: het geld kan maar één keer uitgegeven worden. Twee keer is al veel, maar drie keer is wel erg veel. Ik wil dus graag van de staatssecretaris weten hoe zij daartegenover staat.

Verder krijg ik graag nog een uitleg over de finale kwijting voor de provincies na afloop van de WBO. Wie is nu precies waarvoor verantwoordelijk als de WBO-subsidiëring is stopgezet? Ik vind dat niet terug in de huidige wetstekst en in de laatste nota van wijziging is dat nog steeds niet helemaal duidelijk. Ik kan mij voorstellen dat provincies daar wel hoge prijs op stellen.

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Mevrouw Van Blerck heeft terecht het probleem geschetst van de gelden die de provincies misschien hadden moeten reserveren voor die NWI-instellingen, waar al die problemen van komen. Vindt zij dat het Rijk ook met fatsoen de provincies zou mogen aanspreken op het teruggeven van die gelden, voorzover die er nog zijn?

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): De heer Van Boxtel deelt dus de visie van staatssecretaris Tommel die daar afgelopen maandag aan refereerde.

De heer **Van Boxtel** (D66): Dat zeg ik niet. Het is niet het probleem van de heer Tommel of mevrouw Terpstra, maar het is een kabinetsvraagstuk. Er is een lijk in de kast gevonden. Er moet gesaneerd worden en dat zal gedekt moeten worden. Er werd gedacht dat een deel van die middelen bij de provincies zat. Dat is niet een visie van de een of de ander. Het is gewoon zo. De provincies moesten reserveren voor de instandhouding van die instellingen, maar zij hebben een heel ander systeem dan bijvoorbeeld corporaties, die een kasboeksysteem hebben. Het is dus de vraag of het geld niet gewoon opgemaakt is. Vindt mevrouw Van Blerck dan toch dat je daar aanspraak op moet kunnen maken, of moet je zeggen dat het een probleem van het Rijk is?

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Ik breng deze vraag niet voor niets naar voren. Ik heb namelijk de stellige indruk dat die reserves van de provincie door die verschillende visies drie keer opgemaakt zullen worden en dat kan niet. Ik denk dat er een modus gevonden moet worden. Ik vind eigenlijk niet dat ik op dit moment al moet zeggen welke visie ik deel. Ik vind dat wij er met elkaar uit moeten komen hoe dat moet gebeuren. Ik zou graag van de staatssecretaris willen weten of daarvoor binnen het kabinet een oplossing is gevonden. Ik vind dat je met dit soort onzekerheden zo'n overgangswet niet mag invoeren.

Voorzitter! Ik kom te spreken over het proces van verevening vanuit een iets andere invalshoek dan vorige sprekers hebben gedaan. Ik wil het graag hebben over de verevening tussen de provincies als het gaat om de afbouw ± voorgaande sprekers wezen op de kapitaalvernietiging ± en om de opbouw in de provincies die nog tekortkomen. Daaraan wordt te weinig aandacht besteed. Mijn voorkeur gaat uit naar de opbouw in provincies die nog met flinke tekorten te maken hebben. Is de staatssecretaris nog steeds de mening toegedaan dat dit proces normaal voortgang kan vinden, zoals wij het destijds hebben voorzien? Welke beren ziet zij op de weg, als het gaat om de uitbreiding van de capaciteit van die provincies die daarop nog recht hebben?

Voorzitter! Ik kom te spreken over de scheiding van wonen en zorg. Mijn fractie is altijd voorstander geweest van het scheiden van wonen en zorg. De oudere van nu en straks is mondig en wil zijn eigen leven inrichten zoals hij dat graag wil. Dat heeft onder meer tot gevolg dat eisen ten aanzien van wooncomfort en verzorging anders zijn dan in het verleden en ook nog behoorlijk

zullen gaan veranderen. De vraag naar zorg en wonen op maat zal een steeds grotere vlucht nemen. Nu het onderhavige wetsvoorstel de overgang regelt naar de AWBZ, is dit een uitgelezen moment om dat maatwerk een kans te geven. De ruimte voor diversiteit moet worden geschapen. Het wonen hoort naar onze mening niet thuis als een aanspraak in een wet die bijzondere ziektekosten regelt. Ook is het uit een oogpunt van verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheid en burger beter en transparanter om deze functies te scheiden. De commissie-De Kam schetst een traject waarlangs systematisch en vooral via een vastgesteld tijdpad een begin kan worden gemaakt. Het lijkt mij wenselijk dat een vervolg op de commissie-De Kam ± het kan de heer De Kam zijn; dat maakt ons verder niets uit ± zich bezig gaat houden met verdere uitwerking en detaillering van mogelijkheden en onmogelijkheden. De commissie-De Kam heeft zeer beperkte tijd gehad om haar voorstel uit te werken. Ik ga ervan uit dat er ruimte is om in de komende periode daaraan een vervolg te geven. Het gaat mij niet alleen om de financiële aspecten, maar ook en met name om knelpunten in de regelgeving. Ik kijk niet alleen naar VWS- maar ook naar VROM-regelgeving. Ik hoor graag van de staatssecretaris of wij op de hoogte gehouden kunnen worden van de vorderingen bij het proces van scheiden van wonen en zorg. Ik denk aan een stappenplan en een jaarlijkse evaluatie.

Voorzitter! Ik kom te spreken over de nota van wijziging, de inwerkingtredingsbepaling van de integrale aanspraak teneinde zeker te stellen dat daaraan een debat over scheiden van wonen en zorg vooraf zal gaan. Het blijven streven naar het op termijn mogelijk maken van het scheiden van wonen en zorg heeft onze grote voorkeur. Het is een wens van de VVD. Het nieuwe derde lid van artikel 61 geeft de Kamer de gelegenheid te beslissen of de aanspraak wonen en zorg gerealiseerd moet gaan worden dan wel of wijzigingen hierin aangebracht moeten worden. Het kan ook betrekking hebben op het tijdstip. Nogmaals, wij zijn verheugd over deze aanpassing in de nota van wijziging.

Ik wil ook iets zeggen over de privacy en de persoonlijke levenssfeer in verpleegtehuizen. Wij hebben het thans over de overgangswet op de bejaardenoorden, maar in dat zorgcontinuüm dat wij met z'n allen nastreven en waarover absolute overeenstemming bestaat, heb je te maken met verpleegtehuizen als zwaarste vorm, verpleeghuisunits in verzorgingstehuizen, de verzorgingstehuizen in de nieuwe vorm en de thuiszorg. In al die verschillende stadia van zorg is de persoonlijke levenssfeer behoorlijk tot zeer goed gewaarborgd, behalve in de verpleeghuizen. Wij hechten eraan in dit debat te onderstrepen dat er gestreefd moet worden naar een behoorlijk niveau van dit belangrijke aspect. Mensen die door ziekte of andere oorzaken niet langer zelfstandig kunnen leven, zijn afhankelijk van verpleging in een instelling. Verheugd zijn wij over het rapport inzake de persoonlijke levenssfeer waarin de Voorlopige raad voor de volksgezondheid en zorggerelateerde dienstverlening de staatssecretaris over dit onderwerp adviseert. Het is een belangrijk advies.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Ik heb de indruk dat mevrouw Van Blerck over een rapport begint waarover wij het al hebben gehad in het kader van de algemene modernisering van de ouderenzorg en waarover wij nog een regeringsstandpunt moeten krijgen. Het heeft niet direct te maken met het specifieke karakter van de onderhavige ingewikkelde overgangswet. Ik vraag mij af of wij hierover moeten discussiëren, temeer omdat wij het verder allemaal buiten beschouwing hebben gelaten.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Wellicht was u even afwezig. In elk geval heeft ook de heer Van der Vlies hierover gesproken. Ik was toen, zo meen ik, de enige in de zaal en ik maakte daar geen opmerking over omdat ik het rapport ook zelf aan de orde wilde stellen. Ik zal het stuk niet behandelen, maar ik vraag aandacht voor dit belangrijke aspect in het hele zorgcontinuüm. Wij hebben het o.a. over verpleeghuisunits in verzorgingstehuizen. Wij vinden dat hieraan de nodige aandacht moet worden gegeven en willen de staatssecretaris meegeven dat, als zij in september met dit rapport naar de Kamer komt, hieraan speciale aandacht moet worden gegeven. De fractie van de VVD is de mening toegedaan dat dit in een stappen- of fasenplan moet worden opgelost. Wij zijn bereid mee te denken over de uitwerking die dit dient te krijgen.

Voorzitter! Vervolgens richt ik mij op de verplichte advisering door de provincies en de grote steden als de Ziekenfondsraad overweegt om op grond van artikel 6 van het plan af te wijken. De bedoeling is dat de provinciale plannen kunnen worden bezien in samenhang met de prioriteiten inzake de verpleegtehuizen in die gebieden. De nota van wijziging bevat vervolgens een zin die ik wat cryptisch vind: ''Deze consultatie kan als regiovisie fungeren''. Die zin moet mijns inziens worden geschrapt. Hoe je het ook wendt of keert, zo kan het niet. Hoogstens kan men hiermee de regiovisie completeren of aanvullen.

De fractie van de VVD stemt ermee in dat een waardevol instrument als de regiovisie deze plaats in de overgangswet krijgt. Ik heb het nu over de verplichte adviserende functie bij een overweging tot afwijking. Ik meen dat deze wijziging terecht wordt aangebracht. Dit kan ook binnen de AWBZ-wetgevingssystematiek als passend worden gezien. Ik voeg hieraan toe dat de zeggenschap over de besteding van AWBZ-budgetten bij de minister en de Ziekenfondsraad behoort te berusten. De AWBZ kent het begrip regiobudget niet.

De heer **Van Boxtel** (D66): U zegt met stelligheid dat de AWBZ het begrip regiobudget niet kent. Neen, natuurlijk niet; wij gaan uit van macrobudgetten. Echter, dat wil niet zeggen dat men niet per regio kan toedelen met de mededeling: ik wens u veel succes met dat budget. Daarbinnen kan men dan een optimale afstemming van de verschillende zorgbehoeften nastreven. U lijkt te zeggen dat u het prima vindt dat een en ander op centraal niveau wordt vastgesteld en dat ze verder wel te horen krijgen hoe ze het moeten doen. Ik zie hier een accentverschil tussen de landelijke sectorale aansturing en de financiële eindverantwoordelijkheid enerzijds en anderzijds de opzet waarbij in de regio aan de partners maximale ruimte wordt geboden om een adequaat zorgbeleid tot stand te brengen.

Van Blerck-Woerdman

Voorzitter: Weisglas

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Wij hebben geen verschil van inzicht over de regiovisie. Ik hecht daar veel belang aan. Deze regeling heeft goed gewerkt in de afgelopen jaren. De verbanden bestaan allemaal. Ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat dit in de toekomst anders zal verlopen. Ik ben ervan overtuigd dat de regiovisie een goede plaats zal krijgen. Ook ben ik ervan overtuigd dat de Ziekenfondsraad via zijn zorgkantoren daaraan slechts een uitvoerend stempel zal geven. De heer Van Boxtel wil daaraan per se een wettelijk stempel geven. Ik vind dat niet nodig, omdat ik geen reden heb om aan te nemen dat dit niet goed zal verlopen in de praktijk.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik spreek over een wettelijk stempel, omdat dit moet kunnen worden afgedwongen anders dan alleen op landelijk niveau. Eergisteren spraken we over het voorstel van de GVZ om een artikel aan de AWBZ toe te voegen, 20f. De instellingen houden hun budget maar gooien het op Âé Ân hoop en kijken vervolgens wat voor de klant het beste is. Ik wil dolgraag dat de instellingen voor de ouderenzorg eenzelfde systematiek toepassen. Vindt u het acceptabel als in de AWBZ zo'n bepaling wordt opgenomen waardoor ook de ouderenzorg, anders dan alleen de geestelijke gezondheidszorg, een dergelijk model uitvoert?

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Hier zit een interessante gedachtengang achter. Ik ben nog niet zover om dit in de ouderenzorg te realiseren, omdat ik zie dat er tussen de verschillende instellingen, alleen al door de verschillen in subsidiesystematiek die tot volgend jaar gelden, onvoldoende samenhang bestaat bij de besteding van de budgetten. In de komende jaren moeten wij eerst bekijken hoe dit verloopt. Deze wet is een stap in de goede richting en ik hoop dat het deze kant op gaat. We spreken thans over een majeure operatie. Het is toch al een grote onderneming zonder de wijzigingen die u wilt realiseren. Ik zeg niet dat het onmogelijk is, maar op dit moment is het voor mij een stap te ver.

Ik kom bij het onderdeel omtrent de omzetting van de capaciteit van de verzorgingstehuizen in de zogenoemde verpleegunits. De bedragen die hiermee gemoeid zijn, zullen in mindering worden gebracht op de bedragen, bedoeld in artikel 2. Ze worden toegevoegd aan de voor de verpleeghuizen beschikbare middelen. Het ziet er goed uit, maar wat zijn de budgettaire gevolgen van een en ander?

Ik wil een opmerking maken over de bezwaar- en de beroepsprocedure voor de provincies. Het ligt voor de hand om bij deze overgangswet de provincies een aparte procedure te geven als zij het niet eens zijn met een beslissing van de Ziekenfondsraad. In de inbreng voor het verslag heb ik hierover ook opmerkingen gemaakt. Een bezwaar- en beroepsprocedure ligt in de rede, gezien de systematiek die in deze overgangswet is gekozen. Ik weet nog niet of dit via de staatssecretaris moet of via een andere weg, maar ik meen dat deze zaak moet worden geregeld.

Bijna aan het einde van mijn inbreng wijs ik met nadruk op het belang van een goede projectorganisatie op het ministerie. Er is ons alles aan gelegen dat er in de resterende maanden van dit jaar en in de komende maanden van het jaar dat de wet in werking moet treden, een goede begeleiding komt, een strakke centrale regie, een planning met een tijdschema, beslismomenten en goed afgebakende verantwoordelijkheden. Het is van belang dat de uitvoerende instanties hun voorbereidende werkzaamheden tijdig kunnen aanvangen op basis van tijdig tot stand gekomen wet- en regelgeving. Een projectorganisatie moet in dit verband een heel belangrijke rol vervullen, want er gaat met deze wet nogal wat veranderen. Het zwaartepunt hiervan zal rondom de jaarwisseling liggen. Ik heb begrepen dat de projectorganisatie pas zeer kortgeleden van de grond is gekomen, en vraag de staatssecretaris er met nadruk aan te werken, want uiteindelijk is het welslagen van de operatie hiervan afhankelijk.

De ouderen, voor wie die allemaal gedaan wordt, mogen er eigenlijk helemaal niets van merken. Zij mogen er geen hinder van ondervinden. Integendeel, de modernisering van de ouderenzorg moet er juist borg voor staan dat de zorg in de toekomst zo goed mogelijk blijft. In feite is de overgangswet een eerste belangrijke stap op weg naar de stroomlijning en de ontschotting in de zorg van licht naar zwaar en van zwaar naar licht, waarbij maatwerk vooropstaat. Voordat wij een definitief oordeel hierover geven, is het goed dat de staatssecretaris antwoord geeft op een aantal heel belangrijke aspecten, die vooral te maken hebben met de risico's in financiÈle zin en met de risico's voor een goede uitvoering van de wet, waar wij toch allemaal van uitgaan.

□

De heer **Hendriks**: Voorzitter! Met uw toestemming reageer ik graag eerst op een uitspraak van de heer Van Boxtel. Hij richtte zich tot de zeven ouderenafgevaardigden in deze Kamer. Hij was een beetje teleurgesteld over de geringe belangstelling die de ouderenafgevaardigden voor dit zeer belangrijke wetsvoorstel hebben getoond. Voorzitter! Sta mij toe hierop te reageren, want het is toch wel belangrijk. Ik ben Âé Ân van de zeven. Het is bekend dat de zeven een mooi getal is in de zwemwereld; de staatssecretaris zal dit kunnen beamen.

De heer **Van Boxtel** (D66): Het doet mij deugd dat u hier nu bent, want het is de eerste keer dat u aan het debat over dit onderwerp deelneemt.

De heer **Hendriks**: Ik wil even reageren op uw opmerkingen. Sta mij toe daarmee verder te gaan. Het zevental in het waterpolo is zeer belangrijk en er poloÈn op dit moment zeven ouderen in deze Kamer. Ik meen dat zij een goede inbreng hebben, zij het dat zij niet altijd aanwezig kunnen zijn.

De wet die nu ingetrokken wordt, de Wet op de bejaardenoorden, en waarvoor de overgangswet verzorgingshuizen in de plaats komt, is ruim 30 jaar oud. Ik heb er een bijzondere band mee. Deze wet is voortgekomen uit de periode waarin ook een vrouw, namelijk mevrouw Marga KlompÂé, als minister resideerde. Zij heeft deze wet de Kamer ingebracht, en ook de ouderenbeweging. Ik was toen nog jong en ben in die tijd de vervanger van de minister zelf geweest om 400 ouderen te vertellen wat de Wet op de bejaardenoorden zou gaan inhouden. Ik heb er dus nog steeds een band mee.

Gaarne ga ik nu verder met mijn opmerkingen over de overgangswet

verzorgingshuizen, die hier nu gewijzigd voor ons ligt.

Voorzitter! Dit is naar mijn mening een goed voorstel, dat degelijk is bediscussieerd. Ik hoop dat de staatssecretaris ook de ouderen duidelijk zal kunnen maken dat de nieuwe wet noodzakelijk is, zij het dat de andere pas ongeveer 30 jaar oud is. De tijden gaan snel voorbij. De instelling van niet alleen de Kamer maar ook van de regering ten aanzien van de zorg voor ouderen is wat verschoven. Ik wil niet zeggen dat deze minder is geworden maar anders. Al dat andere zien wij hier duidelijk in deze wet verankerd. Ik hoop dat deze wet tot 2001 goed op de rails komt. We weten dat er daarna een soort zorgvernieuwingsfonds komt van de Ziekenfondsraad via een subsidieregeling. Maar daar moeten we nu al aan denken. De geachte medeleden hebben hierover duidelijk hun mededelingen gedaan en hun zorgen geuit.

Mijn zorg is de wijze waarop de vier participanten in deze wet zijn samengevoegd, dat wil zeggen provincie, gemeenten, woningbouwcorporaties en zorgverzekeraars. Dat zijn alle verschillende financieringsvormen, verschillende subsidievormen en verschillende vormen van reserveopbouw van financiën. Dit alles moet in deze nieuwe wet leiden tot niet alleen een goed samengaan maar ook een verbetering van de zorg, die de ouderen naar ik hoop gecontinueerd zullen krijgen in de verzorgingshuizen. Wij noemden dat vroeger bejaardenoorden, maar ik ben blij met die naamsverandering. Deze verzorgingshuizen zullen met hun tijd mee moeten gaan en zullen betaalbaar moeten blijven voor iedere Nederlander die een beroep moet of kan doen op dit prachtige instituut, deze prachtige instellingen waar zij tot aan hun verscheiden naar het hiernamaals hun laatste jaren zo goed mogelijk en zo plezierig mogelijk mogen leven.

Voorzitter! Ik wil in deze context wijzen op de grote zorg van de provincie Noord-Brabant over de verzorgingshuizen. In deze provincie zal het aantal ouderen relatief meer toenemen dan elders in ons land. De zorg van deze provincie is door de commissie-Welschen niet alleen heel duidelijk verwoord maar ook duidelijk aangegeven. Ik heb de indruk dat dit goed bij de staatssecretaris is overgekomen. Ik hoop echter dat zij in staat zal zijn om vooral die financiële zorg gestalte te geven, in die zin dat recht wordt gedaan aan deze provincie. Daarmee wil ik niet zeggen dat zij minder voor de andere provincies moet doen, maar het is haar genoegzaam bekend dat Noord-Brabant om een bijzondere zorg vraagt. Er is gesproken over een percentage en ik hoop dat dit adequaat wordt aan hetgeen in de commissie-Welschen is vastgelegd.

Voorzitter! Ik wil nog een enkele opmerking maken over de eigen bijdrage, die toch een belangrijke zaak is. Wij weten dat er heel wat provincies zijn waar relatief gesproken veel meer ouderen wonen die met minder door het leven moeten, minder dan gebruikelijk en helaas minder dan aanwezig is. Ik hoop dat met deze verandering van wetgeving de mensen geen grote problemen te wachten zullen staan. Ik wijs u in dit verband op de AWBZ, waarbij wij afgelopen jaar nogal wat fricties hebben ervaren. De beschikbare geldmiddelen moeten niet terechtkomen waar zij niet thuishoren. Ik heb daarover met de staatssecretaris in een vooroverleg gesproken. Zij weet wat ik bedoel. Ik weet wel zeker dat deze staatssecretaris haar invloed zal aanwenden bij de provincie om er vooral voor te zorgen dat dit zich niet herhaalt, zoals bij de AWBZ op dit moment het geval is.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik zit met aandacht naar u te luisteren, mijnheer Hendriks. Maar u komt met een voorbeeld waaraan ik geen touw kan vastknopen. U refereert aan iets wat u ooit met de staatssecretaris ergens besproken heeft. Waar gaat het dan over?

De heer **Hendriks**: Daarin zit nu het grote verschil tussen uw werkwijze en de mijne, mijnheer Van Boxtel. Ik zal u dat uiteenzetten. Het lijkt mij heel nuttig dat dit hier eens wordt gezegd. Ik ben een generalist. Wat betekent dat? Vanuit mijn positie als volksvertegenwoordiger heb ik bijna dertien zorggebieden onder mij. U bent specialist en ik zie u hier en daar, sectoraal. Dat u in het generale dat ik bespreek en dat ouderen wel degelijk zal aanspreken, deze wet niet herkent, getuigt naar mijn mening niet van een juiste benadering.

De heer **Van Boxtel** (D66): Om die beschouwing heb ik helemaal niet gevraagd, voorzitter. Ik ben ook generalist. U zegt net dat u met de staatssecretaris besproken hebt over wat er misgegaan is in de AWBZ. U hoopt dat het bij provincies in de toekomst niet zal plaatsvinden.

De strekking van deze wet is dat de provincies daarin een heel andere rol gaan krijgen. Dus die opmerking begrijp ik niet. Maar wat is het probleem waarover u spreekt, want ik heb u daarover nog nooit gehoord?

De heer **Hendriks**: Laten wij proberen de financiële middelen, die naar de ouderen toe moeten vloeien om in leven te blijven, ook goed aan te wenden. Het moet niet zo zijn dat op een gegeven moment een lokettist tegen een oudere zegt: nee, nee, u kunt daar geen aanspraak op maken. Wat gebeurt er dan? Dan blijft er geld over. Dat is gebleken bij de AWBZ. Daar heb ik naar verwezen. De staatssecretaris heeft dat destijds goed opgepakt. Ik hoop dat u nu duidelijk antwoord heeft gekregen op uw vraag.

Voorzitter! Ik kom langzamerhand aan het einde van mijn betoog. Ik heb de hoofdlijnen genoemd. Ik kan u zeggen dat met het in werking treden van deze overgangswet er naar mijn mening een einde komt aan een periode van 30 jaar zorg conform de oude wetgeving. De mensen die van die zorg de afgelopen periode gebruikgemaakt hebben, waren niet ontevreden. Bij de nieuwe wetgeving is er sprake van verandering van mentaliteit en van beschikbare middelen. Wij zullen de ouderen daarin moeten voorgaan. Ik hoop dat dat vooral geldt voor de regering, die terughoudend is op het gebied van het beschikbaar stellen van grote bedragen. Men zegt altijd: wij moeten bezuinigen, wij hebben geen geld. Dat laatste is niet helemaal waar, zo moet ik toch vanuit mijn onafhankelijke positie duidelijk zeggen. Nederland behoort tot de allerrijkste naties van de hele wereld. Ons vermogen is zo gigantisch groot dat wij toch wel degelijk wat meer, zeker voor de ouderen, mogen loslaten.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van de kant van de Kamer. Omdat er bij de regering begrijpelijkerwijze behoefte bestaat aan een schorsing voordat het

antwoord wordt gegeven en om te voorkomen dat het debat daarna nog een keer moet worden onderbroken voor een dinerpauze, stel ik mij voor dat wij de schorsing en de dinerpauze combineren, hetgeen resulteert in een wat langere dinerpauze.

De vergadering wordt van 16.04 uur tot 19.00 uur geschorst.

Voorzitter: Deetman

□

Staatssecretaris **Terpstra**: Mijnheer de voorzitter! Graag wil ik de geachte afgevaardigden hartelijk dankzeggen voor hun eerste termijn en de zeer indringende vragen en opmerkingen die zij hebben gemaakt. Bij het begin van mijn beantwoording wil ik eerst uitleggen waar wij het allemaal voor doen en wat wij ermee opschieten. Kort en krachtig gezegd, gaat het er uiteindelijk om, ervoor te zorgen dat ouderen de voor hen noodzakelijke zorg kunnen krijgen in een zorgcontinuÈm, zodat ze niet meer als postpakketjes verplaatst hoeven te worden van bejaardenoorden naar verpleeghuizen. Het gaat erom dat ze de zorg kunnen krijgen die ze nodig hebben, het liefst met een zo groot mogelijke privacy en leefruimte. Dat moet dan wel gebeuren binnen de beschikbare middelen en dat vereist een zo efficiÈnt mogelijke aanwending. Daar wordt naartoe gewerkt. Dat is niets nieuws, want wij praten er al vanaf het begin van de jaren zeventig over. Het is een heidens ingewikkelde zaak. Wij proberen er zo snel mogelijk, met kleine stapjes, naartoe te werken. Het in niets nieuws en over het einddoel bestaat een grote mate van consensus. Maar hoe bereik je dat einddoel?

De afgelopen jaren hebben wij gezien dat de twee vorige kabinetten hebben gepoogd om via een allesomvattende blauwdruk de hele zorgsector te veranderen. Dat is vastgelopen, mede omdat het zo complex is en alles met alles samenhangt. Als je wacht tot alles tegelijkertijd gaat bewegen, betekent dat in feite dat als er ÂÂn stap niet gezet wordt, alle andere ook niet worden gezet. Dat geeft verstarring en uiteindelijk leidt het tot niets. Misschien is dat dan ook wel het antwoord op die vraag van een van de geachte afgevaardigden, namelijk waarom wij hier al zo lang over spreken. Dit kabinet heeft uiteindelijk gekozen, niet voor een blauwdruk ± u heeft het de minister zeer vele malen horen zeggen ± maar voor kleine stappen en een no-regretbeleid. Wij hebben in het regeerakkoord onderkend dat wij weliswaar hetzelfde doel nastreven en dat daar grote consensus over is, maar dat er over de systematiek die wij voor ogen hebben, hier en daar fundamenteel verschil van mening bestaat tussen de coalitiegenoten. Wij hebben erkend dat wij niet allemaal dezelfde systematiek willen, maar wij hebben tegelijkertijd gezegd dat wij er in deze regeerperiode naar streven geen blokkades op te werpen om bepaalde zaken te frustreren, maar kleine stapjes zullen nemen, zonder het einddoel te blokkeren. Daar zijn wij nu mee bezig.

Wij zijn bezig met zo'n eerste stap en ik acht die stap cruciaal en de Kamer eigenlijk ook wel. Er wordt namelijk geregeld dat de zorg voor ouderen uit ÂÂn bron wordt gefinancierd, namelijk het Algemeen fonds bijzondere ziektekosten. Weliswaar gebeurt dat in eerste instantie als aanspraak, maar het fundament voor de eenheid en financiering is gelegd. Dat is een geweldige doorbraak, net zo goed als het een doorbraak is dat wij nu met betrekking tot het thuiszorgdossier eveneens die integrale aansprakelijk binnen de AWBZ gaan regelen.

Een ander winstpunt is dat de eigen bijdragen worden geharmoniseerd. Ook dat is een stap op weg naar grotere flexibiliteit in de zorgverlening. Er mogen geen blokkades worden opgeworpen voor andere bijdrageregimes. Zeker na de tweede nota van wijziging en mede naar aanleiding van de indringende betogen van afgelopen maandag, is de mogelijkheid om financieel, dus ook beleidsmatig te schuiven tussen verzorgingshuizen en verpleeghuizen, vergroot. Ik zeg het mevrouw Vliegenthart na: niet alle schotten zijn verwijderd. Dat is waar, maar ze zijn wel doorlaatbaar geworden. De heer Van der Vlies vroeg wat er dan nog voor schotten zijn. Na de tweede nota van wijziging gaat het in feite nog maar om schotjes en die schotjes zijn doorlaatbaar, niet semi-permeabel, maar osmotisch.

Wij gaan uit van de praktijk. Wij brengen in kleine stapjes verbeteringen aan die passen binnen de gezamenlijke idealen. Ik zeg de heer Van der Heijden na dat wij praten over twee lang gekoesterde idealen, namelijk het onderbrengen in de AWBZ van het gehele ouderenzorgtraject ± van de thuiszorg tot en met de verpleeghuizen ± en het afschaffen van de vermogenstoets. Ik kan het niet helderder verwoorden dan de heer Van Boxtel heeft gedaan. De AWBZ is een volksverzekering en daarbij mag er geen concurrentie, geen marktwerking zijn. Uiteindelijk gaat het erom dat de mensen de zorg krijgen die zij willen. In het karakter van de volksverzekering past ook het afschaffen van de vermogenstoets. De Kamer heeft dit tijdens een debat met het vorige kabinet ook uitgesproken.

Voorzitter! Ook ik worstel met de dilemma's en met het feit dat de keiharde zekerheden ontbreken. De heer Van der Heijden heeft gevraagd waarom er zo'n haast gemaakt wordt.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat hebben de woordvoerders van andere fracties ook gevraagd.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik spreek u nu even hierop aan. Waarom zou je voor uitstel pleiten? Worden de onzekerheden daardoor minder groot? Nee, dat is niet het geval. Krijgt de majeure operatie van 2 mld. daardoor een kleinere onzekerheidsmarge dan 50 mln.? Nee, want zowel het IOO-rapport als het rapport van de accountantsdienst heeft duidelijk aangetoond dat de onzekerheden niet zijn weg te nemen. Uitstel helpt niet om de onzekerheden te verminderen, ook al heb je moeite met het bedrag van 50 mln.

Zou uitstel helpen om de VROM-problematiek op te lossen? Nee, want wij moeten voor 1998 een oplossing hebben voor de herfinanciering en voor het ontbreken van een goed saneringsplan. Men heeft mijn collega Tommel maandag jongstleden horen zeggen dat wij naarstig zoeken naar oplossingen. Die oplossingen komen niet dichterbij als wij tot uitstel besluiten. De staat van onderhoud van het honderdtal verzorgingshuizen onder de NWI-regeling verandert ook niet als de WBO wordt gehandhaafd. Ook dan zal er gesaneerd moeten worden.

Voorzitter! Uitstel lost niets op. Onzekerheden worden niet minder. De problemen met de DKP blijven. Ik wijs erop dat uitstel de zaak alleen

Mevrouw Vliegenthart (PvdA)

maar erger maakt. Als wij die kleine stapjes met het no-regretkarakter niet zetten, blijft de WBO van kracht. Dan kunnen wij niet de reserves inzetten voor het creëren van een infrastructuur voor verpleegunits in de verzorgingshuizen. Als wij de overgangswet een jaar uitstellen, zal dit tot sluiting leiden en dus tot kapitaalvernietiging.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! Ik krijg de indruk dat de staatssecretaris denkt dat ik gepleit heb voor uitstel van een jaar. Dat is absoluut niet mijn bedoeling. Ik heb er juist voor gepleit om de zaak te versnellen. Ik stel mij voor dat het overgangsregime voor één jaar geldt, waarna vanaf 1 januari 1998 de aanspraak kan gelden evenals de regiovisie op basis van de gedereguleerde WZV. Ik ben met de staatssecretaris van mening dat handhaving van de huidige situatie in alle opzichten onwenselijk is.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik heb mij dan ook niets voor niet tot de heer Van der Heijden gewend.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar u keek mij aan!

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik kijk iedereen aan. Ik hoop dat de woorden die ik tegen u zeg ook door de heer Van der Heijden worden gehoord. Voorzitter! Het komt erop neer dat de WBO een jaar langer van kracht blijft. De provincies moeten voor 31 december een plan op de bejaardenoorden vaststellen. Als zij dat plan opstellen voor de komende vier jaar hebben zij geen mogelijkheid om reserves in te zetten voor verpleeghuisunits in eventueel te sluiten bejaardenoorden. Dat betekent dat zij een plan moeten maken waarbij zij extra en onnodig tehuizen misschien moeten sluiten.

Er is afgelopen maandag een vraag gesteld die ik niet heb beantwoord en die ik nu alsnog zou willen beantwoorden. De vraag was wat het budget zou zijn om de verpleeghuisunits te realiseren. Ik kan de Kamer meedelen dat binnen de interne reserveringen en binnen de voorbereidingen voor het JOZ voor volgend jaar in mijn interne reserveringen tot het jaar 2001 100 mln. beschikbaar zal zijn voor verpleeghuiszorg: vier keer 10 mln. voor de autonome groei en 60 mln. extra voor de intensiveringen. Ik hoop dat te kunnen waarmaken. Als deze overgangswet van kracht is, kunnen wij met volle kracht beginnen aan het realiseren van die verpleeghuisunits. Je zou dan al een flinke stap in de goede richting kunnen zetten.

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Ik wil even terugkomen op het vorige punt. Ik vind dat essentieel voor mijn eigen begrip van de situatie. Mevrouw Vliegenthart heeft een alternatief voorgesteld. Daarin stelde zij voor, de planvorming op grond van de oude WBO nog voor één jaar vast te stellen. Daarna gaan wij akkoord met de overgangswet. Die overgangswet bepaalt vervolgens het regime. Ik hoor de staatssecretaris nu zeggen dat deze redenering niet klopt, omdat in dat jaar de overgangswet nog niet van kracht is, maar wel de oude WBO. Die bepaalt namelijk dat je niks met de reserves kunt doen. Ik vraag mij af of dat inderdaad klopt. Waarom is dat zo? Je kunt toch gewoon zeggen dat wij nu de provincies ook vragen voor één jaar dat plan te maken op basis van de oude WBO? Wij nemen dan de overgangswet aan en dan gaat het volgende tijdvak in. Daarin kun je de aanspraak op grond van de AWBZ regelen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat komt door de systematiek van de Wet op de bejaardenoorden. De Wet op de bejaardenoorden stelt dat de provincies nu een vierjarig plan moeten maken voor de bejaardenoorden. Bij de opstelling van dat plan moeten de provincies voldoen aan de financiële kaders die door de rijksoverheid zijn gesteld en die getoetst worden door de minister op dat financiële kader. Nogmaals: de provincies moeten dat plan opstellen binnen de financiële kaders zonder dat zij de mogelijkheid hebben die in de overgangswet wordt geregeld, namelijk om het geld uit de reserves in te zetten voor het creëren van verpleeghuisunits. Zij moeten dus een plan maken waarbij wel degelijk met diezelfde gelden huizen moeten worden gesloten, terwijl je dat niet hoeft te doen als je op grond van de overgangswet de reserves kunt aanspreken.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Voorzitter! Deze redenering van de staatssecretaris gaat niet op. De consequentie van de systematiek is dat de provincies nu op basis van de oude wet een plan opstellen dat voor vier jaar geldt. Dat is gebaseerd op de oude wet. Mijn stelling is dat zolang de systematiek van de oude wet bestaat, de provincies niet de vrijheid hebben die de staatssecretaris zegt te creëren. Op macroniveau ontstaat er inderdaad de mogelijkheid om te schuiven tussen de

budgetten in het kader van het FOZ. Via de nota van wijziging heeft de staatssecretaris deze mogelijkheid toegevoegd. Het betreft een mogelijkheid om te schuiven op macroniveau, maar niet op regionaal niveau. Die mogelijkheid wordt verhinderd door de WBO-systematiek en de systematiek van de WZV. Het bezwaar dat de staatssecretaris aanvoert tegen mijn voorstel, geldt in veel sterkere mate voor haar eigen voorstel. Juist doordat ik de periode verkort, creëer ik sneller de mogelijkheid een integraal beleid te voeren.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat is interessant. Ik begrijp nu waarom wij langs elkaar heen praten. Wat mevrouw Vliegenthart zegt, is de facto niet waar. Je kunt de WZV inderdaad niet buiten haken zetten. Een provincie kan niet zeggen: er staat hier een capaciteit van een bejaardenoord open; wij moeten dat bejaardenoord eigenlijk sluiten, maar wij doen daar verpleeghuiszorg in en wij kijken niet naar de plannings-strategie van de WZV. Dat kun je niet doen, want natuurlijk wordt ook het budget van de verpleeghuisunits en van de gehele verpleeghuiszorg gewoon centraal vastgesteld. Dat heeft te maken met de bouw-prioriteiten en met het feit dat een provincie geen verpleeghuis-capaciteit kan creëren op het moment dat zij niet zeker weet of daar een exploitatiebudget voor is. Dat zal echter ook met de nieuwe WZV niet veranderen, want ook daarbij zal er wel degelijk een garantie moeten zijn dat er voldoende macrobudget aanwezig is. Wij praten op dit punt langs elkaar heen: als je in je bouwprioriteiten een WZV-macrobudget voor verpleeghuiszorg hebt, kun je de reserves die je anders op een andere manier aan de overheid terug zou moeten geven of aan de sanering van oude verzorgingshuizen zou moeten besteden, inzetten om te voorkomen dat je die vleugels van een verzorgingshuis zou moeten sluiten. Dat kun je vanaf 1 januari doen en daar kun je nu rekening mee houden.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar het verschil is natuurlijk wel dat de planprocedures enigszins vereenvoudigd zouden worden op het moment dat de gedereguleerde WZV van kracht wordt, want bij de deregulering gaat het er natuurlijk om de huidige, zeer lange termijnen te verkorten. Het tweede element is dat de interregionale regiovisie verankerd wordt in de WZV, waardoor je die verschuivingen zou kunnen aanbrengen.

Staatssecretaris **Terpstra**: U noemt nu twee dingen. Het eerste is dat de gedereguleerde WZV-procedures verkort zouden kunnen worden. Dat ben ik volstrekt met u eens en dat moet gebeuren. Het aardige van het beleidstoetsingskader is echter juist dat het, bij datgene wat nu in de pijplijn zit, waarbij wij bezig zijn met de bouwprioriteiten voor de verpleeghuisunits en voor de gehele verpleeghuiszorg, nu al mogelijk wordt voor de provincies om dat niet te vertalen in gestapelde verpleeghuisbedden, maar in verpleeghuisunits. Het beleidstoetsingskader waar wij het afgelopen maandag over hebben gehad, ziet er juist op dat je dat zo flexibel kunt inzetten. Daar hoef je dus geen jaar mee te wachten; dat kun je nu gaan doen. Sterker nog: de provincies zijn er al mee bezig. Ik heb nu op mijn departement acht vierjarige conceptplannen voor de bejaarden-oorden. Al die provincies kijken vanzelfsprekend allang over de schuttingen van de WBO heen, houden rekening met de verpleeghuiszorg en zetten daar ook hun eigen bouwprioriteit op. Ik vind het terecht dat wij zo snel mogelijk beginnen met het vertalen van de mogelijkheden per 1 januari als deze overgangswet wordt aangenomen. Laat ik het anders zeggen; een gedeputeerde heeft gezegd: het is ons ideaal om uiteindelijk te komen tot het geschetste idee, maar in plaats van te wachten totdat de behandeling van al dat soort wetten eindelijk afgerond is en totdat regiovisies zijn vastgesteld, gaan wij liever nu beginnen, want de facto kunnen wij hetzelfde resultaat bereiken en dat kunnen wij niet als wij de overgangswet uitstellen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): U luistert gewoon niet goed; ik pleit helemaal niet voor uitstel van de overgangswet, maar voor besluitvorming nu over die overgangswet. Er moet niet vier jaar worden gewacht op het overhevelen van de aanspraak naar de AWBZ; dat moet over één jaar gebeuren, per 1 januari 1998.

Staatssecretaris **Terpstra**: U komt dus met een amendement. U neemt de overgangswet aan en u komt met een amendement waarin u zegt dat dat voor één jaar wordt gedaan. U wilt de overgangswet wel aannemen, maar u wilt de werking daarvan vervolgens al binnen een jaar veranderen. Als ik dat goed heb verstaan, heb ik u in eerste instantie inderdaad niet goed verstaan.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik wil de overgangswet nu inderdaad aannemen en ik wil dat in het inwerkingtredingsartikel ten aanzien van de integrale aanspraak op grond van artikel 20 niet sprake is van het jaar 2001, maar van het jaar 1998. Daardoor wordt de hele AWBZ-systematiek vanaf 1998 van kracht voor de verzorgingshuizen. In het kader van de discussie over de WZV heeft de staatssecretaris afgelopen maandag aangekondigd dat het wetsvoorstel binnenkort naar de Raad van State gaat, zodat wij dat binnen afzienbare tijd hier kunnen verwachten. Daarbij speelt de afstemming van al dat soort procedures natuurlijk een belangrijke rol. De staatssecretaris heeft zelf aangekondigd dat die wet per 1 januari 1998 van kracht zou moeten worden. Daarin krijgt ook de regiovisie de verankering op grond waarvan het integraal beleid ontwikkeld kan worden. Wat ik eigenlijk wil, is een versnelling om de geschetste problemen in het overgangstraject in de verhouding tussen het provinciale plan, dat nog op basis van de oude wet tot stand is gekomen, en de nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling veel korter te laten duren. Ik sluit in feite heel ver aan bij hetgeen de staatssecretaris zelf voorstelt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik dacht ook dat er niet zoveel verschil was tussen ons.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik versnel het en daardoor kunnen wij een aantal problemen die zich in de overgangssituatie voordoen, voorkomen. Ik denk dus dat wij heel dicht bij elkaar zitten. Ik zou heel graag willen dat de staatssecretaris er even goed over nadenkt. Ik denk dat wij een aantal van de geschetste knelpunten daarmee kunnen voorkomen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik wil niet

ontkennen dat ik de eerste termijn van mevrouw Vliegenthart verkeerd heb gehoord. Ik beluisterde daarin een uitstel van de aanname van deze overgangswet. Mevrouw Vliegenthart sprak van versnellen, maar ik dacht dat zij eigenlijk uitstellen bedoelde. Excuus daarvoor! Ik ben echter blij met deze discussie. Daar is dit debat voor.

Cruciaal bij de overgang van de verzorgingshuizen naar de AWBZ is het karakter van de AWBZ en dus de rol van de Ziekenfondsraad. Ik denk dat wij daarover met elkaar helderheid moeten verschaffen, zodat er ook geen enkel verschil van mening is over het idee dat de Ziekenfondsraad geen beleidsmatige afweging kan maken en dat het plan op de bejaardenoorden van de provincies leidend is, maar dat de formele verantwoordelijkheid voor de uitvoering bij de Ziekenfondsraad ligt en voor de goedkeuring van veranderingen bij de minister.

Ik wil een uitstapje maken naar een opmerking van mevrouw Vliegenthart. Zij maakte een punt en had daarin gelijk. De goedkeuring van de minister, krachtens artikel 6, staat in de wet alleen maar voor uitbreiding of voor bijzondere gevallen om iets meer te subsidiëren en niet voor die gevallen waarin die naar beneden gaat. Dat is een terechte correctie. Wij zullen die doorvoeren. Het is een technische omissie onzerzijds. Het plan van de provincies is dus leidend, maar uiteindelijk hebben ook de regiovisies niet een planningsbevoegdheidsvaststelling. Dat is wat de heer Van der Heijden heeft gezegd. Ik herhaal dat. Hij zei dat het CDA niet gelooft in regiovisies met provinciale planningsbevoegdheidsvaststelling. Dat is ook waar het kabinet van uitgaat. Wij hebben elkaar daarin dus gevonden.

Er is gevraagd hoe het Rijk kan controleren of de Ziekenfondsraad zich wel houdt aan de plannen en of er een mogelijkheid is om een en ander te corrigeren. Inderdaad, die mogelijkheid is er. Wij moeten controleren of het binnen de financiële kaders of binnen de goedgekeurde plannen wordt gedaan. Zo niet, dan kunnen wij een aanwijzing geven. Dat is inderdaad een centralistische bevoegdheid. Het is echter geen andere bevoegdheid dan bijvoorbeeld nu bestaat bij het plan op de verpleeghuiszorg en de verpleeghuizen.

De heer Van Boxtel heeft gezegd het wel eens te zijn met wat de minister afgelopen maandag heeft gezegd over het karakter van de AWBZ en de rol van de Ziekenfondsraad. Hij wil dan wel iets van raden van toezicht, want hij wil een betere balans, waar ook de patiënten/consumenten en de zorgaanbieders bij betrokken zijn. Ik herhaal hier wat de minister heeft gezegd. Ik heb dat opgezocht in het stenogram van afgelopen maandag. Ik herhaal en onderstreep het. Ik citeer: ''Ik vind de hele gedachte van zo'n zorgkantoor per WZV-regio waarin een evenwicht van verschillende verzekeraars gegarandeerd is een goede oplossing voor de problemen die wij allemaal kennen, maar die gedachte moet zeker nog naar onze wensen worden aangekleed. Daarbij is een raad van toezicht een heel goede gedachte.''

De heer **Van Boxtel** (D66): Dat is precies de passage waarop ik doelde. De zorgverzekeraars hebben u de afgelopen weken laten weten dat zij de oorspronkelijke constructie, waarbij één verzekeraar zou worden aangewezen als zorgkantoor, niet gelukkig vonden. Zij hebben vervolgens gezegd: wij willen daar iets boven zetten wat van alle verzekeraars is. Daarmee bereiken zij twee dingen, namelijk dat consensus wordt bereikt in eigen kring en dat het correctiemechanisme, dat wij oorspronkelijk hadden ± wij konden hun verleende concessie aantasten ± daarmee wordt weggespeeld. Dit maakt het voor mij extra noodzakelijk dat er een andere soort raad van toezicht komt. De vraag is: hoe snel denkt u dat te kunnen regelen? Als wij toch al van start gaan, doen wij dat dan met een zorgkantoor dat gerund wordt door de verzekeraars zelf? Of gaat u ± ik wijs erop dat het wetsvoorstel ook nog door de Eerste Kamer moet worden behandeld ± in de tussenliggende periode praten met de verzekeraars om te bewerkstelligen dat er zo'n verbrede raad van toezicht komt?

Staatssecretaris **Terpstra**: Vanzelfsprekend zullen wij het idee dat nu een- en andermaal in het parlement is verwoord, bespreken met de zorgverzekeraars. Het is bekend dat de minister daarin het voortouw neemt. Ik heb er alle vertrouwen in dat zij een grote mate van overredingskracht heeft. Wij zullen natuurlijk proberen te bereiken wat wij bereiken kunnen. Ik zeg erbij dat wij eigenlijk veel dingen al gisteren geregeld zouden willen hebben. Wij moeten ons goed realiseren dat het hierbij om een soort proces gaat en dat nog niet alles in een ideaal kader zit. Wij moeten werkendeweg een zo grote voortgang proberen te boeken dat er in september voor de Eerste Kamer sprake is van een geloofwaardig traject dat wij kunnen afwerken tot 1 januari.

De heer **Van Boxtel** (D66): Met alle respect, maar werkendeweg en in de tijd moeilijk: dat schuift het perspectief erop snel weg.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat bedoel ik niet.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik denk dat het snel geregeld kan worden. De minister heeft net bestuurlijk overleg gehad met de verzekeraars. Zoiets zal binnenkort wel weer plaatsvinden. Als u zegt dat u het een goed idee vindt en dat u het wel wilt overnemen, is volgens mij de volgende stap het zenden van een brief naar de verzekeraars, waarin staat: wij willen niet ingaan op uw suggestie dat de verzekeraars dat kantoor gaan runnen, maar wij willen er een raad van toezicht op zetten; wij nodigen de provincies en de patiëntenorganisaties uit om zo spoedig mogelijk per zorgkantoor/WZV-gebied mensen te leveren om een raad van toezicht te formeren. Dan heeft u drie maanden de tijd om na te gaan hoe het ongeveer zou moeten in wet- en regelgeving, voorzover het al in de wet zou moeten, en om eventueel aan te geven wat de bevoegdheden moeten zijn voor zo'n raad van toezicht. Dat wil ik graag van u horen, want dit idee heb ik geloof ik al in september vorig jaar geopperd.

Staatssecretaris **Terpstra**: Voorzitter! Deze suggestie lijkt mij een begaanbaar traject. Ik zal die suggestie meenemen. Vervolgens zal die worden uitgewerkt door de minister, waarna de Kamer het resultaat ervan hoort.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik ben het eens met die gedachte en met de toezegging. Maar als de raad van toezicht iets vindt wat naar zijn oordeel niet in orde is, moet ook worden meegenomen hoe het dan

verdergaat. Er moet natuurlijk goed worden vastgelegd waar men klachten kan deponeren en waar de bevoegdheid ligt om orde op zaken te stellen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat is helder. Anders is het een dode letter en dat kan niet de bedoeling zijn.

Voorzitter! Zeker twee geachte afgevaardigden hebben gesproken over het spanningsveld tussen het feit dat de provincies het plan vaststellen en het feit dat zij geen enkele verantwoordelijkheid meer hebben en geconfronteerd kunnen worden met extra tegenvallende eigen bijdragen. Zij vroegen hoe daarmee moet worden omgegaan en of provincies daarmee wel rekening houden. Het antwoord is dat de provincies daarmee door de bank genomen rekening houden. Ik wil een praktisch voorbeeld geven van de wijze waarop provincie-bestuurders als verantwoordelijke bestuurders rekening houden met bewegingen die zij zelf ingang zetten, doordat bijvoorbeeld een tegenvallende eigen bijdrage te verwachten is.

Het voorbeeld komt uit Noord-Brabant. Dit is een van de meest groeiende provincies wat dit betreft. Die provincie krijgt 12 mln. extra, omdat er sprake is van een sterkere vergrijzing dan elders, met uitzondering van enkele regio's in het land. Die 12 mln. hebben wij ingeboekt als mogelijkheden om de capaciteit te verruimen. Wij hebben er dus ook rekening mee gehouden dat door verruiming van de capaciteit en het feit dat meer mensen een eigen bijdrage betalen, het budget van de eigen bijdrage navenant hoger wordt. Dit is, zoals gezegd, als provinciaal budget naar Noord-Brabant gegaan. Deze provincie heeft de plannen in concept ingevuld. Het budget wordt niet als extra-intramurale, maar extramurale capaciteit weggezet, opdat er veel flexibeler en met grote creativiteit aan zorg gedaan kan worden. De facto komen er minder eigen bijdragen binnen. De consequentie is dat de provincie de plannen voor de bejaardenoorden met minder budget invullen dan wanneer er extra-intramurale capaciteit was weggezet. Dit is een voorbeeld van een verantwoordelijk bestuurder die vooruit denkt, ook voor een plan waar die over vier jaar geen financiële risico's meer bij heeft.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Niet over vier jaar, maar al vanaf 1 januari a.s. Men stelt het plan vast en de Ziekenfondsraad is verantwoordelijk voor de uitvoering.

Staatssecretaris **Terpstra**: Zo gaat het al jaren.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar het verschil is dat in de oude situatie de provincie de eigen bijdragen binnen kreeg. Men kon die reserveren, als er meer binnenkwam dan geraamd was. Heel veel provincies hebben de afgelopen jaren dan ook tamelijk conservatief geraamd. Daarmee creëerden zij enige beleidsruimte.

Staatssecretaris **Terpstra**: Zeker.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): In de nieuwe situatie komen de inkomsten uit eigen bijdragen niet meer op het provinciale niveau binnen, maar bij het AFBZ. Als er tegenvallers zijn, omdat een provincie weliswaar verantwoordelijk bezig is geweest, maar geen rekening heeft kunnen houden met een aantal niet te voorziene ontwikkelingen, ontstaat er een gat in het AFBZ. Wat gebeurt er dan? Immers, in de huidige situatie moet de provincie dat probleem zelf oplossen. In de nieuwe situatie kan er dus ergens een gat ontstaan bij de Ziekenfondsraad. De staatssecretaris zei al dat daar geen beleidsmatige verantwoordelijkheid ligt. Dat gat kan dan niet teruggedefinieerd worden naar de bron.

De **voorzitter**: Ik verzoek toch om interrupties het karakter van interrupties te laten behouden.

Staatssecretaris **Terpstra**: Maar het is heel ingewikkeld. De vraagstelling moet dan ook wat langer uitgelegd worden, voordat het helemaal duidelijk is.

Welnu, mevrouw Vliegenthart heeft gelijk als zij zegt dat straks niet meer te zien zal zijn dat de eigen bijdragen minder opbrengen dan geraamd is en waarmee rekening is gehouden. Maar dat is niet anders dan de huidige situatie. Op het ogenblik hebben provincies soms heel conservatief en heel zunigjes geraamd. Zij kunnen zo namelijk wat meer reserve opbouwen. Dit werd echter niet vertaald in capaciteit. Dat is helder.

Als er nu geen reserve meer opgebouwd mag worden en er minder eigen bijdragen binnenkomen, zal dat ook een mindere capaciteit kunnen inhouden. Ook in de systematiek van de Wet op de bejaardenoorden wordt jaarlijks door middel van het macrobudget dat de rijksoverheid heeft vastgesteld, aan de provincies duidelijk gemaakt dat er al dan niet wat bijgesteld moet worden. In die periode konden de provincies dat zelf doen. Zij hadden dus wat meer flexibiliteit, omdat zij reserves hadden opgebouwd. Dat is nu echter niet meer het geval. Wij moeten nu nog meer dan in het verleden de plannen op de bejaardenoorden toetsen op hun realiteit. Er blijft dan een onzekerheidsmarge over van 50 mln. naar boven en naar beneden.

Ik zeg dit zo nadrukkelijk omdat bij de planning altijd gekeken moet worden naar het worst-case-scenario. Desalniettemin is het voor mij nog helemaal niet zeker dat de eigen bijdragen zoveel minder zullen zijn dan nu in de zwartste dromen soms gevreesd wordt. Van 1984 tot 1996 is de intramurale capaciteit van de bejaardenoorden namelijk met 7% is teruggelopen. Bovendien zijn de wachtlijsten en de wachttijden minder geworden. Ook de bezettingsgraad is iets minder geworden. Desalniettemin is de eigen bijdrage nauwelijks teruggelopen. Sterker nog, er is extra gesloten ± en dat is meteen een antwoord op de vraag van mevrouw Vliegenthart ± waar provincies vanuit hun eigen beleidsvrijheid het niet meer te verantwoorden vonden dat sommige heel oude huizen, die kwalitatief niet meer van deze tijd zijn en zeker niet voor straks, nog in stand bleven. Ik heb in de afgelopen jaren nog nooit gezien dat een kwalitatief goed verzorgingshuis, dat wij zouden willen handhaven, gesloten is, behalve wanneer er onmiddellijk een andere en zeer goede bestemming aan kon worden gegeven.

Nu zien wij dat die onzekerheid over de opbrengst van de eigen bijdragen er een is die je van geen kant beter kan inschatten dan op dit ogenblik wordt gedaan. Er is per jaar een mutatie van 20.000 bewoners. Sommigen ± en dat zijn dan de optimisten ± zeggen dat de nieuwe bewoners niet meer de hoogbejaarde mensen van een generatie hiervoor zijn en naar verwachting gemiddeld een wat betere inkomenssituatie

hebben. Andere optimisten zeggen dat als de vermogenstoets is afgeschaft, de kans bestaat dat mensen met een klein spaargeldje toch besluiten om naar een verzorgingshuis te gaan. Dat zou kunnen betekenen dat de eigen bijdragen zich van negatief tot positief gaan ontwikkelen. In onze ramingen hebben wij heel zuinig en heel conservatief geraamd. Dat is ook gebeurd door het IOO. Erg veel meer zekerheden over het gedrag van mensen hebben wij gewoon niet.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik denk dat u dit allemaal terecht uitlegt, maar het gaat alleen voorbij aan de reden dat ik dat voorbeeld noemde. Dat was niet vanwege het feit dat er onzekerheden over ontstaan, maar vanwege de vraag hoe de verantwoordelijkheden komen te liggen op het moment dat er sprake is van een lagere opbrengst en er dus sprake is van een gat. Dat wordt gesignaleerd op het niveau van de Ziekenfondsraad, bij het AFBZ. De vraag is vervolgens hoe daarmee wordt omgegaan. Krijg je dan een generieke budgetkorting, waarover de provincies advies moeten uitbrengen, nieuwe sluitingsplannen moeten maken of wat dan ook? In de huidige systematiek blijft het in één regio zitten. De staatssecretaris zegt zelf dat de Ziekenfondsraad dit alles beleidsmatig niet mag doen. Er komt dan wel een enorme vertraging in hetgeen tot stand gebracht moet worden.

Staatssecretaris **Terpstra**: Het antwoord is tweeledig. Ik heb dat ook in het bestuurlijk overleg gezegd. Op het moment dat er in een provincie door bijvoorbeeld het winnen van een beroepszaak een verandering is in het provinciaal budget, zal dit per provincie moeten worden opgelost. Het is te traceren waar het vandaan komt en het kan dus ook per provincie worden opgelost. Van eigen bijdragen is niet meer te traceren waar ze wel tegenvallen en waar ze niet tegenvallen. Dat zal dus alleen op macroniveau kunnen worden geconstateerd. Als het werkelijk zo erg zou zijn dat dit zou moeten leiden tot het bijstellen van de plannen, zoals dat de afgelopen jaren ook conform de systematiek van de WBO is geweest, dan zal dat ook generiek over het land met een bepaalde verdeelsleutel moeten worden omgeslagen. En de heer Van der Heijden weet nog hoe wij indertijd met verdeelsleutels hebben geworsteld. Wij kennen namelijk geen regionale budgetten en dus ook geen regionale budgetten eigen bijdrage.

De heer **Van der Heijden** (CDA): De staatssecretaris heeft nu een heel praktisch probleem aan de kop dat precies de zorgen van het IPO uitmaakt. Laten wij het nog eens goed gezegd hebben. Stel dat zo'n beroepsprocedure tot een uitspraak leidt die betekent dat de provincie wordt aangeslagen, dat al is afgerekend met de provincie in 1997 en dat de uitspraak komt in 1998. Wie draait er dan voor op?

Staatssecretaris **Terpstra**: Als het gaat over een beroepszaak in het kader van de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de provincies tot aan 1 januari 1997, draait de provincie er voor op. De provincies kunnen dus en mogen ook een deel van hun reserves reserveren voor dit risico. Bij de finale afrekening zal dit verder worden verrekend. Ik heb tegen de provincies het volgende gezegd. Ik vind het vanzelfsprekend dat op grond van de oude WBO en de eigen bestuurlijke verantwoordelijkheid ook de financiële consequenties daarvan nog op die eigen bestuurders terugkomen. Voor alles wat er vanaf 1 januari 1997 gebeurt ten aanzien van het nieuwe plan op de bejaardenoorden dragen zij niet meer de financiële consequenties. Maar daarvóór dus wel. Ik heb gezegd dat de provincies beter kunnen inschatten dan wij wat er de afgelopen jaren is gebeurd en wat er misschien nog boven hun hoofden hangt en zij kunnen daar dus ook voor reserveren. Op het moment dat er desondanks een calamiteit zou zijn met een niet-verwijtbare financiële problematiek ± let wel, niet-verwijtbare financiële problematiek ± ben ik bereid om daar in alle redelijkheid met de provincies een oplossing voor te zoeken.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Ik weet een voorbeeld van een niet-verwijtbare problematiek, namelijk de leegstand, die zo langzamerhand toeneemt in afwachting van het afschaffen van de vermogenstoets, als dat ons per 1 januari 1997 gegund zou zijn. Naarmate de tijd verloopt, neemt die leegstand grotere vormen aan, met onmiddellijk nadelige exploitatiecijfers.

Staatssecretaris **Terpstra**: Met alle respect, mijnheer Van der Heijden, maar de feiten liggen toch iets anders. Er is inderdaad een signaal gekomen van de Neveb, dat er een uitstelprocedure zou zijn van heel veel mensen die wachten totdat de vermogenstoets wordt afgeschaft. De Woon- en zorgfederatie heeft nu laten weten dat dit in hun verzorgingshuizen niet het geval is. Wat wel het geval is, is de trend die wij de afgelopen jaren, eigenlijk vanaf 1984, iedere keer verder zien gaan, namelijk dat er een minder grote aantrekkingskracht van verzorgingshuizen is. De mensen zijn assertiever en ook zelfbewuster in hun keuze om bijvoorbeeld ''buiten'' te blijven en op een andere manier hun zorg te krijgen. Ook toen was er een teruggang van capaciteit, van bezettingsgraad en vooral ook van de wachtlijsten. Dat is niet iets wat zich voordoet sinds het kabinet vorig jaar heeft besloten dat eindelijk de kogel door de kerk is en de vermogenstoets zal worden afgeschaft. Integendeel, het is een trend die je voortdurend ziet. Het is geen calamiteit. De heer Hendriks heeft al gezegd dat het een ontwikkeling is; men was niet ontevreden, maar de generatie ouderen wordt anders.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Laten wij samen niet speculeren over datgene wat er de komende maanden nog kan gebeuren. Ik heb uw toezegging goed begrepen. Als er zo'n situatie ontstaat waarvan ik een voorbeeld heb gegeven, dan is dat voor de provincies een gerechtvaardigde grond om van uw kant bij te schikken, omdat het onmogelijk is om dat in de kleine budgetten van de provincies op te vangen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik kan dit niet zomaar toezeggen. Ik moet eerst zien wat het beeld is, hoe de problematiek in elkaar zit en of er dingen aan de hand zijn die rechtvaardigen dat je constateert dat er een grote financiële problematiek is met een niet-verwijtbare oorzaak. Ik vind het wel moeilijk. U probeert mij nu te ontlokken dat ik op grond van een casus zeg dat de provincies

daarvoor naar de rijksoverheid kunnen komen. Ook de afgelopen jaren, toen er nog geen sprake was van de aankondiging van het schrappen van de vermogenstoets, hebben provincies te maken gekregen met het teruglopen van eigen bijdragen, als zij die al hadden. Zij moesten dat zelf op een of andere manier versleutelen. Voor dat versleutelen hebben zij reserves kunnen opbouwen. Die reserves kunnen zij daar vanzelfsprekend voor aanspreken.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Het gaat om de veiligheidsklep die het IPO vraagt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Hardheidsclausule.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Precies. En daar moet u een toezegging over doen, omdat het een van de twijfels is die u bij ons moet wegnemen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Het kan niet zo zijn dat ieder vuiltje ± ook wat er in het afgelopen jaar is gebeurd ± onmiddellijk op mijn bord wordt gelegd.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat was het voorbeeld ook niet.

Staatssecretaris **Terpstra**: Het geldt ook een beetje voor de claim van de VNG. Men denkt: wij kunnen nu kijken of wij op een of andere manier een rekening bij de rijksoverheid kunnen neerleggen. Dat is ieders goed recht, maar het is mijn plicht om ervoor te zorgen dat dit in redelijke kaders wordt gezet. Ik herhaal wat ik in het bestuurlijk overleg heb gezegd: als er grote financiële problemen zijn die niet kunnen worden getackeld door een reserve die in de afgelopen tijd is opgebouwd, dan is daar in alle redelijkheid over te praten. Maar het is niet zo dat ik hier een grote open cheque geef.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter! Als er met de provincies wordt afgerekend, mogen ze een reservering achter de hand houden voor die doorlopende zaken. Hoe gaat dat precies? U zei namelijk op enig moment dat de provincies zelf het beste weten wat er zoal speelt. Is het een standaard x-percentage over alle twaalf provincies en de vier grote steden heen of zijn het zestien wisselende bedragen?

Staatssecretaris **Terpstra**: Het zijn twaalf plus vier wisselende systemen. De ene provincie heeft ervoor gekozen om die reserves bij het budget van de verzorgingshuizen neer te leggen en de andere heeft ervoor gekozen om het centraal te houden zodat het als veiligheidsklep zou kunnen functioneren. Het is wisselend per provincie geweest. Dat was ook de systematiek van de Wet op de bejaardenoorden.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Stel nu dat zo'n reservering die achter de hand wordt gehouden, niet wordt opgeëist door welke procedure dan ook...

Staatssecretaris **Terpstra**: Dan gaat die naar ons.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ook als die reserve, in het voorbeeld dat u zojuist gaf, is ondergebracht bij de verzorgingshuizen?

Staatssecretaris **Terpstra**: Als een verzorgingshuis van de corporatie zou worden gesloten en er zou een reserve zijn, dan is het antwoord vanzelfsprekend bevestigend.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Nee, dat is het andere voorbeeld. U zei zojuist dat er provincies zijn die in hun wijze van omgaan met de reserves ervoor gekozen hebben om het bij hun huizen neer te leggen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ja, maar slechts voor een klein deel.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Dat is gemaximeerd tot 5%.

Staatssecretaris **Terpstra**: Precies, want dat is wel allemaal gereguleerd.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Maar provincies zouden kunnen besluiten om de reserves die zij nu hebben, te parkeren bij de individuele instellingen. De provincie heeft dan geen reserve meer.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik denk niet dat er een provincie is die zo'n move zal doen. Ik heb het over verantwoordelijke bestuurders die weten dat ze met ons krappe budget straks als de overgangswet is aangenomen, met die reserves mooie dingen kunnen doen, bijvoorbeeld het creëren van verpleeghuisunits, bijvoorbeeld het mee helpen saneren van de bejaardenoorden die dat hard nodig hebben en het verbeteren van de kwaliteit van de kamers. Ik kan mij niet voorstellen dat er een provincie is die deze reserves weg wil werken omdat ze het de rijksoverheid niet gunt. Alle provincies kunnen er zelf dingen mee doen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Precies, maar juist omdat ze er leuke dingen mee kunnen doen, zouden zij dat ook kunnen doen door het toe te wijzen aan de instellingen waarmee men die leuke dingen zou willen doen. In het andere geval zou u dat via die finale kwijting en de afrekening uiteindelijk terug krijgen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik kom op die finale kwijting straks nog terug, want dat antwoord wil ik liever voorlezen omdat het nogal nauw luistert. Mocht dat antwoord niet voldoende zijn, dan kom ik er zeker in tweede termijn nog op terug.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Ik heb in mijn verhaal aangegeven dat er nogal wat claims zijn op de provinciale reserves, niet alleen ten behoeve van de finale kwijting. Ook staatssecretaris Tommel had er immers een begerig oog op laten vallen en u heeft zelf ook nog wel ideeën. Het is dan toch goed om te weten hoe u aankijkt tegen datgene wat uiteindelijk gedaan kan worden met die reserves. Ik ga er niet direct van uit dat wat mevrouw Vliegenthart zegt over de eventuele activiteiten van de provincie in dezen ook zal gebeuren, maar ik sluit dat natuurlijk ook niet helemaal uit.

Staatssecretaris **Terpstra**: Nou, ik sluit het wel uit. Wij zijn toch gewoon partners van elkaar en niet iets anders? Mijn antwoord op uw vraag is als volgt. Die reserves mochten worden gevormd voor drie verschillende dingen: het onderhoud van de verzorgingshuizen, de risicodekking en voor nog iets anders wat mij nu even ontgaat. In ieder geval mochten de opgebouwde reserves alleen voor die doelen worden uitgegeven. Het is dus aan de provincies die hun beleid voor het plan voor de bejaardenoorden in vrijheid kunnen opstellen, om te

bepalen waarvoor zij die reserves neerzetten. Iedere provincie zal zonder enige twijfel, wetend wat er aan het einde van de vierjarige periode van het plan van de bejaardenoorden tot 1996 nog boven haar hoofd hangt, iets van die risicoreserve op de plank hebben liggen. Omdat wij nog een rechtszaak hebben lopen, weet ik dat zelfs in provincies en grote steden waar het totale budget buitengewoon krap is, er nog een behoorlijk bedrag als risicoreserve apart is gezet voor het geval ze de zaak zouden verliezen. De uiteindelijke afrekening strekt ertoe dat, als er niet naar die doelen waarvoor het bestemd is wordt weggezet, het dan terugkomt naar de rijksoverheid. Er is een democratische controle op, want het plan van de bejaardenoorden wordt vastgesteld door onder andere provinciale staten.

Voorzitter! De heer Van der Vlies heeft gevraagd of er wel voldoende garanties zijn voor de bejaardenoorden met een bijzondere functie, de zogenaamde landelijke oorden. Hij weet dat hij met een dergelijke vraag bij mij een gevoelige snaar treft, niet in het minst omdat ik eigenlijk budgethouder ben van die BBF. Ik vind het een reële vraag. Ik kan een kort antwoord geven: ja, die garanties zijn er. In de eerste plaats geeft het komende plan bejaardenoorden met een bijzondere functie 1997-2000 zekerheid aan de daarin opgenomen oorden. Die beschikken dan immers allemaal over een verklaring van geen bezwaar. Die worden dan ook bekostigd op grond van de subsidieregeling van de Ziekenfondsraad. Vervolgens wordt in de periode daarna ± 2001 en verder ± de verklaring van geen bezwaar in die omvang omgezet. Ik kan de garantie geven dat die verklaring van geen bezwaar in die omvang wordt omgezet in de toelating tot de AWBZ. Vroeger was dat een erkenning. De voorzieningen nemen dan zowel planmatig (WZV) als financieel (AWBZ) dezelfde positie in als de overige voorzieningen. Als laatste garantie kan ik u zeggen dat de minister waakt! Dat moet een geruststelling zijn.

Voorzitter! De heer Van Boxtel en eigenlijk ook alle andere woordvoerders hebben gevraagd hoe het zit met de maximale inspanning om te kijken of de intramurale capaciteit overeind gehouden kan worden.

Ik wil daarover het volgende zeggen. Wij hebben dat punt afgelopen maandag uitgebreid aan de orde gehad, maar kennelijk nog niet helder genoeg. Ik heb gezegd te zullen streven naar de huidige totale capaciteit. Het getal van 185.000 bedden is een eigen leven gaan leiden. In het besluit van het kabinet staat dat het ijkpunt is 31 december 1996, want dan is die hele periode afgebouwd en heb je een ijkpunt om te bezien wat er vervolgens gebeurt in de nieuwe systematiek. Ik ben het met mevrouw Vliegenthart eens dat het er minder zijn dan 185.000. Dat is duidelijk. Het is wel in toto, het zijn dus óÂn de verpleeghuizen óÂn de verzorgingshuizen.

Er vinden in feite twee processen plaats. Allereerst is er in de WBO-sfeer duidelijk sprake van een capaciteitsreductie. Ik wil dat nog een keer benadrukken. Mevrouw Vliegenthart zegt dat ik niet zou moeten willen dat er bejaardenoorden worden gesloten die wij straks weer nodig hebben. Dat is waar. Aan de andere kant kunnen wij echter ook niet de beleidsvrijheid van de provincies ± het is immers gedecentraliseerd beleid ± torpederen door nu tegen hen te zeggen: u mag alles doen, maar het mag niet leiden tot een extra sluiting omdat u vanuit uw beleid het prettiger vindt om te extramuraliseren. Dat zou een mooie zaak zijn. Als bijvoorbeeld een provincie als Noord-Brabant zou besluiten de 12 mln., die deze provincie krijgt omdat via de verevening in andere provincies bejaardenoordenplaatsen moeten worden gesloten, niet om te zetten in extra bedden zodat de balans weer in evenwicht is, kunt u van mij niet vragen dat ik dan nog eens 12 mln. aan Noord-Brabant geef om wel de capaciteit te handhaven. Dat kan niet.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): U noemt nu een voorbeeld waarbij intramurale capaciteit omgezet wordt in extramurale capaciteit waardoor meer mensen geholpen kunnen worden; de zorg meer aansluiten op de zorgvraag. Mijn voorbeelden betroffen natuurlijk een combinatie van zaken; enerzijds de verevening, anderzijds de autonome kostenstijgingen die gewoon optreden en die binnen dat macrobudget niet gecompenseerd worden ± de eventuele eigen bijdragen die zouden kunnen tegenvallen ± als gevolg van óÂf omzetting van capaciteit óÂf capaciteitsreductie. Dat hele proces leidt natuurlijk tot een spiraal, omdat je dat alleen maar kunt opvangen via capaciteitsreductie en steeds verdergaande sluiting. Dat mechanisme wordt in feite aangezwengeld door die doorzettende verevening binnen dat smalle kader.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat is niet te ontkennen. Het gaat in feite om twee zaken. Wat u zegt, mevrouw Vliegenthart, is interessant. U zegt: ik heb het nu niet over een capaciteitsreductie vanwege een beleidsmatige beslissing om te extramuraliseren. Bij, zeg maar, 185.000 bedden, wordt uitgegaan van een rekeneenheid. Het hoeft niet altijd echt een bed te zijn waarop iemand ligt of zit. Het kan ook iets zijn wat nog wordt gerekend tot het budget van de verzorgingshuizen, maar inmiddels extramuraal wordt uitgezet. Hoewel het dan niet meer uit te tekenen is als een bed, blijft de capaciteit toch overeind. Wat u hierover heeft gezegd, is interessant.

En dan is er het andere punt. Als onder druk van een tegenvallende eigen bijdrage of een financiële problematiek die nog moet worden opgelost ± de sanering van bejaardenoorden of de dynamische kostprijs ± het budget ernstig vermindert, kan dat worden vertaald in capaciteitsvermindering. Maar op dit ogenblik gebeurt dat ook in het kader van de Wet op de bejaardenoorden. Ook nu valt het onder het BKZ. Wij moeten daarvoor dus linksom of rechtsom een oplossing vinden. Die oplossing moeten wij vinden voor 1 januari 1998. De eerste zeven DKP-gefinancierde verzorgingshuizen moeten worden geherfinancierd. En dan krijgen wij onder andere te maken met de vraag of wij de bruteringsoperatie en een waarborgfonds voor elkaar hebben. Het is de vraag of dergelijke zaken een rol kunnen spelen. Laat ik wel zeggen dat de tegenvaller eigen bijdrage niet ten laste van de provinciale capaciteit komt na 1 januari 1997.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik begrijp het antwoord dat u op de eerste vraag van mevrouw Vliegenthart gaf, heel goed. Dat antwoord deel ik van harte. Als het geld is uitgezet voor extramurale projecten, moet het kunnen meelopen. Maar het tweede antwoord kan natuurlijk wel klemmen! In het regeerakkoord

hebben wij aangegeven dat wij de bestaande capaciteit proberen te handhaven. Of het dan 175.000, 180.000 of 185.000 bedden zijn, daarover ga ik geen ruzie maken. Maar het gevolg mag niet zijn dat de capaciteit substantieel afneemt. Immers, op dit moment zitten in verzorgingshuizen al heel veel verpleeghuisgeÈndiceerden. En wij weten dat met name de capaciteit in de verpleeghuizen niet toereikend is. Ik wijs bovendien op de privacyvraag en de toenemende zorgvraag vanwege de vergrijzing. Wij willen dus zeker geen opening bieden om de inspanningsverplichting met meer dan een aanvaardbaar deel te reduceren. Het luistert voor onze fractie echt heel nauw. Dan moeten wij over twee jaar bij de verkiezingen uitleggen waarom wij mooie woorden hebben gesproken en toch de capaciteit hebben laten dalen! Dat kan niet.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat onderstreept de noodzaak om binnenkort te komen tot een geÈntegreerde behoeftenorm voor de intramurale capaciteitsontwikkeling. Dat is de enige toets die wij werkelijk hebben. Daaraan wordt op dit moment gewerkt door het College voor ziekenhuisvoorzieningen. Ik stel mij voor dat dit aspect wordt betrokken bij de langere-termijnstudie van een risicoanalyse, die ik al heb toegezegd, en bij de verdere uitwerking van het vraagstuk van onder andere wonen en zorg. In het voorjaar van 1997 zullen wij zowel over de geÈntegreerde behoeftenorm als over de langere-termijnstudie van een risicoanalyse, aanmerkelijk meer weten.

De heer **Van Boxtel** (D66): Deze discussie mag geen signaal zijn voor de provincies die nu een plan opstellen voor de WBO, om alvast zoveel mogelijk terug te dringen. Ik wijs op de mogelijke effecten.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik moet zeggen dat deze discussie aanmerkelijk laat zou zijn, als die nog een beleidsmatige reactie bij de provincies zou opleveren. Maar de risicoanalyse en de monitoring zijn buitengewoon belangrijk. Het financiÈle kader is ook het maximum. En dus moet de capaciteit enigszins flexibel worden ingezet.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Voorzitter! De staatssecretaris heeft zojuist het voorbeeld van de provincie Noord-Brabant gegeven. Daarbij ging het om 12 mln. extramuraal. Ik kan mij overigens in een dergelijke oplossing goed vinden als daarmee een aantal problemen wordt weggewerkt, maar ik weet niet of dit een antwoord was op mijn vraag over de verevening. Ik wil graag weten of er provincies zijn die in het kader van de verevening nog meer moeten krijgen dan zij nu hebben. De staatssecretaris zegt dat die 12 mln. extra voor Noord-Brabant wordt gegeven in het kader van de verevening. Als dat zo is, is het niet een bedrag extra, maar dan is het het bedrag waarop men in Noord-Brabant recht heeft in het kader van de verevening. Dat bedrag is dan dus niet extra extra. Mijn vraag is daarom: is dit bedrag aan die provincie gegeven in het kader van de verevening of krijgt die provincie iets meer omdat men daar te maken heeft met een sterke vergrijzing?

Staatssecretaris **Terpstra**: Het Â Â n zwaluwstaart met het ander. Wat is die verevening? Die verevening is een systematiek waarmee in zestien jaar op basis van de norm voor het aantal 75-plussers het geld van het macrobudget in Nederland wordt verdeeld over de provincies. Dat betekent dat we aan het begin van het traject, in 1984, met een ingewikkelde prognose een eerste tranche hebben aangegeven voor de periode tot aan het jaar 2001. In die periode zou het hele macrobudget moeten worden verdeeld. Per vier jaar wordt op macroniveau een bijstelling uitgevoerd met het oog op het aantal 75-plussers. Vervolgens werd ± ik vind dat we dat de provincies nu niet moeten aandoen ± nog eens per jaar een extra aanpassing aangebracht in verband met het aantal 75-plussers. Dat betekent dat die 12 mln. extra voor Noord-Brabant een bedrag is dat bovenop het budget komt dat men daar op dit ogenblik heeft. Dat bedrag krijgt men op grond van de extra vergrijzing.

Er kan ook sprake zijn van een daling, doordat een provincie minder 75-plussers krijgt. De enige frictie is, dat de gegevens zijn ontleend aan het jaar T min twee. Dat gebeurt niet vanwege het feit dat ons departement de benodigde gegevens niet heeft, maar vanwege het feit dat de hele systematiek in de hele zorgsector achterloopt. Wij proberen nu een versnelling in die systematiek aan te brengen. Er zijn dus geen betere gegevens voorhanden en dat betekent dat het budget dat men krijgt in verband met het aantal 75-jarigen, niet zozeer is gebaseerd op het aantal 75-jarigen dat men heeft in het jaar waarin men het budget gebruikt. Dat budget ijlt twee jaar na. Dus iedere provincie, inclusief Noord-Brabant, die extra vergrijst, krijgt op grond van het aantal 75-plussers extra geld. Dat gebeurt in het kader van de verevening.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Ik wil over dit onderwerp nog een politieke vraag stellen. Mevrouw Vliegenthart heeft maandagavond een randvoorwaarde aangegeven en die was: een vermindering met 10.000 bedden is absoluut onaanvaardbaar. De heer Van Boxtel heeft vandaag zijn betoog afgerond met de indringende vraag: kunt u aangeven welk risico wij lopen met het oog op de aangegeven randvoorwaarde? Ik neem aan dat hij daarmee doelde op de zojuist genoemde randvoorwaarde. Wil de staatssecretaris, misschien in de tweede termijn, nog een keer precies aangeven wat de ontwikkeling is ten aanzien van de 180.000 bedden, gelet op de financiÈle problemen die zij moet tackelen?

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik merk dat er nu een indrukwekkende stilte valt.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Dat vind ik ook zo mooi!

Staatssecretaris **Terpstra**: Ja, u liep theatraal terug naar uw plaats.

Voorzitter! Maandag heb ik gezegd: een garantie kan ik niet geven.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Een raming wil ik zien. Ik wil dat het risico afgedekt wordt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Een betere raming dan ik op dit ogenblik heb, een raming met een onzekerheidsmarge van 50 mln. naar boven en 50 mln. naar beneden, heb ik niet en die zult u ook niet kunnen krijgen, want de ontwikkeling hangt van veel factoren af. Die is ook afhankelijk van de bewonersvriendelijkheid van de verzorgingshuizen en de beschikbare

leefruimte. Zullen die beide toenemen? Je weet niet wat dat weer betekent voor het gedrag van mensen. Je weet ook niet wat de inkomensontwikkeling van hoogbejaarde, assertieve mensen is. Zij worden langzamerhand de kinderen van de inspraakdemocratie. Wat zullen zij gaan doen? U weet toch ook nog niet wat u... nou ja u bent zover nog niet, mijnheer Van der Heijden.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Nou...

Staatssecretaris **Terpstra**: Maar het gaat dus om het voorspellen van het gedrag van mensen in een samenleving die sterk verandert. Ik denk aan de generatie ouderen en hoogbejaarden. Toen we het in 1984 hadden over de Wet op de bejaardenoorden, hadden we het over geheel andere mensen dan nu. Het gaat zo snel dat ik moet zeggen: al zou je willen, ik leg geen blauwdruk neer.

De heer **Van der Heijden** (CDA): De coalitiepartners, twee in getal, leggen eigenlijk een politieke grens waar u niet overheen mag. Ik ben het eens met die grens, maar ik vraag er nu naar, omdat u indringend is gevraagd hoeveel risico wij lopen. Kunt u ons daar nader iets over vertellen? Als het antwoord ''nee'' is, is de grens van de drie coalitiepartijen dus kennelijk absoluut.

Staatssecretaris **Terpstra**: Het was goed dat u zei dat dit een politieke vraag was, want het is een aardige politieke poging om licht te krijgen tussen de coalitiegenoten en het kabinet. Dat is er echter niet.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Op één punt hebben wij wel een verschil van mening. Daar verwijst de heer Van der Heijden terecht naar. Wij hebben gezegd dat het systeem dat gekozen wordt met het doorzetten van die verevening, leidt tot extra capaciteitsvernietiging. Ik heb ervoor gepleit om dat vereveningsproces in ieder geval niet door te zetten binnen dat smalle WBO-kader en om de provincies ook niet meer te laten inleveren, maar iedereen op hetzelfde niveau te bevriezen en als er de komende jaren extra groei is, dat toe te wijzen aan de gebieden met achterstanden.

Staatssecretaris **Terpstra**: Als je niet meer verevent, heb je daar wel extra geld voor nodig.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Jawel, maar u heeft zelf gezegd dat in een aantal sectoren er extra geld zal zijn en dat er extra geld zal moeten komen. Wij hebben afgelopen maandag een hele discussie gehad over het toereikende financiële kader voor de ouderenzorg als geheel. Wij willen die verevening dus niet smal, alleen voor de verzorgingshuizen, maar wij willen breed kijken hoe het totale budget over de ouderenzorg verdeeld wordt. Ik zeg dit ook, omdat het systeem dat u kiest, leidt tot die capaciteitsreductie. De helft van de plannen is nu bekend en daarin gaan er al meer dan 5000 bedden af. De grote steden zitten daar nog niet eens bij en daar komen de klappers uit. Daar zullen ook nog fors wat verzorgingshuizen gesloten moeten worden. Je zult al heel snel in die orde van grootte komen waarover ik sprak. U zei maandag dat er 1600 verpleeghuisbedden bijkomen in de komende periode. Dat is echter absoluut geen handhaving van die intramurale capaciteit, alleen al vanwege het gevolg van de vereveningssystematiek.

Staatssecretaris **Terpstra**: Laten wij het beestje nu maar bij zijn naam noemen. Als u dat zo zegt, betekent dat dat de verevening bevroren moet worden. Dat betekent dus ook dat de gebieden die recht hebben op extra budget vanwege hun vergrijzing, dat niet krijgen. Of wij moeten dat ergens extern vandaan halen. Vervolgens zegt u: staatssecretaris let er dan op dat die capaciteit niet verder wordt verminderd. Ik kijk nu even naar Noord-Holland. Dat is een daler. Wij kennen allemaal de geschiedenis. Noord-Holland heeft een grote problematiek van allerlei beroepsprocedures die zijn gewonnen. Die moeten dan ook behoorlijk sluiten.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): 22 huizen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Als ik dan kijk naar het conceptplan, zie ik dat er zelfs extra wordt gesloten vanwege beleidsmatige kwaliteitsoverwegingen. Dat is de beleidsvrijheid van de provincie. Vervolgens wordt gezegd: maak het dan mogelijk dat er minder wordt gesloten, want dat is kapitaalvernietiging, en probeer daar verpleeghuisunits in te vestigen. Die facilitering kunnen wij met elkaar voor elkaar proberen te krijgen. Dat gaat ook lukken. Ik kan verder niet anders dan zeggen dat mijn maximale inspanning zal zijn om die intramurale capaciteit te handhaven. Een garantie kan ik echter niet geven, want dat zou betekenen dat ik in feite een open cheque geef.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik wil ook niet zeggen dat u een garantie moet afgeven. Dat gaat mij ook absoluut te ver. Waar het mij om gaat, is dat wij bij de beoordeling van dit wetsvoorstel moeten kijken naar de structurele factoren die dat proces bevorderen. Er is voor dit systeem gekozen en het wordt doorgezet. U heeft gelijk als u zegt dat wij het de afgelopen acht of tien jaar zo hebben gedaan. Daarmee is sluipenderwijs heel veel capaciteit verloren gegaan. Dat was niet erg, want wij hadden overcapaciteit. Voor de toekomst zitten wij nu zo langzamerhand echter op een grens waarvan je weet dat als wij die overschrijden, wij over vijf jaar weer fors moeten gaan bouwen. Met dat in het achterhoofd moeten wij het vereveningsproces nog eens kritisch bezien.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik zal de Kamer voor maandag aanstaande of op maandag een opgave verstrekken van de ''dalers'' en van de ''groeiers'' in de provincie en in de vier grote steden. Voorzover ik inzicht heb in de conceptplannen zal ik aangeven of de groei wordt omgezet in extra capaciteit. Ik hoop hierover in tweede termijn verder te kunnen discussiëren. Ik zeg echter op voorhand dat, wanneer wordt gesteld dat 10.000 al te veel is, ik de toets van de plannen voor de komende vier jaar nu reeds moet uitvoeren. De groeiers zullen intramurale capaciteit moeten creëren, omdat de dalers moeten sluiten. Uitgangspunt is dat groei en afname in balans zijn. Ik zal de Kamer hierover schriftelijk informeren.

Mevrouw Vliegenthart heeft gevraagd of de Kamer in september de AMvB over de indicatieadvisering mag zien. Voorzitter! Dat is vanzelfsprekend. Het is mijn bedoeling om het eerste concept van deze AMvB eind deze maand met het veld te bespreken. Ik stel mij voor de Kamer

dit eerste concept ook toe te zenden. Daarna moet de AMvB door het kabinet worden beoordeeld en vervolgens door de Raad van State. Als de Raad van State erover heeft geadviseerd, kan de AMvB eigenlijk niet meer veranderd worden, behalve als de raad opnieuw advies daarover uitbrengt. Dit zou dan in september zijn en dat is wel erg laat.

De heer Van Boxtel heeft naar een voorhangprocedure voor een AMvB inzake artikel 17 gevraagd. Voorzitter! Bij taakverwaarlozing zoals bedoeld in artikel 17 van het wetsvoorstel kan het noodzakelijk zijn om met zeer veel spoed en ad hoc bij AMvB regels te stellen. In dat geval lijkt het mij een belemmering dat er een voorhangprocedure gevolgd moet worden. Omdat artikel 17 van het wetsvoorstel één van de modelbepalingen is zoals deze voorkomen in de conceptaanwijzingen voor de zelfstandige bestuursorganen, wil ik dit punt ook nog eens met mijn collega van Binnenlandse Zaken bespreken. Het lijkt mij het beste dat ik hier in tweede termijn op terugkom. De heer Van Boxtel is van mening dat de Kamer op de hoogte moet zijn van de wijze waarop sancties tegen de Ziekenfondsraad ingesteld kunnen worden. Ik zal zijn suggestie zeer serieus bekijken.

Alle woordvoerders hebben over de financiering van de indicatiestelling gesproken. Ik ben afgelopen maandag wat streng geweest ten opzichte van de VNG. De structurele kosten moeten naar de VNG overgeheveld worden. De indicatiestelling wordt nu verzorgd door de instellingen van thuiszorg. Die taak wordt overgenomen door de gemeenten en het geld daarvoor zal naar de VNG overgeheveld moeten worden. Dit betreft geld voor extra taken, want de gewone indicatiestelling wordt al door de gemeenten uitgevoerd. Een en ander moet budgettair neutraal geschieden. Vervolgens vraagt de VNG om een eenmalig bedrag van 50 mln. De onafhankelijke projectleiders kunnen dan per regio de ombouw van de 225 naar 62 tot 68 commissies ter hand nemen. Voorzitter! Ik ben hier nogal zuinig op, want deze middelen kunnen anders aan de zorg worden besteed. Zonder grondige bestudering van de onderbouwing van die claim en zonder nadere onderhandelingen zeg ik niet dat de VNG het bedrag van 50 mln. wel kan krijgen. Ik zou wel gek zijn.

De heer **Van Boxtel** (D66): Voorzitter! Ik steun die opstelling van harte. De VNG wordt ook wel eens de ''vereniging nooit genoeg'' genoemd.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat heb ik niet gezegd.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik heb er zelf gewerkt en het is prima een club, maar eenieder kiest zijn eigen onderhandelingspositie. Het gaat erom dat de onderbouwing goed bestudeerd wordt, waarbij de reële elementen worden gehonoreerd. Van het zonder meer honoreren van een claim is nog nooit een zakenman rijk geworden.

Staatssecretaris **Terpstra**: Precies. Daarom liet ik maandag ook zo'n streng geluid horen. Er is ook nog een ander verhaal. Dat andere verhaal is, dat wij hebben afgesproken dat het totale bedrag van 50 mln. dat terug moet komen van de gemeenten langzaam wordt afgebouwd. Het eerste jaar houden zij nog 20 mln. en het tweede jaar houden zij 10 mln. Misschien kan met die bedragen ook gestuurd worden. Het is ook incidenteel geld. Het is een onderhandelingstraject dat ik graag wil ingaan.

Ik wil hier herhalen wat ik tegen de VNG heb gezegd tijdens het bestuurlijk overleg: wij gaan uw rapport bestuderen, wij gaan vanuit een realistische opstelling met elkaar praten en wij moeten daar in alle redelijkheid uitkomen. Dat is wel de reden dat ik tegen de heer Van Boxtel zeg dat dit niet voor aanstaande maandag zal gebeuren. Dat zou op die onderhandelingen een druk leggen die altijd in het nadeel is van degene die graag wil dat het voor elkaar komt. Het is vanzelfsprekend dat wij als bestuurders een realistische opstelling hebben.

De heer **Van Boxtel** (D66): Dat is helder. De staatssecretaris zegt dat het niet voor aanstaande maandag zal gebeuren. Daar hoort wel een boodschap van de Kamer bij. De onderhandelingen dienen reëel te zijn. Dat daar even tijd voor nodig is, is duidelijk. Aan de andere kant vragen wij ook, druk uit te oefenen om dit nieuwe systeem overal van de grond te krijgen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Natuurlijk. Ook hiervoor geldt dat het om een proces gaat. Wij moeten echter niet willen forceren dat al die indicatiecommissies vanaf 1 januari a.s. overal geweldig goed aan het werk zijn. Wij proberen het wel, maar wij moeten niet doen alsof het op dit ogenblik allemaal heel slecht gaat en de wereld zal vergaan als de termijn ietsje langer duurt. Waar het om gaat, is dat ik persoonlijk heel veel waarde hecht aan een onafhankelijke en duidelijke indicatiestelling. Wij hebben daarover uitgebreid gesproken. Wij zullen daarop terugkomen als wij het wetsvoorstel betreffende de zorgvernieuwing bespreken. Ik vind de indicatiestelling een belangrijk instrument. Daarom hecht ik hoge waarde aan de indicatiecommissies en aan onafhankelijke indicatiestellingen, de protocolleringen, de inhoudelijke vormgeving daarvan. Ik zal zeker die mate van druk uitoefenen waarom wordt gevraagd.

Ik zeg dan ook vanzelfsprekend goed en reëel overleg met de VNG toe. Ik zal de Kamer daarover rapporteren.

Bijna alle woordvoerders hebben gesproken over de offerte van de SVB tegenover die van de Ziekenfondsraad. Ik moet zeggen dat de zaken minder gunstig lijken dan zij eerst leken. Ten eerste gaat de Sociale verzekeringsbank uit van de reële kosten en van een nacalculatie, terwijl het Centraal administratiekantoor en de Ziekenfondsraad gebudgetteerd worden. Dat betekent alleen al dat je daarmee aan de ene kant zekerheid hebt en aan de andere kant niet. Ten tweede ben ik het zeer eens met hetgeen de heer Van Boxtel heeft gezegd, namelijk dat je juist bij de Ziekenfondsraad en het Centraal administratiekantoor de hele systematiek, dus de inning van alle eigen bijdragen en de uitvoering van de subsidieregeling, in één hand hebt. Bij de Sociale verzekeringsbank is dat niet het geval.

De Ziekenfondsraad heeft uitgerekend ± wij zullen dat natuurlijk nagaan ± dat als de Sociale verzekeringsbank alles doet wat anders door het Centraal administratiekantoor gedaan zou worden, de Sociale verzekeringsbank 6 mln. meer zal kosten dan waarvoor de Ziekenfondsraad het kan doen. De beheerskosten voor de Ziekenfondsraad zijn vastgesteld op 30 mln. Daarvan moet en de inning van alle eigen bijdragen en de uitvoering van de subsidieregeling voor 1600 verzorgingshuizen allemaal betaald

worden. Als de Sociale verzekeringsbank dat hoort, vermoed ik dat zij zich schielijk zal terugtrekken. Wij zullen er in ieder geval voor zorgen dat de beheerskosten niet boven die 30 mln. uitkomen.

De heer Van Boxtel suggereerde dat wij toch eens om een onafhankelijke second opinion moesten vragen. Mij staat niet zo helder voor ogen wie ik dat zou moeten vragen.

De heer **Van Boxtel** (D66): Er is een aspect dat ik als tegenwicht naar voren wil brengen. Dat aspect is afgelopen maandag niet aan de orde gekomen, maar ik vind het wel van belang om het te noemen. Prijsvergelijking is een reden om een keuze te maken. Als de Ziekenfondsraad goedkoper zou zijn, vind ik dat een heel goede reden om de balans die kant uit te laten slaan, ook gelet op de andere systeemaspecten. Er zitten echter ook een aantal privacyaspecten aan vast. De zorgverzekeraars zijn nu in negen van de tien gevallen al gelieerd aan schadeverzekeraars die ook weer aan banken zijn gelieerd; de verbindingskantoren krijgen alle inkomensgegevens en die hebben daarmee iets in handen waar wij heel zorgvuldig afsluitingen op moeten zetten. Als je die gegevens in handen van de Sociale verzekeringsbank zou geven, weet je in ieder geval zeker dat het gescheiden circuits zijn. Ik kan mij voorstellen dat de staatssecretaris dat nog eens goed wil afwegen, niet alleen vanwege het geld, maar ook vanwege dit aspect.

Staatssecretaris **Terpstra**: De zorgkantoren zullen straks juist helemaal los van de verzekeraars komen te staan. Wij kennen overigens ook de Wet op de privacybescherming. Ik vind wel dat u hiermee een punt aanroert waar wij nog even verder over moeten denken. Ik zal u een schriftelijk antwoord geven en ik zal kijken of ik iets kan doen met uw suggestie voor een ''quick second opinion''. Daar kom ik nog op terug.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Mag ik de staatssecretaris vragen of zij daarbij ook de brief wil betrekken die de Kamer vanmiddag per fax heeft gekregen? Ik weet niet of zij daar al een afschrift van heeft, want het kan zijn dat de fax haar nog niet ter hand is gesteld. In die brief staan ook enkele overwegingen van het soort dat hier aan de orde is geweest. Misschien kunnen die in het totaal worden meegenomen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat zal ik graag doen. Ik heb die fax nog niet gekregen, maar ik wil die fax graag zien.

Mevrouw Van Blerck en mevrouw Vliegenthart hebben vragen gesteld over de lagere offerte van de SVB. Er moet ook nog gekeken worden naar de doelmatigheid van de doelstelling. Voor mij is het in ieder geval geen ''heilig moeten'' dat het absoluut het Centraal administratiekantoor moet zijn. Wij zitten er ook juridisch nog niet aan vast, in die zin dat het een overweging zou zijn dat sterke argumenten op dat punt een rol zouden spelen. Vooralsnog heb ik op basis van de door mij gewogen argumenten, zowel wat kosten als wat systematiek en het brancheeigene betreft, een uitgesproken voorkeur voor het Centraal administratiekantoor. Ik wil die andere argumenten en ook die fax echter graag bekijken, en op dat punt krijgt de Kamer dus nog een antwoord.

De kosten van de sluiting van bejaardenoorden en de vraag van de heer Van der Heijden over de verantwoordelijkheid voor het proces van overheveling, heb ik al besproken.

Mevrouw Van Blerck is ingegaan op de finale kwijting van de provincies na 1 januari 1997. Wie is verantwoordelijk? Het IPO wenste een finale kwijting waarbij de consequenties van beroepszaken en van afrekening van subsidies bij de Ziekenfondsraad komen te liggen. Dit betreft zaken die betrekking hebben op de jaren voor 1997. Daar heb ik het over gehad. Ik heb deze suggestie dus niet overgenomen. Naar mijn mening zijn de provincies verantwoordelijk voor de afwikkeling van de periode tot en met 1996. Een overweging is dat de raad de regelingen van de provincies om goed te kunnen afwikkelen, niet kent. Dat geldt ook voor eventueel gemaakte afspraken. Ook die luisteren nauw per provincie. Naar mijn mening zijn dus ook afwikkelingen van dit soort zaken het best op hun plaats bij de provincies. Als je dat aan de raad zou geven, verhoogt dat de kans op fouten en dus op beroepszaken. De provincies zijn in staat om deze verantwoordelijkheid te dragen doordat zij over een deel van de aanwezige WBO-reserves kunnen blijven beschikken. Ook daar hebben wij het over gehad. De ervaring leert dat het bedrag dat uit afrekeningen naar de reserves terugvloeit, groter is dan de als nabetalingen uit te keren bedragen. Met andere woorden: de middelen zullen toereikend zijn om dit soort zaken af te kunnen werken. Nadat wij het hier uit de losse pols al over hadden gehad, hechtte ik er toch aan om dit voor te lezen, omdat dit zonder enige twijfel zijn weg zal vinden, onder andere naar het IPO.

Het realistisch ramen, de provinciale reserves en de verantwoordelijkheid van de Ziekenfondsraad heb ik al gehad.

De heer Van der Vlies heeft een vraag gesteld over de inkomensgevolgen van de privacytoeslag. De heer Van der Vlies heeft positief geoordeeld over de privacyregeling. Dat verbaast mij niets. Hij zou ermee kunnen instemmen als daaraan geen negatieve inkomenseffecten zijn verbonden. Ik zeg hem dat deze privacytoeslag alleen betaald hoeft te worden door hen die daartoe in staat zijn. Het is nog steeds een toeslag die bovenop de inkomensafhankelijke eigen bijdrage komt. Dat zeg ik zo nadrukkelijk, omdat ik niet wil dat de opname van een bewoner in een verzorgingstehuis van prima kwaliteit afhankelijk zou zijn van het feit of de persoon al dan niet uit eigen beurs een kwaliteitstoeslag kan betalen. Daar mag niet op gelet worden. Het gaat alleen om de mensen die allereerst, inkomensafhankelijk, de maximale eigen bijdrage kunnen betalen en daarbovenop de kwaliteitstoeslag kunnen betalen en dat allemaal zonder dat zij door de bodem heen zakken van het vrij besteedbaar zak- en kleedgeld. Ik moet zeggen dat wat dat betreft ook rekening is gehouden met de ramingen van wat de kwaliteitstoeslag uiteindelijk zal opleveren.

Ook door mevrouw Vliegenthart is gesproken over het WBO/WTG-traject. Mijn opmerking hierover is direct een antwoord op haar pleidooi om de zaak te verkorten. De periode van vier jaar is gekozen om de laatste tranche van de verevening WBO tussen provincies af te werken. In die periode kan ook uniformering van de bekostigingsgrondslag ingezet worden. Ook daarvoor is dat langere traject nodig. Indien het langer dan vier jaar zou duren, behoeft invoering van aanspraak daar niet op te wachten. Dat kan

immers ook in de WTG. Het gaat dus eigenlijk om twee processen. Wat het tweede betreft zou aanspraak inderdaad eerder kunnen gebeuren. De vier jaar is echter nodig om de WBO-verevening af te maken. Anders zijn de financiële problemen, waar nu groei is voorzien, zo groot dat daar extra geld voor ingezet moet worden. Ik begrijp dat mevrouw Vliegenthart met dat antwoord verwijst naar de inmiddels door haar ingediende motie. Ik kan daar geen ander antwoord op geven dan het antwoord dat ik maandag heb gegeven. Wij nemen die motie zeer serieus en nemen die ook vanzelfsprekend mee naar het kabinet.

Voorzitter! Bij de eigen bijdrage is er door alle woordvoerders gesproken over de eigen bijdrage van de huidige verpleeghuisbewoners. Mevrouw Van Blerck heeft erover gesproken, mevrouw Vliegenthart en mijnheer Van Boxtel. Eenieder zei dat de eigen bijdrage van de huidige verpleeghuisbewoners een erg groot probleem is. Er is gevraagd of daar niet een overgangsrecht van gemaakt kan worden. Dat kost, zo zei mevrouw Van Blerck, ''maar'' 10 mln. Mevrouw Vliegenthart heeft nog gezegd dat dit de aanvaardbaarheid van de hele regeling aanmerkelijk zou vergroten. Ik kan niet verhelen dat ik het idee zeer sympathiek vind en dat het technisch kan. Ik heb dat nog eens nagekeken. Ook technisch gezien kan het dus. Op dit moment heb ik echter geen idee waar ik het geld zou moeten vinden. Dat is dan ook het antwoord dat ik moet geven.

Ik kom bij de sanering en de borging in relatie tot het BKZ. Oh, pardon.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): De staatssecretaris heeft het daarnet gehad over de onzekerheden die samenhangen met de ramingen en de bandbreedte van 50 mln. die uit het IOO-rapport komt. Die kan naar boven of naar beneden uitvallen. Is het dan niet redelijk om dit risico in de onzekerheidsmarge op te vangen? De staatssecretaris is al onzeker aangaande een bedrag van 50 mln., wat dus ook ten positieve kan keren met alle positieve verwachtingen die zijzelf gewekt heeft.

Staatssecretaris **Terpstra**: Het enige antwoord dat ik in eerste termijn kan en wil geven, is dat de onzekerheidsmarge van 50 mln. is geaccepteerd door het kabinet. Die marge geldt naar boven en naar beneden. Ik voel mij niet vrij om nu die onzekerheidsmarge met nog 10 mln. te vergroten.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik wil er graag nog een element aan toevoegen. De uitvoeringskosten die gepaard gaan met deze hele overheveling hebben een incidenteel en een structureel karakter. Door de ene partij wordt er een offerte neergelegd en de andere partij zakt vervolgens direct. Met wat links en rechts sprokkelen en met echte politieke wil kunnen wij dit echt wel halen. Wij praten hier over miljarden en dan moet de 10 mln. echt een haalbare kaart zijn. Ik hoop dat u zegt dat u die politieke wil hebt. Ik begrijp heel goed dat u nu niet meteen volmondig ja kunt zeggen, maar u hebt al twee of drie potentiële dekkingsmogelijkheden. Het gaat om een klein bedrag dat voor veel mensen een hoop problemen kan besparen. Wij hebben de afgelopen dagen weer brieven gehad met schrijnende voorbeelden. Ik zou zeggen: daar moet een mouw aan te passen zijn.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik heb heel goed naar u geluisterd, maar ik kan er op het ogenblik niets over zeggen.

Mevrouw **Van Blerck-Woerdman** (VVD): Wij wachten dat graag af. Ik denk ook nog aan de mogelijkheid waarbij de verschillende offertes in beeld zijn.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik begrijp dat u zich daaraan vastklampt, maar naar mijn mening is dat een oplossing waarvan het erg onwaarschijnlijk is dat die 10 mln. zal opleveren. Voor de beheerskosten hebben wij maar 30 mln. en daarmee moet alles gebeuren. Dat is echt niet royaal. Het is gebudgetteerd en daar ben ik blij om, omdat er anders misschien weer andere problemen zouden ontstaan.

Zoals gezegd, heb ik goed geluisterd. Ik verwacht dat dit onderwerp in tweede termijn zeker terugkomt.

Voorzitter! De heer Van Boxtel en mevrouw Van Blerck hebben gevraagd hoe het precies gaat met het WBO-geld richting verpleeghuisunits. Ik geef een technisch antwoord. Een provincie geeft in haar WBO-plan aan dat bepaalde bedragen worden besteed voor investeringen in een verpleegunit. Deze gereserveerde bedragen komen in eerste instantie terecht bij het Algemeen fonds bijzondere ziektekosten met de bestemming verpleeghuizen. Deze bedragen worden niet opgenomen in het bedrag, bedoeld in artikel 2, tweede lid, maar worden toegevoegd aan het in het kader van de WTG vastgestelde macrobedrag voor verpleeghuizen. Aan de bouwprioriteiten voor de verpleeghuizen worden deze initiatieven toegevoegd, zodat zij ter hand kunnen worden genomen en kunnen worden gerealiseerd. Dit is dus het technische traject dat mogelijk is. Dat traject kan nu in gang worden gezet in de planvorming en vervolgens worden uitgewerkt. Het hoeft echt niet lang te duren. Bouwprioriteiten moeten dan natuurlijk wel in die provincie aan de orde zijn.

Gevraagd is wie de verantwoordelijkheid heeft voor de verpleegunits. Er zijn twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is dat verzorgingshuizen verpleeghuisachtige zorg kunnen leveren aan verpleeghuisgeïndiceerden. Dit gebeurt nu al in grote mate en ik hoop dat dit zo blijft, want het is een van de mogelijkheden om mensen niet als een pakketje te hoeven overplaatsen naar een verpleeghuis. De tweede mogelijkheid betreft de verpleegunits. Verpleegunits staan onder verantwoordelijkheid van een verpleeghuis. Gevraagd is: wat vindt het staatstoezicht en zijn uitzonderingen mogelijk? Er zijn uitzonderingen mogelijk voor de individuele verpleeghuisachtige zorg. Dat kan geclusterd en het gebeurt ook geclusterd. Wie houder van de toelating ± zeg maar voorheen erkenning ex AWBZ ± van een verpleegunit kan zijn, hangt af van het antwoord op de vraag welke aanbieder de voorwaarden die aan verpleeghuiszorg zijn gesteld, kan waarborgen. Er moet dan sprake zijn van de vereiste medische en paramedische disciplines, coördinatie en kwaliteitswaarborging ervan. Samenwerking tussen verzorgingshuis en verpleeghuis is dus noodzakelijk. Je ziet al dat verzorgingshuizen en verpleeghuizen in toenemende mate ofwel een samenwerkingscontract hebben ofwel plannen hebben om te fuseren. In het beleidstoetsingskader is er,

onder ander uit een oogpunt van bedoelde garanties, voor gekozen om het verpleeghuis die toelating te laten geven.

In de komende periode zullen ook de verzorgingshuizen moeten toegroeien naar professionaliteit die deze voorwaarden kan waarborgen. Mochten er nu al verzorgingshuizen zijn die deze professionaliteit in huis hebben ± de inspectie heeft gezegd: er zijn fluctuaties in de management-kwaliteit en in de medische extra kennis ± dan zal in een individueel geval moeten worden bezien of aan deze organisaties de toelating kan worden gegeven, zij het dat mogelijke problemen rond de aansprakelijkheid door de gekozen organisatiestructuur uitgesloten moeten zijn. Een en ander zal nader moeten worden uitgewerkt met de koepelorganisaties. Dit hebben zij momenteel overigens al ter hand genomen.

In dit kader speelt ook de BOPZ een rol. Conform de BOPZ moet een instelling aan vele voorwaarden voldoen, wil die de BOPZ mogen toepassen. Ik noem de eis van een eigen arts. De meeste verzorgings-huizen voldoen op het ogenblik nog niet aan die vereiste. Dit betekent dat de maatregelen die in het kader van de BOPZ zijn toegestaan, zoals vrijheidsbeperkende maatregelen in de vorm van afsluiten van deuren, niet mogen worden genomen door een verzorgingshuis. In de praktijk blijkt dat er met name bij de verpleging van psychogeriatrische patiÈnten gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om deuren af te sluiten. Indien de toelating van een verpleegunit aan een verpleeghuis toekomt, wordt die mogelijkheid gehandhaafd. Een verzorgingshuis mag deze maatregelen nog niet toepassen, hetgeen consequenties heeft voor de zorg en de patiÈnten-categorie die eventueel in de units opgenomen kan worden.

Het advies van de inspectie voor de gezondheidszorg is mede gebaseerd op een evaluatie-onderzoek naar substitutie van verpleeghuiszorg in verzorgings-huizen van de Universiteit van Maastricht. Zowel de inspectie voor de gezondheidszorg als de inspectie op de bejaardenoorden heeft meegewerkt aan dit onderzoek. Beide kunnen zich vinden in de uitkomsten daarvan. Dit onderzoek is medio 1994 uitgevoerd.

Meer recent zijn er regionale onderzoeken verricht naar de kwaliteit van verpleeghuiszorg in verzorgingshuizen. Ik noem onder meer het onderzoek ''Juweeltje van een voorziening'', uitgevoerd in de provincie Utrecht. Ook naar aanleiding van deze onderzoeken heeft de inspectie gemeend op dit moment nog niet anders te kunnen concluderen dan dat om puur kwalitatieve en zorginhoudelijke redenen de toelating van een verpleegunit het beste aan een verpleeghuis gegeven kan worden. Ik heb het met nadruk over dit moment, omdat ik weet dat de verzorgingshuizen met heel veel inzet proberen om de eventueel zwakke plekken zowel kwalitatief als qua management te verbeteren.

De heer **Van Boxtel** (D66): Op zichzelf is het heel goed dat u dit met de recentere rapporten illustreert. Ik wil er evenwel voor waarschuwen dat het ogenschijnlijk handig is om beide sectoren als eenheidsworsten, om het zo maar even oneerbiedig te beschrijven, te beschouwen. Daarmee ontlasten wij ons van het vraagstuk van de incidentele gevallen. Er zijn namelijk verzorgingshuizen waar sowieso meer verpleeghuisgeÈndiceerden zitten, afgezien van het feit dat er nog geen verpleegunit is. Hiervan is meer sprake dan dat er ''reguliere'' ouderen in een verzorgingshuis zitten. Het moet mogelijk zijn dat die voorziening eigenstandig meer vorm en inhoud krijgt, desnoods met de betrokkenheid van een verpleeghuis-arts uit een naburig verpleeghuis. In een verzorgingshuis ontbreekt namelijk nog wel eens het medicijnen- en medisch manage-ment.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik ben het met u eens. Wij kennen allemaal de voorbeelden die een uitzondering rechtvaardigen. Het gaat om een complex van kwaliteitseisen. In individuele gevallen zal er zeker een recht van spreken zijn om die activiteiten op een goede manier te laten uitvoeren. Dit geldt ook voor de paramedische activiteiten. Ook hierbij is er geen sprake van ideologie. Het gaat erom dat wij met elkaar verstandig bezig zijn met de kwaliteit.

De heer Hendriks heeft nog eens verwoord dat hij met de gedachte aan Marga KlompÊ de doop van de Wet op de bejaardenoorden heeft bijgewoond. Hij hoopt dat die wet, ook onder zijn wakend oog, wordt afgeschaft en vervangen door de overgangswet. Ik ben het met hem eens dat, gezien alle discussies en de manier waarop deze grote operatie ook door de Kamer nauwgezet wordt begeleid, er sprake is van een degelijke discussie. Er is dus geen sprake van een snel door de Kamer heen jagen van een wetsvoorstel dat zeer veel complexe aspecten heeft.

De heer Hendriks heeft meer in het algemeen nog twee opmerkingen gemaakt. Ten eerste heeft hij nog eens gewaarschuwd dat wij ons echt moeten realiseren dat nu de zorg voor de ouderen aan het veranderen is, dit niet is omdat de ouderen vroeger zo ontevreden waren, maar omdat de ouderen zo aan het veranderen zijn, ook qua positie in de samenleving. Ik ben dat met hem eens. Ten tweede heeft hij gevraagd naar een beschouwing van Noord-Brabant, of er wel voldoende aandacht was voor Noord-Brabant. Ik heb hem al op zijn wenken bediend. Ik verwijs nog eens naar mijn uitvoerige beschouwing die ik afgelopen maandag in het overleg ook heb gehouden.

De heer Van der Vlies heeft gevraagd naar de financiering en of de artikelen 21 en 22 inderdaad betekenen dat provincies niet meer financieel aansprakelijk zijn voor door de minister goedgekeurde plannen. Voorzover hij dat al niet van mij had gehoord: dat klopt.

Hij heeft ook gevraagd of ik een offensieve houding wil aannemen tegenover het privacydossier. Mevrouw Van Blerck heeft daaraan toegevoegd, dat zij eigenlijk in september wel een soort van fasenplan in uitvoering zou willen zien, tegelijkertijd met het regerings-standpunt. Ik denk dat in elk geval het regeringsstandpunt u zal bereiken zo snel als de andere gegevens, ook de financiÈle gegevens, aan de orde zijn. Ik zal graag die suggestie daarbij betrekken.

De heer Van der Heijden heeft gevraagd of het wel waar is dat de Ziekenfondsraad bereid zou zijn om nu al administratief die zaken te doen, nog voordat de invoering van de wet in 1997 vaststaat. Ik moet zeggen dat er geen sprake is van uitvoering van AMvB's of iets dergelijks. Sterker nog, de AMvB's zullen, zoals in het verleden ook

gebruikelijk was, worden voorbereid en aan de Raad van State ter advisering worden overgelegd. Maar zolang de wet niet is aangenomen, betekent dit wel dat de AMvB's nog papier zijn. Het antwoord is dus ''ja''.

Mevrouw Vliegenthart heeft nog een zeer behartigenswaardige opmerking gemaakt over de voorhangprocedure van de inwerkingtreding van het koninklijk besluit, artikel 61, derde lid. Mevrouw Vliegenthart heeft absoluut gelijk als zij zegt dat het ook zou kunnen via de AMvB voor de zorgaanspraken te zijner tijd. Die moet namelijk worden voorgehangen. Zij vroeg of je niet het risico loopt, wanneer je dat doet op de manier die ik in de nota van wijziging heb voorgesteld, dat de Kamer zegt dat die integrale aanspraak niet meer hoeft in de AWBZ. Afgelopen maandag had ik begrepen dat de hele Kamer een zware procedure wilde, een zware verankering van de problematiek, van de voortgaande discussie over het scheiden van wonen en zorg. Dat is de reden dat ik de nota van wijziging heb ingediend zoals ik heb gedaan. Dat risico is natuurlijk altijd aanwezig en ook zonder die wijziging van artikel 61, derde lid. Het staat de Kamer altijd vrij om zo'n besluit te nemen. Dat is nu eenmaal het prerogatief van de Kamer. Als de Kamer op 1 januari 2001 zou zeggen dat zij het niet meer wil, zal zij dat ook zeggen, ook als u en ik er niet meer zijn, als zij dat echt niet wil. Als je het ophangt aan het voorhangen van een AMvB, die dan vervolgens ter discussie komt, is ook nog het volgende mogelijk. Als je als rijksoverheid heel link wilt zijn, zou je dat op een zo laat tijdstip kunnen doen dat er bijvoorbeeld, als de discussie leidt tot een wetswijziging, zo weinig tijd voor de wetswijziging is dat het een absolute chaos zou worden en dat iedereen dan zegt: dat is te kort.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Het gaat er mij om dat wij nu principieel besluiten tot overheveling naar de AWBZ. Dat vindt u eigenlijk ook.

Staatssecretaris **Terpstra**: Nee, niet ''eigenlijk''. Ik ben er trots op.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ja, dat begrijp ik. Op het moment dat wij zeggen dat het mogelijk zou zijn om wonen en zorg te scheiden, gezien het traject dat wij in gang zetten...

Staatssecretaris **Terpstra**: Dat kun je bij AMvB doen.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Dat kun je in het Besluit zorgaanspraken doen. Althans, dat moÂ eÂt je zelfs doen, want je moet die aanspraken nader regelen. Dan kun je de wooncomponent erbuiten houden. De procedure rondom de AMvB biedt dus voldoende zekerheid dat wij het op die manier kunnen regelen, als de discussie over wonen en zorg tot een goed einde gebracht wordt. Dan heb je via deze wet in ieder geval al geregeld dat het als aanspraak overgaat. De staatssecretaris weet net als wij dat er al langer dan twintig jaar over gediscussieerd wordt en dat het tot nu toe iedere keer gestrand is.

Staatssecretaris **Terpstra**: Daarom ben ik er ook zo kien op.

Mevrouw **Vliegenthart** (PvdA): Ik wil daarom niet de ruimte bieden dat wij dat zelfs nog een beetje bevorderen, natuurlijk met de relativering dat er altijd iets kan gebeuren waardoor alles weer anders wordt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Er is wat voor te zeggen. Het effect zou hetzelfde zijn met de voorhangprocedure voor de AMvB. Ik zal er nog even op ''kauwen'', als u dat goed vindt.

De slotopmerking van de heer Van der Vlies was eigenlijk de mooiste. Hij zei: bij mist niet uitvaren, je gaat toch niet zaaien als het nog donker is? Dat sprak mij aan, want ik ga ook over het zaadje en het karbonaadje, zoals u weet. Maar dat doet toch onvoldoende recht aan de serieuze vragen en dilemma's die alle geachte woordvoerders naar voren hebben gebracht. Dit is het meest tot uitdrukking gekomen in de klemmende vraag: staatssecretaris, kun je zelf oprecht en van harte zeggen dat je vindt dat wij geen onverantwoorde risico's nemen? Dat is een vraag die ontspruit aan het feit dat wij allemaal zien dat er risico's zijn. Ik wil die risico's niet verdoezelen. Ik heb ook geen risico's verdoezeld. Als het een levensgroot risico is, moeten wij het ook niet nemen. Dat is heel duidelijk. In alle onderzoeken, in alle rapporten en in een zekerheidsstelsel is iedere keer weer naar voren gekomen dat de onzekerheidsmarge van deze majeure operatie, die uiteindelijk gaat over 5,3 mld. ± wij zijn ons er allemaal zeer van bewust dat het zo'n majeure operatie is ± er een is van 15 mln. naar boven en naar beneden. Ik wil niet zeggen dat er geen risico's zijn, maar wat wij doen, is niet onverantwoord. Sterker nog, als het wÂl onverantwoord was, stond ik hier niet. En dus is mijn antwoord, ook op de vraag van de heer Van Boxtel: ja, oprecht en van harte meen ik dat het risico aanvaardbaar is en dus niet onverantwoord. Sterker nog, als wij dit niet doen en als wij niet de doorbraak maken van verzorgingshuizen naar de AWBZ, zodat wij het in eÂ eÂn trits hebben, zullen de risico's die zo duidelijk zijn geschetst in het rapport-Welschen, nog veel groter zijn. Ik vind dat wij het laatste niet voor onze kap kunnen nemen.

De heer **Van Boxtel** (D66): Ik stel het eerlijke en openhartige antwoord op mijn indringende vragen zeer op prijs, want dat weegt natuurlijk mee. Je moet niet alleen varen op het kompas van jezelf, maar ook op datgene wat er aangeleverd wordt door het kabinet. Ik maak er nog eÂ eÂn opmerking bij. De staatssecretaris zet het steeds in het perspectief van de 50 mln. plus of min, dus de onzekerheidsmarge. Evenals anderen heb ik in het debat steeds geprobeerd om aan te geven dat het niet alleen om de budgettaire risico's in deze operatie gaat, maar dat het ook in samenhang moet worden gezien met de capaciteitsvraag, de toenemende zorgzwaarte en de vergrijzing, die wij nu eenmaal zien in onze maatschappij. Omdat het een operatie voor de langere termijn is, moeten wij ook kunnen zeggen dat het in dat perspectief geen onaanvaardbare operatie is. Dat is immers wat telt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Absoluut. Hoewel ik voor een deel op het verkeerde been was gezet, was ik ermee begonnen om te zeggen dat de problematiek van de dynamische kostprijssystematiek en van het achterstallig onderhoud, waarvan wij de omvang nog niet echt weten, niet anders zal zijn en ook niet anders op het BKZ zal drukken in de WBO dan onder de AWBZ. Dat lost niets op.

De heer **Van Boxtel** (D66): Wat u nu

zegt, is niet helemaal waar. Ik heb maandag niet voor niets een motie ingediend. Die schuldenlast was ooit wel een keer tevoorschijn gekomen, maar met die motie wil ik afspreken dat wij dat buiten de vragen plaatsen die wij zojuist aan de orde hadden, te weten het overeind houden van voldoende capaciteit en een adequaat financieel kader. En dat wij toevallig ook nog een financieel probleem uit de kast getrokken hebben, dat opgelost moet worden, dat snappen wij heel goed als het maar niet ten koste gaat van het huidige zorgvolume. Het zou natuurlijk te gek zijn wanneer wij dat gingen afwentelen op de eigen bijdrage van mensen of dat wij gingen bezuinigen op de gezondheidszorg terwijl iedereen weet dat het jasje dat wij hebben aantrokken, veel te krap is.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik kan niet anders dan herhalen. Op dit ogenblik valt de Wet op de bejaardenoorden onder het BKZ. Een capaciteitsprobleem, bijvoorbeeld de noodzaak van inkrimping van capaciteit, zou net zo goed onder de WBO een probleem zijn als straks onder in de AWBZ. Hoe je het ook wendt of keert, je zult in ieder geval extra geld nodig hebben om die capaciteit op zijn minst op peil te houden. Of die overgangswet nu wel of niet wordt aangenomen, verandert daar niets aan. Dat maakt het risico dus ook niet groter of extra, want het is een risico. Het is een financieel probleem.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Voorzitter! Voor alle zekerheid wil ik de staatssecretaris het volgende vragen. Aanvaardt zij dit als een politieke randvoorwaarde of meer als een beschouwing: zo erg mag het niet worden? Is datgene wat door de heer Van Boxtel is gezegd, keihard voor haar of ziet zij het slechts als goede raad?

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik geloof niet dat u mij ervan kunt betichten dat ik indringende argumenten van welk kamerlid dan ook wegwuif als een goede raad. Ik vind dat een merkwaardige vraag.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Ik weet, voorzitter, dat ik in dit soort termijnen geen vraag aan de heer Van Boxtel mag stellen...

Staatssecretaris **Terpstra**: Waarom niet?

De heer **Van der Heijden** (CDA): Daar gaat de voorzitter over. Maar ik stel vast dat de heer Van Boxtel in wezen een keiharde politieke eis heeft geformuleerd: er mag niet verder naar beneden gegaan worden dan wat er nu is, behalve misschien een heel klein beetje in de aanloop. Dat is een keiharde politieke eis die aan u is gesteld. Of ervaart u dat niet zo? Ik wil heel graag een klip en klaar antwoord van u krijgen voor onze beoordeling van de wet wat u van dit statement vindt.

Staatssecretaris **Terpstra**: Ik vind dat ik heel helder ben geweest. Ik kan u ook geen ander antwoord geven. Ik denk ook niet dat dit uw bedoeling is. De heer Van Boxtel heeft vanuit zijn eigen situatie met twee moties van de coalitiegenoten achter de hand, een optiek waarin zoiets kan worden gezegd. Natuurlijk delen wij met elkaar de problematiek dat wij in een vergrijzende samenleving geen substantiële teruggang van capaciteit kunnen hebben. Natuurlijk delen wij met elkaar de financiële problematiek die erachter zit. Natuurlijk zijn wij constant daarover in gesprek. Als u of de heer Van der Vlies of de heer Hendriks daartoe een eigen steen bijdraagt, dan vind ik dat net zo belangrijk of indringend als van wie dan ook. Eigenlijk vind ik dat ieder kamerlid of hij nu wel of niet in de coalitie zit, zich dit politieke vraagstuk moet aantrekken.

De heer **Van der Heijden** (CDA): Wij wachten de tweede termijn af.

Staatssecretaris **Terpstra**: Zo is het. Voorzitter! Ik hoop dat ik de vragen uitputtend en voldoende heb beantwoord.

□

De **voorzitter**: Ik heb vastgesteld dat de staatssecretaris de Kamer schriftelijke informatie heeft toegezegd. Ik heb ook kunnen vaststellen dat er een aantal punten is waarvan de staatssecretaris de Kamer heeft meegedeeld, die nader te zullen overwegen. Ik moet bovendien vaststellen dat er in deze termijn heel veel ruimte is gegeven voor velerlei opmerkingen die het karakter van de interruptie te boven gaan. Lettend op de belasting van de kameragenda, kan zo'n termijn volgende week natuurlijk absoluut niet meer plaatsvinden.

Opdat de tweede termijn wat de orde van het debat betreft de normale gang der dingen kan krijgen, is mijn vraag aan de staatssecretaris, wanneer wij eventueel een stuk tegemoet kunnen zien waarin de toegezegde schriftelijk informatie is meegenomen en eventueel ± let wel, eventueel ± de standpunten die zij nader wenst te overwegen, zodat de tweede termijn to the point en terzake naar een afronding kan worden geleid.

Ik zie dat de heer Van der Vlies de interruptiemicrofoon met een grote hardnekkigheid omklemt. Alvorens de staatssecretaris de gelegenheid te geven mijn vraag te beantwoorden, geef ik het woord aan de heer Van der Vlies.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter! U hebt geconstateerd dat de staatssecretaris diverse brieven of notities heeft toegezegd. Dat is ons uiteraard ook geworden. Ik zou daaraan nog één verzoek willen toevoegen.

In de loop van het debat is op een vrij cruciaal moment gebleken dat de staatssecretaris even langs een voorstel dat vanuit de Kamer kwam, heen schoot. Er is even over heen en weer gesproken. Ik doel op de ''alternatieve route'' van mevrouw Vliegenthart, waarvoor toch wel belangstelling was bij andere fracties. Zou het, om inderdaad die tweede termijn te optimaliseren, geen idee zijn dat de staatssecretaris dat alternatief op papier beschrijft c.q. becommentarieert? Dan hebben wij het op papier staan. Als wij het heel precies voor ogen hebben, zou dat de kwaliteit van de tweede termijn kunnen bevorderen.

Staatssecretaris **Terpstra**: Deze vraag, die zonder twijfel ook wordt gesteld door alle andere geachte afgevaardigden, wil ik graag met ''ja'' beantwoorden. Dat lijkt mij inderdaad de kwaliteit en de effectiviteit van het debat te vergroten.

U vraagt, voorzitter, wanneer u mijn schriftelijke informatie tegemoet kunt zien. Wat mij betreft maandag, eind van de ochtend.

De **voorzitter**: Dat is dan afgesproken. In dit geval eindigt de maandagochtend hier rond 14.00 uur. Ik ga

ervan uit dat de informatie dan hier is.

Dit betekent dat volgende week, op een nader te bepalen tijdstip, waarover ik nu helaas geen uitsluitsel kan geven, de tweede termijn zal worden gehouden.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

Sluiting 21.00 uur

□

Lijst van ingekomen stukken, met de door de voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. drie koninklijke boodschappen, ten geleide van de volgende voorstellen van (rijks)wet:

Verzekering tegen geldelijke gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid en een uitkeringsregeling in verband met bevalling voor zelfstandigen, beroepsbeoefenaren en meewerkende echtgenoten (Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen) (24758);

Voorziening tegen geldelijke gevolgen van langdurige arbeidsongeschiktheid voor jonggehandicapten (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) (24760);

Wijziging van enige belastingwetten (herziening regime ter zake van winst uit aanmerkelijk belang, consumptieve rente en vermogensbelasting) (24761).

Deze koninklijke boodschappen, met de erbij behorende stukken, zijn al gedrukt en rondgedeeld;

2. twee brieven van de voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, met de mededeling, dat zij in haar vergadering van 11 juni 1996 de haar door de Tweede Kamer toegezonden voorstellen van wet, gedrukt onder de nummers 24257 en 24495 heeft aangenomen.

De voorzitter stelt voor, deze brieven voor kennisgeving aan te nemen;

3. de volgende brieven:

twee, van de minister van Buitenlandse Zaken, te weten:
een, over het voornemen tot het sluiten van uitvoeringsverdragen (23908, nr. 19);
een, ten geleide van het verslag van de ministeriële IGC-bijeenkomst (24609, nr. 10);

vier, van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, te weten:
een, over de visumverlening aan af- en aanmonsterende zeelieden, de visumplicht die Turkije heeft ingesteld voor onderdanen van Nederland en België en de daling van het aantal visa dat door Nederland is afgegeven (19326, nr. 143);
een, over omzetting van EG-richtlijnen in nationale regelgeving naar de stand van 31 maart (21109, nr. 86);
een, ten geleide van het verslag van de Interne-Marktraad (21501-01, nr. 84);
een, ten geleide van de agenda van de Algemene Raad (21501-02, nr. 167);

twee, van de minister van Binnenlandse Zaken, te weten:
een, over Arbeidsvoorwaarden en werkgelegenheidsbeleid sector Rijk (24253, nr. 3);
een, over samenwerking tussen de Bedrijfsgezondheidsdienst RBB, de Arbodienst van de NS en de Philips-Arbodienst (24345, nr. 12);

een, van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, over het aantal scholen dat bij de vorming van een samenwerkingsschool is betrokken (24137, nr. 10);

drie, van de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, te weten:
een, over de vergadering van Europese ministers van landbouw in Luxemburg (21501-16, nr. 135);
een, over een vergadering van ministers van landbouw van de EU in Brussel (21501-16, nr. 136);
een, over een extra vergadering van de ministers van landbouw van de EU in Luxemburg (21501-16, nr. 137);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het verslag van de Raad van ministers van volksgezondheid van de EU (21501-19, nr. 16).

Deze brieven zijn al gedrukt en rondgedeeld;

4. de volgende brieven:

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, ten geleide van een rapportage door het KNMI uitgebracht over de toestand van het klimaat in Nederland in 1996;

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van het rapport evaluatie-onderzoek (WBVV/WBGV) Werk- en rusttijden in de gezondheidszorg;

twee, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, te weten:
een, ten geleide van een brief van de voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland inzake de opvattingen van zijn organisatie over de uitvoering van de AWBZ door zorgkantoren;
een, ten geleide van een brief aan de voorzitter van de Ziekenfondsraad inzake de screening van de ''lijst van 126 verstrekkingen'' en de taak van de Commissie ontwikkelingsgeneeskunde van de Ziekenfondsraad.

De voorzitter stelt voor, deze brieven door te zenden aan de betrokken commissies ter afdoening en niet te drukken.